

ΙΣΤΟΡΙΚΑ

Αθήνα, η πανεπιστημιούπολη του Μεσοπολέμου

Η καθημερινή ζωή στα αμφιθέατρα του Πανεπιστημίου Αθηνών μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Οι πρώτες φοιτήτριες λογοτέχνες

Σ. 20-21

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΧΑΡΒΑΘΗ

Οι Νεάντερταλ και η εναλλακτική μορφή της ανθρωπότητας

Η ελληνίδα παλαιoανθρωπολόγος που πρωτοστατεί στην παγκόσμια έρευνα για την πρώιμη εξέλιξη του ανθρώπου και οι σχέσεις της με το Ανθρωπολογικό Μουσείο

Σ. 23

Πανεπιστήμιο Αθηνών

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

Κυριακή 26 Ιανουαρίου 2025

ΤΟ ΒΗΜΑ
ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικόν και Καποδιστριακόν
Πανεπιστήμιον Αθηνών
ΙΔΡΥΘΕΝ ΤΟ 1837

www.uoa.gr

Η Ευρώπη των «πολλαπλών ταχυτήτων», ο νέος «πολιτικός πυρήνας», ο παράγοντας Τραμπ και οι απρόβλεπτες κινήσεις του

«Ο γαλλογερμανικός άξονας κινδυνεύει να σπάσει...»

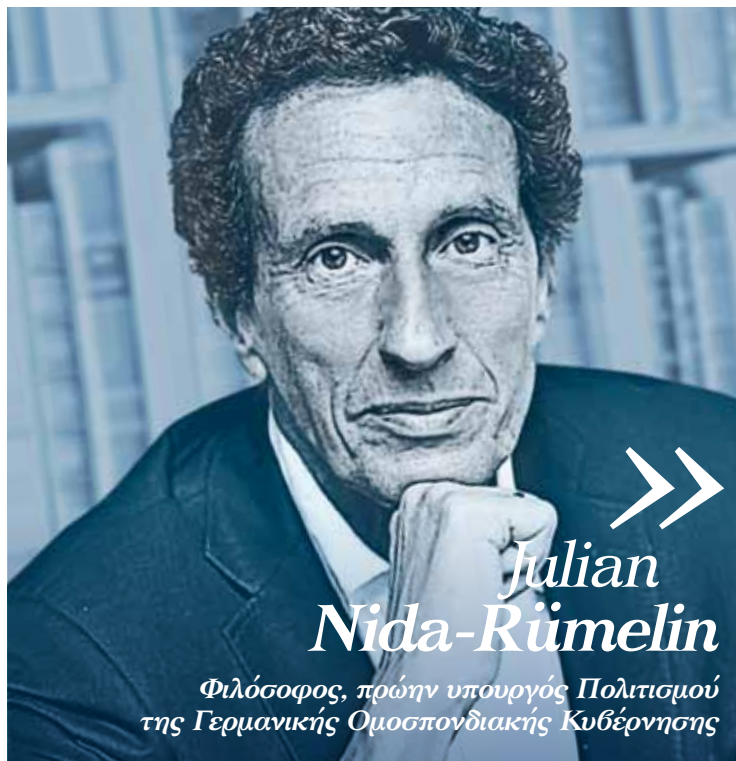
Ο καθηγητής της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών Σπύρος Βλαχόπουλος «ανακρίνει» τον Julian Nida-Rümelin και η καθηγήτρια του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης Μαρίνα Ρήγου τον Dusan Sidjanski

«Η σύγχρονη δημοκρατία μπορεί να ανταποκριθεί επιτυχώς στις προκλήσεις μόνο αν δούμε διάθεση συνεργασίας και ενεργού συμμετοχής»

«
Dusan
Sidjanski

Καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης
στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης

»
Julian
Nida-Rümelin

Φιλόσοφος, πρώην υπουργός Πολιτισμού
της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης

- «Οι πιέσεις από την άκρα δεξιά ή την άκρα αριστερά και οι πολιτικές φιλοδοξίες στηρίζονται στον λαϊκισμό»
- «Για τη Γαλλία και τη Γερμανία, δεν μπορούμε πλέον να μιλάμε για ζεύγος»
- «Πρέπει να μελετήσουμε τα αποτελέσματα της διεύρυνσης που έγινε πριν από είκοσι χρόνια»

Σ. 10-11, 14

ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Στον αγώνα για τη μακροζωία ο νικητής θα είναι ο άνθρωπος ή ο χρόνος;

Τα μυστικά, οι επιστημονικές ανακαλύψεις, η διεθνής συζήτηση, οι γηραιότεροι άνθρωποι στον κόσμο. Από τις «Μπλε Ζώνες» στην επιστημονική πρόοδο

Σ. 7-9

ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΦΥΠΝΙΣΗΣ

Οι επόμενες κινήσεις των woke κινημάτων και οι πρώτες ημέρες της ηγεσίας Τραμπ

Η κατάσταση στην Ελλάδα σήμερα, ποια κινήματα αναπτύχθηκαν και συνεχίζουν να αναπτύσσονται στις ΗΠΑ, ποια είναι η διαφορά woke culture και cancel culture;

Σ. 3-5

ΤΑΣΕΙΣ

Οι Μετάνθρωποι του... σήμερα: Η επέκταση των ορίων και η αναστολή των περιορισμών

Η σύνδεση ψηφιακού και φυσικού κόσμου, οι νέες πραγματικότητες και οι Homo Sapiens Cyborg: Πόσο εφικτή είναι η ανθρώπινη αναβάθμιση;

Σ. 12-13

Μια καλλιτεχνική συνάντηση έφερε πρόσφατα κοντά τους φοιτητές και τις φοιτήτριες του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών με επαγγελματίες ηθοποιούς, στο περιβάλλον ενός αθηναϊκού θεάτρου. Την καλλιτεχνική συνάντηση διοργάνωσε η επίκουρη καθηγήτρια του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, κυρία Ελίνα Νταρακλίτσα, στο ιστορικό θέατρο Ακροπόλ. Οι φοιτητές του Τμήματος Θεατρικών Σπουδών και οι ηθοποιοί Βασίλης Χαραλαμπόπουλος, Γιάννης Τσορτέκης και Αλεξάνδρα Αϊδίνη

**Εφημερίδα του Εθνικού και
Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών**

ΕΚΔΟΤΗΣ

Γεράσιμος Σιάσος

Πρύτανης, Καθηγητής Καρδιολογίας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΟΜΑΔΑ

Ασπρινά Αντωναράκου

Καθηγήτρια Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος

Ελένη Βασιλοπούλου

Εκτελεστική Διευθύντρια του Πανεπιστημίου Αθηνών

Δημήτρης Κουτσομπόλης

Μέλος Ε.Δι.Π. Τμήματος Επικοινωνίας
και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Ευθυμία Μπάσδρα

Καθηγήτρια Ιατρικής Σχολής

Λαμπρινή Παπαδοπούλου

Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Επικοινωνίας
και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Σοφία Παπαϊωάννου

Αντιπρύτανης Ακαδημαϊκών, Διεθνών Σχέσεων και
Εξωστρέφειας, Καθηγήτρια Τμήματος Φιλολογίας

Μαρίνα Ρήγου

Επίκουρη Καθηγήτρια Τμήματος Επικοινωνίας
και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Οι φοιτητές και φοιτήτριες του Τμήματος Επικοινωνίας
και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης

Λαμπρινή Δρέλλα, Οδυσσέας Κράτσας,

Δημήτρης Πανουτσόπουλος,

Αγγελική Παπαδημητρίου, Αγάπη Ελπίδα Παχατουρίδου

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

Μάρνη Παπαματθαίου

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ

Γιάννης Κούρτης

editorial

Το «Εθνικό σπίτι» της Ελλάδας

Με ιδιαίτερη χαρά γίναμε αποδέκτες της πληθώρας των θετικών σχολίων που συνοδευσαν το πρώτο τεύχος της έκδοσης της νέας εφημερίδας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών. Η πολύ μεγάλη αποδοχή του εγχειρήματος από το αναγνωστικό κοινό μάς γεμίζει με ευθύνη για τη συνέχισή του. Ο σχεδιασμός μας είναι η έκδοση της εφημερίδας μας να λάβει μια τακτικότερη μορφή παρόμοια με τις επιδραστικές εφημερίδες των μεγάλων πανεπιστημίων του εξωτερικού, αναδεικνύοντας επίκαιρη θεματολογία, βάζοντας προβληματισμούς και προτείνοντας λύσεις.

Αυτός ήταν πάντα ο ρόλος του Πανεπιστημίου Αθηνών από την ίδρυσή του. Ιδρύθηκε ως πνευματικός ταγός του νεοσύστατου κράτους και διετέλεσε ο κύριος υπεύθυνος διαμόρφωσης της εθνικής μας συνείδησης αλλά και ανασυγκρότησης της χώρας. Για τον λόγο αυτόν ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης το αποκαλούσε το «Εθνικό σπίτι της Ελλάδας». Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών στην πορεία των 188 χρόνων λειτουργίας του αποτέλεσε τον εθνικό κορμό γύρω από τον οποίο συγκροτήθηκε η νεότερη ελληνική πολιτεία. Η δυναμική του παρέμβαση μέσα από την παροχή παιδείας, γνώσης, επιστήμης και πολιτισμού ανέδειξε γενιές Ελλήνων εντός και εκτός των συνόρων της χώρας. Η πατρίδα μας σε μεγάλο βαθμό ταυτίστηκε πολιτισμικά με το Πανεπιστήμιό μας, ενώ το ίδιο το Ίδρυμα λειτούργησε ως άριστος πρεσβευτής του ελληνικού πολιτισμού και του ελληνικού φωτός στη διεθνή κοινότητα.

Το ίδιο συνεχίζει με δυναμισμό να πράττει και σήμερα. Η ανοδική πορεία του καταγράφεται συνεχώς στις διεθνείς λίστες αξιολόγησης. Το Πανεπιστήμιο Αθηνών βρίσκεται στην πρώτη θέση των διεθνών κατατάξεων σε Ελλάδα και Κύπρο, εδραιώνοντας σήμερα τη θέση του ανάμεσα στα φημισμένα ανώτατα ιδρύματα του εξωτερικού, έχοντας καταξιωθεί στη συνείδηση των Ελλήνων ως πνευματικός φάρος γνώσης και πολιτισμού.

Παρά τις όποιες οικονομικές δυσκολίες και το αποτύπωμα που άφησε η δεκαετής οικονομική κρίση τόσο σε επίπεδο υποδομών αλλά και σε επίπεδο έλλειψης ανθρώπινου επιστημονικού δυναμικού, το Πανεπιστήμιο συνεχίζει την αλματώδη πρόοδό του. Από την πολιτεία αναμένουμε την αποκατάσταση του ελλείποντος προσωπικού αλλά και τη χρηματοδότηση της συντήρησης και ανάπτυξης των κτιριακών υποδομών. Κυρίως όμως αναμένουμε βαθμούς ελευθερίας, συμπόρευση και σύμπνοια στα μεγάλα προβλήματα της παιδείας. Άλλωστε ένα ίδρυμα της εμβέλειας του Πανεπιστημίου Αθηνών, πέρα από την άλη προσφορά και τον παραγόμενο πνευματικό πλούτο, μέσα από την υπεύθυνη και στοχευμένη διαχείριση των πόρων του μπορεί να δημιουργήσει υλική υπεραξία.

Στις εσωτερικές σελίδες του παρόντος τεύχους παρουσιάζονται κάποια από τα σημαντικά έργα σε υποδομές των τελευταίων μηνών όπως η ανακατασκευή της νέας «πράσινης» φοιτητικής εστίας και η ανακαίνιση του Ευγενίδειου Θεραπευτηρίου. Μέρος των έργων αυτών ολοκληρώθηκε από ίδιους πόρους του Ιδρύματος.

Με την ευχή η ανοδική πορεία του Πανεπιστημίου να συνεχιστεί με ζήλο και αφοσίωση και τη χρονιά που μόλις ξεκίνησε, σας ευχόμαστε καλό και παραγωγικό το 2025.

Του
**Γεράσιμου
Σιάσου**

Πρύτανη
του Εθνικού και
Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου
Αθηνών

Έρευνα

Η πολιτική ορθότητα είναι ίσως το πιο πολυσυζητημένο θέμα της εποχής μας. Ξεκίνησε από μια προσπάθεια σεβασμού της διαφορετικότητας και των μειονοτήτων, αλλά συχνά διολίσθησε σε ακρότητες που απειλούν ακόμη και την ακαδημαϊκή ελευθερία. Και εάν στα ελληνικά ΑΕΙ δεν έχει φτάσει ακόμη το πρόβλημα, δεν ισχύει το ίδιο και για τα πανεπιστήμια των ΗΠΑ. Ιδίως η περίπτωση της επίθεσης της Χαμάς στο Ισραήλ και της επέμβασης των Ισραηλινών στη Γάζα απέδειξε πόσο έντονο είναι το πρόβλημα της πολιτικής ορθότητας στα αμερικανικά πανεπιστήμια. Πρόεδροι τριών κορυφαίων πανεπιστημίων (MIT, Πενσιλβάνια και Χάρβαρντ) κλήθηκαν να λογοδοτήσουν ενώπιον της Βουλής των Αντιπροσώπων για τη διατύπωση εντελώς ανομοιογενών θέσεων από μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει, πάντως, η συσχέτιση της δύσκολης θέσης στην οποία βρέθηκαν τα τρία φημισμένα αμερικανικά πανεπιστήμια, με την τακτική της πολιτικής ορθότητας που ακολούθησαν στο παρελθόν σε άλλα θέματα, όπως στο θέμα των βιολογικών φύλων ή των θετικών διακρίσεων υπέρ συγκεκριμένων κατηγοριών. Όπως παρατηρεί ο καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο Τζον Χόπκινς και συνεκδότης της γερμανικής εφημερίδας *Die Zeit*, Γιόσα Μουνκ, «Όταν λοιπόν επικαλούνται την ακαδημαϊκή ελευθερία [οι πρόεδροι των τριών Πανεπιστημίων], τα λόγια τους ακούγονται υποκριτικά. Τα ιδρύματά τους απέτυχαν επανειλημμένα να προστατεύσουν την ελευθερία του λόγου δικών τους πανεπιστημιακών, οι οποίοι έχουν υποστεί διωγμούς και "ακύρωση" για τις συχνά ιδεολογικά ήπιες θέσεις τους». Γενικότερα, στα πανεπιστήμια των ΗΠΑ κυριαρχεί το δόγμα DEI, το οποίο μπορεί να παραπέμψει στον Θεό, προέρχεται όμως από τα αρχικά των λέξεων «Diversity, Equity, Inclusion» (διαφορετικότητα, ισοτιμία, συμπεριληψη). Και ναί μεν οι αξίες αυτές αποτελούν αυτονότους κανόνες της ακαδημαϊκής ζωής, στην πράξη ωστόσο

Πολιτική ορθότητα και ακαδημαϊκή ελευθερία

Του
**Σπύρου
Βλαχόπουλου**

Καθηγητή
Νομικής
Σχολής, μέλους
Συμβουλίου
Διοίκησης του
Πανεπιστημίου
Αθηνών

φαίνεται να λειτουργούν συχνά ως «απολιθωμένα δόγματα επίσημης θρησκείας» που δικαιολογούν την ακύρωση εκδηλώσεων ή διαλέξεων «αιρετικών».

Η πολιτική ορθότητα και η έλλειψη ανεκτικότητας απέναντι στη διαφορετική άποψη αγγίζουν πλέον και τα πανεπιστήμια, όπως μας καταδεικνύει το παράδειγμα που έρχεται από τη Γερμανία. Στο Πανεπιστήμιο Humboldt του Βερολίνου διοργανώθηκε το καλοκαίρι του 2022 η «μακρά νύχτα των επιστημών». Μεταξύ άλλων, μια υποψήφια διδάκτορας βιολογίας θέλησε να παρουσιάσει μια εισήγηση για τη βιολογική έννοια των φύλων. Αφού προκλήθηκαν έντονες αντιδράσεις και αναγγέλθηκαν συγκεντρώσεις διαμαρτυρίας, η διοίκηση του Πανεπιστημίου ανέβαλε την παρουσίαση της εισήγησης, επικαλούμενη λόγους ασφαλείας λόγω του κινδύνου ταραχών. Το θέμα δεν είναι οι απόψεις της νέας ερευνήτριας. Μπορεί κανείς να συμφωνεί ή να διαφωνεί με αυτές. Το θέμα είναι

το πώς αντιδρά κάποιος στις διαφορετικές απόψεις. Αντιδρά μέσω του δημόσιου διαλόγου ή απαγορεύοντας την έκφρασή τους; Σε μια δημοκρατική κοινωνία, η απάντηση πρέπει να είναι ξεκάθαρα υπέρ του δημόσιου διαλόγου. Η Δημοκρατία δεν απαγορεύει ούτε και την πιο ακραία άποψη, με τη μοναδική εξαίρεση όσων προτρέπουν, άμεσα ή έμμεσα, στην τέλεση πράξεων βίας και προσβάλλουν την ανθρώπινη αξία.

Αλλά και στα βρετανικά πανεπιστήμια εκδίδονται «προειδοποιήσεις ανεπιθύμητου περιεχομένου», επειδή κατά τη διδασκαλία μαθημάτων αγγλικής λογοτεχνίας κλασικά έργα, όπως π.χ. ο *Άμλετ* του Σαίξπηρ, τα *Ταξίδια του Γκιούλιβερ* του Τζόναθαν Σουίφτ, η *Πειθώ* της Τζέν Όστεν και οι *Μεγάλες Προσδοκίες* του Τσαρλς Ντίκενς μπορούν να προκαλέσουν αισθήματα θλίψης και ανησυχίας στους φοιτητές. Για να αφήσουμε την Αγγλία και να μεταβούμε στη Γαλλία, στη Σορβόνηνη ξεσηκώθηκε θύελλα διαμαρτυριών επειδή το Πανεπιστήμιο αποφάσισε να ανεβάσει τις «ΙΚέτιδες» του Αισχύλου, με τους ηθοποιούς να φορούν άσπρες και μαύρες μάσκες. Οι συντελεστές της παράστασης κατηγορήθηκαν για «αφροφοβία» και αναπαγωγική ρατσιστικών αντιλήψεων, με τον σκηνοθέτη και το Πανεπιστήμιο να προσπαθούν ματαιώς να πείσουν τους διαμαρτυρούμενους ότι το θέατρο «είναι τόπος μεταμόρφωσης και όχι καταφύγιο ταυτοτήτων» και ότι απλώς ήθελαν να ανεβάσουν μια θεατρική παράσταση με τον τρόπο που γινόταν και στα αρχαία χρόνια.

Ποια πρέπει να είναι η απα-

ντησή μας απέναντι τόσο στον μισαλλόδοξο λόγο όσο και στην πολιτική ορθότητα; Η αμοιβαία ανεκτικότητα, η οποία δεν αποτελεί μόνο θεμελιώδη κανόνα της κοινωνικής συμβίωσης, αλλά και θεμέλιο της σύγχρονης κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Της δημοκρατίας εκείνης που στηρίζεται στον σεβασμό της διαφορετικής άποψης, στη συνεχή αμφισβήτηση της ορθότητας των προσωπικών πολιτικών απόψεων και στην έλλειψη των «αυτοματισμών» στη σκέψη. Όπως μας υπενθυμίζει ο Αριστοβουλος Μάνεσης, «η ελευθερία που αξίζει και έχει πρακτική σημασία δεν είναι τόσο η ελευθερία των συμφωνούντων, όσο η ελευθερία των διαφωνούντων». Η ανεκτικότητα συνιστά προϋπόθεση για την «αυτοκάθαρση» της πολιτικής ορθότητας από τις υπερβολές της και για την επαναφορά της εκεί απ' όπου ξεκίνησε: στο αίτημα για τον σεβασμό των μειονοτήτων και της διαφορετικότητας. Σε τελική δε ανάλυση, το πρόβλημα έγκειται ίσως στο ότι έχουμε γίνει υπερβολικά σίγουροι για τον εαυτό μας και τις απόψεις μας και, συνακόλουθα, υπερβολικά αυστηροί απέναντι στους άλλους, στους οποίους δεν συγχωρούμε ούτε το λάθος ούτε τη διαφορετική άποψη. Η απόλυτη αυτή βεβαιότητα για την ορθότητα των απόψεών μας κινείται στην αντίθετη κατεύθυνση από αυτήν της συμπεριληψής και του σεβασμού της διαφορετικότητας και αποτελεί το βαθύτερο θεμέλιο για τον περιορισμό της ακαδημαϊκής ελευθερίας. Εξάλλου, δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ποτέ τι είναι η επιστήμη: Η έλλειψη βεβαιότητων και η συνεχής αμφισβήτηση.

Γνώμη

Επανεκλογή Τραμπ:
Η νοσταλγία της μεγαλοσύνης

Η επανεκλογή Ντ. Τραμπ ως 47ου προέδρου των ΗΠΑ, παρά το βεβαρημένο παρελθόν του (δικαστικές καταδίκες, καθαιρέσεις, impeachment κ.λπ.), έχει προκαλέσει πληθώρα ερμηνευτικών αναλύσεων. Γιατί όμως επανεξελέγη ο συγκεκριμένος υποψήφιος ο οποίος στερείται οποιασδήποτε ισχυρής ηθικής πυξίδας συμπεριφοράς; Πρώτα απ' όλα, η εκλογή Τραμπ δεν συνιστά έκφραση δημοκρατίας. Είναι ήττα, απόρριψη της φιλελεύθερης δημοκρατίας (F. Fukuyama) και θρίαμβος του τοξικού λαϊκισμού/δημαγωγίας. Η Αμερική υπονοείται προς τον αυταρχισμό (αν όχι νεο-φασισμό). Ο Πλάτων για μία ακόμη φορά δικαιώνεται. Ο ανεύθυνος δημαγωγός/λαϊκιστής που υπόσχεται στους αδύνατους θαύματα, λαγούς με πετραχήλια ενώ υπηρετεί τους ισχυρούς κερδίζει. Και «έτσι πεθαίνουν οι δημοκρατίες» (Levitsky, Ziblatt). Με κρότο και λυγμό μαζί. Οι κοινωνιολογικές ερμηνείες της εκλογικής συμπεριφοράς έχουν τη σημασία τους, αλλά δεν πιάνουν την ουσία. «Το κακό βρίσκεται μέσα μας». Η Χάνα Αρεντ ερμηνεύει το φαινόμενο και λιγότερο ο Μαρξ ή ο Βέμπερ.

Ο Ντ. Τραμπ με άλλα λόγια εξελέγη όχι γιατί εστίασε τόσο στην κοινωνική ατζέντα (ακρίβεια, καταπολέμηση φτώχειας, ανισοτήτων, μετανάστευση) ή στη λεγόμενη woke culture (κουλτούρα της αφύπνισης) όσο σε άλλους δύο κύριους παράγοντες. Πρώτον, στη «νοσταλγία της μεγαλοσύνης». Η κύρια υπόσχεση Τραμπ ήταν το «Make America Great Again» (MAGA). Καθώς η «μεγαλοσύνη» (ηγemonία) των ΗΠΑ απειλείται σήμερα κυρίως από την Κίνα. Και κάθε νυν ή πρώην αυτοκρατορία (ΗΠΑ, Ρωσία, Βρετανία, Τουρκία) νοσταλγεί ή θέλει να συντηρήσει το αυτοκρατορικό status. Για τον σκοπό αυτόν μπορεί να καταφεύγει σε πολέμους (Ρωσία), έξοδο από την ΕΕ (Βρετανία) ή να κατατρώχεται από το «σύνδρομο της μεγαλοσύνης» και ακολουθεί οποιοδήποτε δημαγωγό υπόσχεται τη μεγαλοσύνη αυτή. Επομένως οι κοινωνικοί λόγοι και η κουλτούρα της αφύπνισης δημιούργησαν το ευνοϊκό εκλογικό περιβάλλον, αλλά η επικράτηση του «συνδρόμου της μεγαλοσύνης» είναι ο ένας και καθοριστικός παράγων.

Σε ό,τι αφορά την κουλτούρα της αφύπνισης, είναι σημαντικό να διευκρινίσουμε ότι το woke κίνημα. Είναι κατά βάση ένα προοδευτικό κίνημα που έχει όμως προχωρήσει σε ορισμένες υπερβολές.

Ο δεύτερος λόγος για την επανεκλογή Τραμπ συνδέεται με την κρίση του φεντεραλισμού στις ΗΠΑ. Ο Τραμπ στρέφεται εναντίον της κεντρικής εξουσίας στην Ουάσιγκτον – την οποία θεωρεί διεφθαρμένη – και θέλει να μεταφέρει ευρύτερες εξουσίες στις Πολιτείες (States). Θεωρεί τις τελευταίες ως «εγγύηση δημοκρατίας και υγιούς πολιτικής συμπεριφοράς». Στη λογική αυτή στοχεύει μεταξύ άλλων στην αφαίρεση όλων των εκπαιδευτικών αρμοδιοτήτων από την κεντρική κυβέρνηση με κατάργηση του ομοσπονδιακού υπουργείου Παιδείας και μεταφορά των αρμοδιοτήτων στις Πολιτείες, στις συντηρητικότερες δηλαδή δομές διακυβέρνησης. Επικίνδυνο...

Του **Ν. Κ. Ιωακειμίδη**

Ομότιμος Καθηγητής του Πανεπιστημίου Αθηνών, πρώην πρεσβευτής - συμβούλου του υπουργείου Εξωτερικών και μέλους του ΕΛΙΑΜΕΠ

Η Αμερική υπονοείται προς τον αυταρχισμό (αν όχι νεο-φασισμό). Ο Πλάτων για μία ακόμη φορά δικαιώνεται

Αρχικά γνωρίσαμε τον όρο «woke» διαβάζοντας ή σχολιάζοντας κινήσεις δημοκρατικών κυρίως – πανεπιστημιακών ή άλλων – κύκλων που συνδέονταν για να στηρίξουν τα δικαιώματα περιορισμένων κοινωνικά ομάδων πολιτών, οι οποίοι δεν είχαν ούτε χώρο ούτε δυνατότητα να εκφράσουν ανοικτά τη σεξουαλική, πολιτική, κοινωνική ταυτότητά τους.

Πριν ακόμη κατηγοριοποιήσουμε τους οπαδούς του νέου όρου, ο αιφνιδιασμός «χτύπησε» από παντού. Οι πληροφορίες διαδέχονταν η μια την άλλη. Είναι τελικά θετικό να είσαι woke; Είναι κατακριτέο; Είναι δημοκρατικό; Μήπως οδηγεί σε αντίστροφη υπερβολική καταπίεση των πλειοψηφιών; Μα τελικά πρέπει τόσο να προσέχουμε τι λέμε; Και μήπως...

Το θέμα έφτασε τελικά να ξανασχηματίσει τις κοινωνικές αντιθέσεις των πολιτικοκοινωνικών τάσεων που αντιπαρατιθενται εδώ και αιώνες, με την πόλωση να ξεπερνάει κάθε προηγούμενο.

Δεδομένης της έντασης που προκάλεσε η εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στην προεδρία των ΗΠΑ και των πρώτων ημερών της νέας θητείας του, ρωτήσαμε για τα παραπάνω την Καθηγήτρια και Πρόεδρο του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών Λίζα Τσαλίκη σχολιάζει την εξέλιξη των κοινωνικών κινήσεων αφύπνισης στις ΗΠΑ λίγες μέρες μετά την ανάληψη της ηγεσίας από τον Ντόναλντ Τραμπ

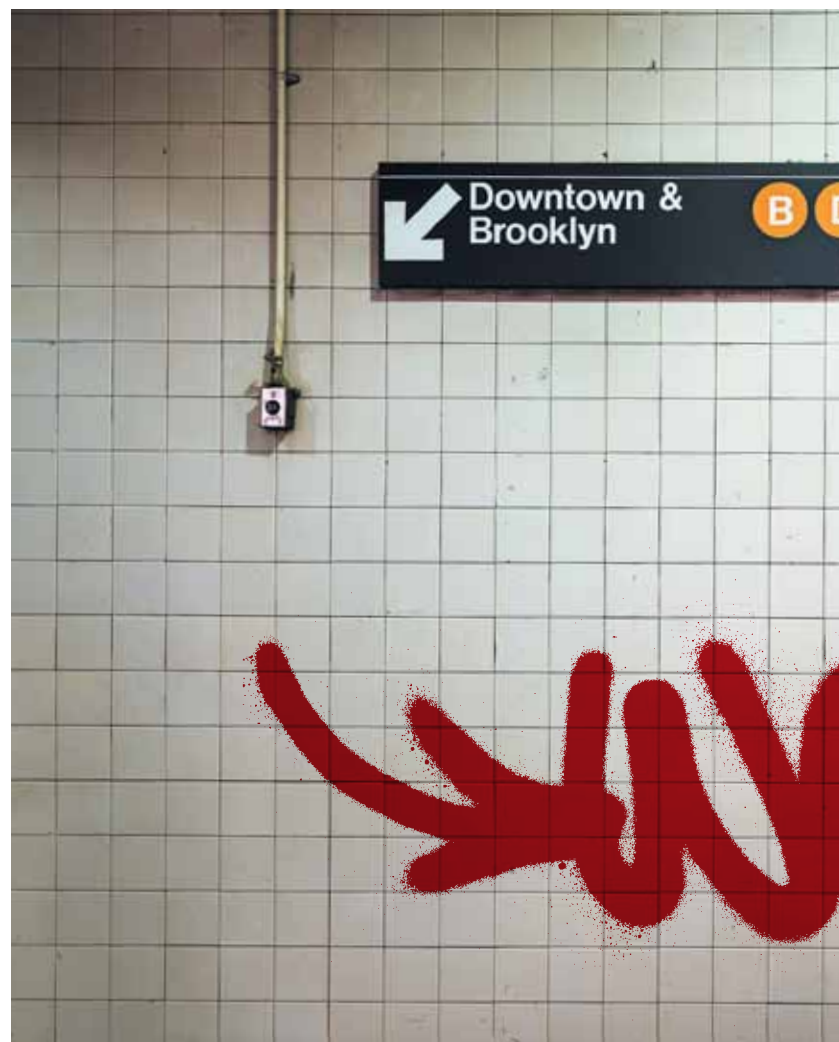
Ο χαρακτηρισμός woke έχει δεχθεί πάντως αρκετή δόση... αρνητικής ενέργειας το τελευταίο χρονικό διάστημα.

«Είναι αλήθεια ότι τα τελευταία χρόνια βλέπουμε ότι ενώ ξεκίνησε η woke κουλτούρα ως ένας ευρύτερα αποδεκτός όρος, στην πορεία δημιουργήθηκαν αντίστροφες δυνάμεις, με αποτέλεσμα πλέον ο όρος να θεωρείται, κάτω από ένα συγκεκριμένο πολιτικό πρίσμα, κάτι αρνητικό, και από το οποίο κάποιος πρέπει να πάρει απόσταση. Τις περισσότερες φορές αυτό που παρατηρούμε είναι ότι αυτοί που ενοχλούνται από τη woke ατζέντα και τα identity politics που αυτή αναδεικνύει, θεωρώντας εαυτούς “αδικημένους”, είναι συνήθως αυτοί που παραδοσιακά απολαμβάνουν τα προνόμια της λευκής πατριαρχικής κοινωνίας – και το παράδειγμα των ΗΠΑ όπου λευκοί άνδρες υιοθετούν το λεξιλόγιο των λιγότερο προνομιούχων κοινωνικών ομάδων, παρουσιάζοντας τους

Θεωρίες Αφύπνισης Πόσο... woke είμαστε;

Η Καθηγήτρια και Πρόεδρος του Τμήματος Επικοινωνίας και Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης του Πανεπιστημίου Αθηνών Λίζα Τσαλίκη σχολιάζει την εξέλιξη των κοινωνικών κινήσεων αφύπνισης στις ΗΠΑ λίγες μέρες μετά την ανάληψη της ηγεσίας από τον Ντόναλντ Τραμπ

Συνέντευξη στην **Αγάπη Ελιόδα Παχατουρίδου**

Στη διάρκεια των 2010s ο όρος πήρε σιγά-σιγά την έννοια που έχει σήμερα και από την κατάσταση της διεθνούς δράσης πέρασε στην κατάσταση της αφύπνισης

εαυτούς τους ως “διωκόμενους”, “κυνηγημένους” και “αντιουστνημικούς”, είναι ενδεικτικό αυτής της τακτικής “πολιτικής τριγωνοποίησης”».

Πώς ξεκίνησε και πώς έχει εξελιχθεί ο όρος;

«Αποτελεί ένα από τα κλασικά παραδείγματα cultural appropriation, πολιτισμικής οικειοποίησης δηλαδή. Έχουμε τους συγγενείς όρους woke culture και cancel culture που πολλές φορές συμβαδίζουν. Και οι δύο όροι ξεκίνησαν κάπως αλλιώς, και στην πορεία, όταν έγιναν πιο mainstream, απομακρύνθηκαν από την αρχική τους εννοιοδότηση – και εκεί άρχισαν να παίρνουν αρνητική χροιά.

Ο όρος woke, στην πολιτική και φυλετική του χροιά, “ανήκει” στη Μαύρη Αμερική – δημιουργός του είναι ο συγγραφέας από το Χάρλεμ William Melvin Kelley, ο οποίος στο εμβληματικό άρθρο του στους New York Times “If You’re Woke You Dig It”, εξηγεί τη μεταβλητότητα της γλώσσας, και το πως οι λέξεις που χρησιμοποιεί η Μαύ-

ρη κουλτούρα αλλάζουν νόημα και γίνονται “παλαιομοδίτικες” (out of date) με το που τις δανείζονται και τις χρησιμοποιούν οι λευκοί. Ο Kelley τοποθετεί αυτό το δάνειο στους beatniks, οι οποίοι οικειοποιούνταν τη γλώσσα των Μαύρων στην προσπάθειά τους να φαίνονται “cool”. Παρ’ όλα αυτά όμως, με το που κάνουν την εμφάνισή τους οι λέξεις αυτές στη mainstream κουλτούρα, έχουν ήδη ξεθωριάσει και αντικατασταθεί από νέες λέξεις. Μάλιστα, συνεχίζει ο Kelley, κάποιιοι Μαύροι (“a few Negroes”) θέλοντας να διαφυλάξουν την ιδιαιτερότητα του ιδιώματος, με το που κάποιος λευκός αρχίζει και χρησιμοποιεί λέξεις δικές τους, εκείνοι εφευρίσκουν νέους όρους για να περιγράψουν το ίδιο πράγμα. Παράλληλα, συνεχίζει, οι λέξεις αλλάζουν νόημα συνεχώς, με αποτέλεσμα μια λέξη με θετικό πρόσημο αρχικά, να αποκτά λίγο αργότερα αρνητικό πρόσημο».

Σήμερα τι σημαίνει ο όρος και πόσο η μόδα ξεπέρασε την αντίσταση;

«Στη διάρκεια των 2010s, ο όρος

πήρε σιγά-σιγά την έννοια που έχει σήμερα, και από την κατάσταση της συνεχούς δράσης – stay woke, παράμενε αφύπνισμένη/ος – πέρασε στην κατάσταση της αφύπνισης (woke: μια συνθήκη κατά την οποία η αφύπνιση έχει ήδη συντελεστεί). Έτσι λοιπόν, το να είσαι woke έγινε της μόδας, και όπως καθετί που προέρχεται από τη Μαύρη κουλτούρα, η ταυτότητα woke εμπορευματοποιήθηκε και “απο-ουσιαστικοποιήθηκε”. Οτιδήποτε μπορεί να είναι woke πλέον, ένα brand, μια εταιρεία, ένα άτομο, ιδιαίτερα στα κοινωνικά μέσα, τα οποία “πριμοδοτούν” την επιτελεστική συμπεριφορά. Με αυτόν τον τρόπο, το να είσαι woke, απώλεσε την αρχική του λειτουργία – να δώσει δηλαδή φωνή σε περιθωριοποιημένες κοινωνικές ομάδες και άτομα – και πλέον αντιμετωπίζεται με κυνισμό και καχυποψία».

Όμως την ατζέντα της woke κουλτούρας φαίνεται ότι τη χρησιμοποιούσαν πολλοί...

«Πράγματι, την ίδια χρονιά κορυφώνεται η ανησυχία γύρω από το πως κάποιοι φιλελεύθεροι (liberal) λευκοί στις ΗΠΑ υφάρπαξαν τη woke ατζέντα, χρησιμοποιώντας την ως “επαναστατική σημαία”, προοιωνίζοντας την επιτελεστικότητα που θα την περιέβαλλε αργότερα. Ταυτόχρονα, κυκλοφορεί και το ντοκιμαντέρ “Stay Woke: The Black Lives Matter Movement”, ενώ γίνονται προσπάθειες από Μαύρους ακτιβιστές του BLM να παραμείνει η έννοια συνδεδεμένη με το κίνημα».

Ο όρος woke παραμένει ορατός και στην pop κουλτούρα ως «stay woke» στους τίτλους τραγουδιών ή σε τηλεοπτικές σειρές.

«Αποτέλεσμα όλων αυτών της επέκτασης του woke ήταν η δημιουργία του #StayWokeTwitter, ενός Μαύρου ψηφιακού χώρου στον οποίο το κοινό καυτηρίαζε και γελοούσε με όσες ή όσους (ακτιβιστές, academics, φεμινίστριες κ.ά.) αχρείαστα υπερανέλυαν τα πάντα. Και έτσι, καθώς το woke όδευε προς τη δύση του, αναδύθηκε η διάδοξη έννοια, αυτή της cancel culture, η οποία, επίσης, ξεκίνησε με διαφορετικό περιεχόμενο από αυτό που πήρε στη συνέχεια».

Από το woke στο cancel λοιπόν.

«Ναι. Το cancel ξεκινάει από ένα τραγούδι των 70s, το “Your love is cancelled” του Nile Rodgers τω

Chic. Ο Rodgers είναι πλέον διάσημος και έχει βγει με την τότε φίλη του σε ένα ακριβό εστιατόριο. Όταν εκείνη μιλά περιφρονητικά στον σερβιτόρο, ο Rodgers ενοχλείται με τη συμπεριφορά της, θεωρεί ότι έχει ξεχάσει τις ρίζες τους και επιστρέφοντας σπίτι, τη χωρίζει και γράφει το “Your love is cancelled”. Ο όρος παραμένει στη Μαύρη κουλτούρα και επανέρχεται το 1991 στην ταινία “New Jack City”, όταν ο Wesley Snipes, υποδύομενος τον drug lord Nino Brown, διώχνει τη φιλενάδα του που τόλμησε να επικρίνει τις βίαιες μεθόδους του, χρησιμοποιώντας την ίδια έκφραση. Γρήγορα, ο όρος cancel περνά στο Μαύρο Twitter, όπου η αρχική έννοια της λέξης δεν είχε καμία σχέση με “ακύρωση” κάποιου από τη δημόσια σφαίρα. Αντίθετα, αρχικά ο όρος cancel υποδηλώνει την προσωπική απόφαση να απομακρύνεις κάποιον από τη ζωή σου γιατί “ξεπέρασε το όριο”. Όμως στα μέσα της δεκαετίας του 2010, κάποιες ή κάποιιοι χρήστες στο Twitter έχουν ήδη αρχίσει να χρησιμοποιούν τον όρο με πιο σοβαρό τρόπο, τότε ξεκινά η σημερινή έννοια του όρου, υποδηλώνοντας την κατάσταση κατά την οποία παύεις να στηρίζεις κάποιο δημόσιο πρόσωπο εξαιτίας κάποιας προβληματικής πράξης ή λόγου του».

Από τη δημόσια σφαίρα στον Ντόναλντ Τραμπ;

«Η μεγαλύτερη απόδειξη του πόσο έχει διαστρεβλωθεί ο όρος είναι όταν η ίδια η πλευρά Τραμπ χρησιμοποιεί τους όρους αυτούς για να υποστηρίξει ότι έχει υποστεί ακύρωση από τα Μέσα και τους woke liberals, οπότε με αυτόν τον τρόπο η συντηρητική Αμερική σφετερίζεται ένα προοδευτικό λεξιλόγιο, δίνοντάς του νέο νόημα.

Εδώ ας μην ξεχνάμε την κριτική που έχει ασκηθεί κατά του cancel culture από την ίδια τη Μαύρη κουλτούρα:

Πολύ συχνά, η επικράτηση της cancel culture σημαίνει ότι άτομα περιθωριοποιημένα μπορούν πλέον να εκφράζονται και να “ακούγονται” – με αποτέλεσμα μισαλλόδοξα σχόλια και συμπεριφορές να μην “περνούν” πλέον με την ίδια ευκολία, όμως παραμένει το πρόβλημα ότι το canceling συχνά υπεραπλουστεύει σύνθετες και πολύπλοκες συζητήσεις, και αποκλείει μια σε βάθος συζήτηση της ζημίας που έχει συντελεστεί

και του πως πρέπει να λογοδοτήσουν τα άτομα που δημιούργησαν αυτή τη ζημία. Η έλλειψη ενός καθολικά αποδεκτού ορισμού του cancelling, με αποτέλεσμα ο όρος να χρησιμοποιείται πολύ εύκολα, σε πολύ διαφορετικά πλαίσια».

Όλα αυτά είναι εκφράσεις πολιτικής ορθότητας;

«Το ότι η αφύπνιση και η ακύρωση συχνά εξισώνονται με την “πολιτική ορθότητα”, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει, μιας και δεν είναι η πρώτη φορά που πολιτικά πρόσωπα της Δεξιάς υιοθετούν αυτή τη ρητορική προκειμένου να “αφοπλίσουν” την κριτική εναντίον τους. Το ίδιο έχει συμβεί αρκετές φορές και με τα συντηρητικά tabloids στη Βρετανία ή με συντηρητικό Τύπο στη Γερμανία, με αποτέλεσμα να “χτίζεται” η εντύπωση ότι υπάρχει μια “μπτροπολιτική ελίτ” που τους “κυνηγά” και τους καθιστά “ανελεύθερους”. Ο όρος “πολιτική ορθότητα” συνήθως χρησιμοποιείται επικριτικά».

Η woke κουλτούρα ήρθε για να μείνει;

«Ναι, πιστεύω ότι η woke κουλτούρα ήρθε για να μείνει, όχι με τον τρόπο που τη βλέπουμε αυτή τη στιγμή – γεμάτη οργή για πράγματα που μέχρι πρότινος δεν τάραζαν την αίσθηση κοινωνικής δικαιοσύνης που είχαμε, αλλά που πλέον μας τραβούν την προσοχή και δεν μπορούμε να μην τα δούμε. Ακόμα δηλαδή είμαστε στη φάση της ταλάντωσης. Σιγά-σιγά, σε βάθος χρόνου, όμως, το εκκρεμές της wokeness θα ισορροπήσει. Όταν συμβεί αυτό, θέλω να πιστεύω πως θα είμαστε πιο κοντά σε μια συνθήκη όπου ζητήματα διαφορετικότητας, κοινωνικής δικαιοσύνης και ασυμμετρίας θα είναι ορατά σε όλους και όπου η ανάγκη επίλυσής τους θα είναι κοινά αποδεκτή και επιτακτική».

Ο όρος πήρε την έννοια που έχει σήμερα στα 2010's. Το να είσαι woke έγινε της μόδας και τελικά εμπορευματοποιήθηκε και «απο-ουσιαστικοποιήθηκε»

← Ο Μιχαήλ Άγγελος Νικολού, κάτοχος χρυσού μεταλλίου στο πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα kickboxing, αριστούχος 5ετής φοιτητής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών

«Τα όρια του κάθε ανθρώπου είναι η φαντασία του» λέει αυθόρμητα ο **Μιχαήλ Άγγελος Νικολού**, ξεκινώντας την κουβέντα μας που στρέφεται γύρω από την πρόσφατη μεγάλη επιτυχία του: Χρυσό μετάλλιο στο πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα kickboxing. Ο ίδιος είναι αριστούχος 5ετής φοιτητής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών αλλά και πρωταθλητής του kickboxing με συνεχείς διακρίσεις τόσο στο εσωτερικό όσο στο εξωτερικό.

Ήδη δε, έχει κερδίσει 17 πανελλήνια πρωταθλήματα, 5 πανελλήνια κύπελλα, 8 πανευρωπαϊκά κύπελλα, 3 παγκόσμια κύπελλα, 4 πανευρωπαϊκά πρωταθλήματα, 3 παγκόσμια πρωτάθλημα.

«Το συναίσθημα του πρώτου παγκόσμιου τίτλου είναι πολύ δύσκολο να περιγραφεί, καθώς ενώ πίστευα ότι θα τα καταφέρω, στη λογική φαινόταν αδύνατο, το μόνο που είχα να κάνω ήταν να προσπαθήσω και όταν έγινε στην ουσία, πραγματοποιήθηκε ένα όνειρο το οποίο για εμένα είναι ζωτανή απόδειξη πως ό,τι θέλεις σε αυτή τη ζωή μπορείς να το πετύχεις, αρκεί να το πιστέψεις και να προσπαθήσεις» λέει χαρακτηριστικά περιγράφοντας τα συναισθήματα από την εμπειρία του.

Από τα αμφιθέατρα της Ιατρικής στις πίστες των πολεμικών τεχνών

Ο αριστούχος φοιτητής της Ιατρικής Σχολής Αθηνών που όμως κερδίζει και συνεχείς διακρίσεις σε αναμετρήσεις kickboxing στην Ελλάδα και το εξωτερικό

Της **Λαμπρινής Δρέλλα**

Το τελευταίο πρωτάθλημα στο οποίο συμμετείχε ήταν πανευρωπαϊκό και αγωνίστηκε στο στυλ του Light Contact, στην κατηγορία των 74 κιλών όπου έγινε ο πρώτος Έλληνας στους άνδρες και στις γυναίκες που έχει κατακτήσει την πρώτη θέση σε αυτό το στυλ, κερδίζοντας αθλητές που στην παγκόσμια κατάταξη ήταν στο νούμερο τρία και ένα.

Παράλληλα, το 2018 βγήκε πρώτος στο παγκόσμιο πρωτάθλημα εφήβων στο στυλ K1

στην κατηγορία των 71 κιλών όπου και εκεί ήταν ο πρώτος Έλληνας στους εφήβους και στους άνδρες που πήρε πρώτη θέση σε παγκόσμιο πρωτάθλημα στο στυλ του K1.

Ο Μιχαήλ Άγγελος Νικολού θεωρεί πως η Ιατρική Σχολή είναι η καλύτερη σχολή που θα μπορούσε να είχε επιλέξει. Ομολογεί ότι «στο επάγγελμα έχει σημασία να προσφέρεις και έτσι η μόνη επιλογή που είδα ήταν αυτή της Ιατρικής Σχολής Αθηνών. Δεν

έχει σημασία μόνο η επαγγελματική αποκατάσταση και οι οικονομικές απολαβές αλλά η προσφορά στην υγεία και η ελπίδα, τα οποία είναι και αλληλένδετα. Αυτό είναι το πιο σημαντικό για μένα. Η προσφορά μου μέσω της ιατρικής αλλά και του αθλήματός μου».

«Τα αγαπώ και τα δύο και με βοηθάνε στη ζωή μου» λέει χαρακτηριστικά. «Προσδίδουν αυτοπεποίθηση, σιγουριά και νιώθεις πως προσφέρεις. Ο πρωταθλητισμός βοηθάει την Ελλάδα, ήμουν ο πρώτος Έλληνας έφηβος αλλά και μετέπειτα ενήλικας που είχε βγει πρώτος στο παγκόσμιο αλλά και στο πανευρωπαϊκό πρωτάθλημα. Υπάρχει ελπίδα, υπάρχει κίνητρο και δίνεις έμπνευση σε νεαρούς αθλητές που θέλουν να συνδυάσουν τον πρωταθλητισμό αλλά και τις σπουδές. Το πιο σημαντικό για μένα είναι η προσφορά. Και τόσο το άθλημά μου με κάνει να νιώθω πως προσφέρω στην κοινωνία, στην Ελλάδα όσο και η Ιατρική Σχολή και μετέπειτα η ιδιότητα του γιατρού και του ανιδιοτελούς έργου του».

Η πρώτη «πράσινη» φοιτητική εστία

Ριζική ανακαίνιση της μιας εκ των τεσσάρων φοιτητικών εστιών του Ιδρύματος στην περιοχή της Πανεπιστημιούπολης Ζωγράφου. Αναμένεται να λειτουργήσει το πρώτο εξάμηνο του 2026

Ένα πρότυπο φοιτητικής εστίας, μια «πράσινη» φοιτητική εστία, μοναδική στο είδος της (καθώς πραγματοποιείται με μια καινοτόμο μέθοδο ανακατασκευής και μηδενικό ενεργειακό αποτύπωμα) κατασκευάζει το Πανεπιστήμιο Αθηνών και αναμένεται να ολοκληρωθεί εντός του πρώτου εξαμήνου του 2026. Η νέα εστία είναι μία από τις 4 φοιτητικές εστίες της Πανεπιστημιούπολης της πε-

ριοχής Ζωγράφου. Θα φιλοξενήσει 130 φοιτητές, ενώ το έργο κατασκευάζεται με τη μέθοδο του Pro-GET-OnE που αναπτύχθηκε από κοινοπραξία στην οποία συμμετείχε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το Πανεπιστήμιο της Μπολόνια (UN-IBO), το Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Μονάχου (TUM) και επαγγελματικούς φορείς (σε τομείς καινοτόμων τεχνολογικών συστημάτων), ενώ χρηματοδοτήθηκε από τη δράση

(Καινοτομία Ορίζοντας 2020) της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Όπως ανέφερε δε σχετικά σε πρόσφατη επίσκεψη για την επίβλεψη του έργου ο πρύτανης του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθηγητής **Γεράσιμος Σιάδος**, «αισιοδοξούμε να εξασφαλίσουμε από την πολιτεία την απαραίτητη χρηματοδότηση για την ανακαίνιση και των υπολοίπων φοιτητικών εστιών του Πανεπιστημίου»

Όπως αναφέρουν οι αρμόδιοι επιστήμονες η καινοτόμος πτυχή του Pro-GET-OnE συνίσταται στην παρακάτω προσέγγιση:

- Ενεργειακή απόδοση – Προσθήκη (ή αντικατάσταση του υπάρχοντος) νέου κτιριακού κελύφους με προ-συναρμολογημένα καινοτόμα υλικά υψηλής ενεργειακής απόδοσης, το οποίο συνδυάζεται με ενσωμάτωση ειδικού ηλεκτρολογικού και μηχανολογικού εξοπλισμού, σε αρμονία και συνεργασία με το κέλυφος, που σχετίζονται ενδεικτικά με τη θέρμανση, κλιματισμό, αε-

ρισμό, πλιακή ενέργεια, φωτισμό. • Σεισμική αναβάθμιση – Χρησιμοποίηση ειδικών κατάλληλων χαλύβδινων κατασκευών για τη μείωση των οριζόντιων φορτίων με παράλληλη ωφέλεια τη δημιουργία κατάλληλου σκελετού ενσωμάτωσης του κτιριακού κελύφους. Το κτίριο είναι συνολικού εμβαδού 4.500 m² και ουσιαστικά θα είναι το πρώτο κτίριο του Πανεπιστημίου Αθηνών ενεργειακής κλάσης A+ στο οποίο εφαρμόζονται καινοτόμες μέθοδοι για την ενεργειακή παραγωγή και κατανάλωση με τελικό αποτέλεσμα το μηδενικό ενεργειακό αποτύπωμα. Το έργο συγχρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Δημοσίων

Επενδύσεων του υπουργείου Παιδείας, το Ευρωπαϊκό Πρόγραμμα (Καινοτομία Ορίζοντας 2020) και τον Ειδικό Λογαριασμό Κονδυλίων Έρευνας (Ε.Λ.Κ.Ε.) του Πανεπιστημίου Αθηνών.

Θεμελίωση νέου κτιρίου στην Οδοντιατρική

Η ηγεσία του Πανεπιστημίου Αθηνών επιθεώρησε πρόσφατα και τη θεμελίωση του νέου κτιρίου της Οδοντιατρικής Σχολής του Ιδρύματος. Το συγκεκριμένο κτίριο θεμελιώνεται μετά από δεκαετίες και πλέον προσπάθειες και γραφειοκρατικά εμπόδια τα οποία τελικά μετά από άοκνες προσπάθειες της Διοίκησης του Πανεπιστημίου ξεπεράστηκαν. Το νέο κτίριο στην τελική του μορφή πρόκειται να διαθέτει υπόγειο, ισόγειο και 3 ορόφους, συνολικού εμβαδού 2.000 m². Η ολοκλήρωση της ανέγερσής του αναμένεται στα τέλη του έτους 2025.

Ιατρική

Πριν τα μέσα του 19ου αιώνα, το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση ήταν χαμηλό με τα σημερινά δεδομένα, και κυμαινόταν μεταξύ 20 και 50 ετών. Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, το προσδόκιμο στις αναπτυγμένες χώρες αυξήθηκε κατά σχεδόν 30 έτη. Αυτό αποδόθηκε κυρίως στα επιτεύγματα που αφορούν την ιατρική και τη δημόσια υγεία με αποτέλεσμα τη δραματική μείωση της νεογνικής και παιδικής θνησιμότητας, κυρίως λόγω θανατηφόρων λοιμώξεων, και τη βελτίωση στην πρόληψη και θεραπεία των χρόνιων νόσων. Η μείωση της θνησιμότητας παρατηρήθηκε αρχικά στις νεαρές ηλικίες και επεκτάθηκε σταδιακά στη μέση και προχωρημένη ηλικία. Η βελτίωση αρχικά ήταν αργή και ανεστάλη επεισοδιακά από πανδημίες, λοιμούς και φυσικές καταστροφές. Ο ποικίλος ρυθμός βελτίωσης του προσδόκιμου επηρεάστηκε από τη γεωγραφική περιοχή, την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη.

Το φαινόμενο της επέκτασης του προσδόκιμου ζωής όμως φαίνεται από σημαντικές μελέτες να επιβραδύνεται στον 21ο αιώνα. Στην παρούσα φάση, το 5% των γυναικών και το 2% των ανδρών στις αναπτυγμένες χώρες ξεπερνούν τα 100 έτη. Η επιβίωση μέχρι τα 100 έτη μέχρι το τέλος του αιώνα είναι μάλλον απίθανο να ξεπεράσει το 15% του γυναικείου πληθυσμού και το 5% του ανδρικού, υποδηλώνοντας πως αν δεν επιβραδυνθούν σημαντικά οι διαδικασίες της βιολογικής γήρασης, η περαιτέρω παράταση της ζωής σε αυτόν τον αιώνα δεν αναμένεται.

Πόσο μπορούμε να ζήσουμε;

Της
**Βάσις
Λαμπαδιάρη**

Καθηγήτριας
Παθολογίας-
Ενδοκρινολογίας
Ιατρικής
Σχολής του
Πανεπιστημίου
Αθηνών,
Υπεύθυνης
Διαβητολογικού
Κέντρου Β'
Προπαιδευτικής
Παθολογικής
Κλινικής
Πανεπιστημιακού
Νοσοκομείου
Αττικών

Γνωρίζουμε πως ποικίλοι μηχανισμοί συμμετέχουν στη διαδικασία της γήρασης. Αυτοί περιλαμβάνουν τη μεθυλίωση του DNA, τις επιγενετικές αλλαγές, τη χρόνια φλεγμονή, το οξειδωτικό stress, τη συσσώρευση γηρασμένων κυττάρων, τις αλλαγές στη μιτοχονδριακή λειτουργία.

Σε κλινικό επίπεδο, η προσπάθεια των επιστημόνων επικεντρώνεται στην προληπτική ιατρική και την αντιμετώπιση των παραγόντων κινδύνου για νοσήματα που προάγουν την πρώιμη θνησιμότητα και τη γήραση αλλά και τη θεραπεία αυτών.

Η καρδιαγγειακή νόσος, ο καρκίνος αλλά και οι νευροεκφυλιστικές παθήσεις είναι οι κύριοι ένοχοι για πρώιμη νοσηρότητα και θνησιμότητα τουλάχιστον στις αναπτυγμένες και αναπτυσσόμενες χώρες. Προδιαθεσικοί παράγοντες για τα παραπάνω είναι: Η παχυσαρκία, ο διαβήτης, το μεταβολικό σύνδρομο, η δυσλιπιδαιμία, η λιπώδης νόσος του ήπατος, το κάπνισμα, η υπερκατανάλωση αλκοόλ και η χρόνια χρήση ουσιών η φλεγμονώδης ανθυγιεινή διατροφή, η καθιστική ζωή και η έλλειψη φυσικής δραστηριότητας.

Ακόμη, οι ενδοκρινικοί διαταράκτες, η ατμοσφαιρική ρύ-

πανση, η έλλειψη ύπνου και η κακή ποιότητά του, το χρόνιο stress αλλά και το ενδομήτριο stress, η υπερϊώδης ακτινοβολία, η πρώιμη εμμηνοπαυση και ο υπογοναδισμός αποτέλεσμα δυσμεταβολισμού, η κοινωνική αποξένωση και μοναξιά.

Παρεμβάσεις για αντιμετώπιση των παραπάνω έχουν αποδειχθεί βοηθητικές στην παράταση της ζωής:

Ο υγιεινός τρόπος ζωής με σωστή διατροφή και άσκηση προτείνεται ως προληπτικό μέσο από πολλές επιστημονικές εταιρείες που ασχολούνται με τα παραπάνω νοσήματα. Διατροφικά μοντέλα που αυξάνουν την επιβίωση είναι αυτά της μεσογειακής διατροφής, της διατροφής DASH, διατροφές που βασίζονται στη φυτοφαγία με μείωση του κόκκινου επεξεργασμένου κρέατος, με αυξημένη κατανάλωση φρούτων και λαχανικών, ψαριού και λευκού κρέατος, καθώς και μειωμένου αλάτος και απλών υδατανθράκων. Κάποια μοντέλα διαλειμματικής νηστείας έχουν αποκτήσει οπαδούς, τα επιστημονικά δεδομένα όμως είναι αντικρουόμενα μέχρι τώρα και δεν επιτρέπουν τη γενίκευση μιας τέτοιας σύστασης.

Γεγονός είναι ότι η υπερβολική πρόσληψη θερμίδων, η υπερλιπιδαιμία και σύνδεση της ινσουλίνης με τον IGF-υποδοχέα φαίνεται ότι ενέχονται στην επιταχυνόμενη γήραση που παρατηρείται με τον δυτικό τρόπο ζωής. Συνεπώς, το θερμιδικό έλλειμμα στην καθημερινότητα και η κατα-

νάλωση θερμίδων με την άσκηση, αλλά και η καλή ποιότητα αυτών των θερμίδων, φαίνεται να επηρεάζουν θετικά το προσδόκιμο ζωής.

Οι συστάσεις για τη φυσική δραστηριότητα προτείνουν τουλάχιστον 150 λεπτά την εβδομάδα αερόβια άσκηση μέτριας τουλάχιστον έντασης, σε συνδυασμό με τουλάχιστον δύο φορές 45λεπτών μυϊκής ενδυνάμωσης. Και τα παραπάνω με σύσταση για αποφυγή της παρατεταμένης περιόδου ακινησίας. Για τα παιδιά και τους εφήβους οι συστάσεις είναι ακόμη πιο αυστηρές, με πρόταση για καθημερινή ωριαία έντονη άσκηση.

Ιδιαίτερη προσοχή τελευταία συγκεντρώνει το φαινόμενο της σαρκωπενίας αλλά και της οστεοσαρκωπενίας που συχνά συνδυάζεται παραδόξως με την παχυσαρκία. Η απώλεια της μυϊκής μάζας κυρίως κατά τη μέση ηλικία είναι αποτέλεσμα της χρόνιας φλεγμονής από τον δυσμεταβολισμό και την καθιστική ζωή, το κάπνισμα, σε συνδυασμό με γενετική προδιάθεση και επιγενετικές αλλαγές. Αποτελεί έναν βασικό παράγοντα επιταχυνόμενης γήρασης αλλά και πρόβλεψης νευροεκφυλιστικών νόσων όπως το Alzheimer και το Parkinson.

Προς αυτή την κατεύθυνση και επικουρικά με τις παραπάνω παρεμβάσεις, υπάρχουν πολλά υποσχόμενα μόρια που δοκιμάζονται, όπως τα ινκρετινικά ανάλογα για την παχυσαρκία και τον δυσμεταβολισμό, η μετφορμίνη, η ραπαμυκίνη, οι πολυφαινόλες και άλλοι αντιοξειδωτικοί παράγοντες ως αντιγηραντικά.

Το μικροβίωμα του εντέρου που διαταράσσεται ως αποτέλεσμα των κακών διατροφικών μοντέλων και των νευροορμονικών αλλαγών που έπονται έχει επίσης αποτελέσει αντικείμενο έρευνας τα τελευταία χρόνια καθώς και θεραπευτικού στόχου. Τέλος, η σημασία της κοινωνικότητας και της ψυχικής ισορροπίας στην επίτευξη της μακροβιότητας έχει φανεί και από μελέτες σε μπλε ζώνες όπως η Ικαρία και η Οκινάουα, όπου το άτομο υπάρχει, δρα και προστατεύεται ως μέλος της κοινότητας. Η κοινωνική απομόνωση πλέον αναγνωρίζεται ως παράγον κινδύνου.

Συνεπώς, φαίνεται πως η μάχη της ανθρωπότητας για μια μακρά ζωή έχει σε μεγάλο βαθμό κερδηθεί. Το επόμενο στοιχείο θα είναι ο συνδυασμός της μακροζωίας με την ευζωία και ο διαχωρισμός της ζωής από την απλή επιβίωση.

Από τη φύση γνωρίζουμε ότι υπάρχουν έμβια όντα με διάρκεια ζωής μεγαλύτερη του ανθρώπου, όπως είδος καρχαρία στη Γροιλανδία που υπολογίστηκε ότι είναι 392 ετών!

Γνώμη

Μακροζωία
και Ευζωία

Η Φύση έχει «προικίσει» βιολογικά τους ανθρώπους, από την αρχή της δημιουργίας τους, με το ισχυρό ένστικτο της επιβίωσης. Με την ανάπτυξη του εγκεφάλου, ο άνθρωπος επινόησε τρόπους για να υπερβεί τις εγγενείς αδυναμίες του, όπως η σωματική δύναμη και το μέγεθός του σε σχέση με άλλα ζώα, αλλά και να εφεύρει τρόπους αντιμετώπισης των ασθενειών και τραυματισμών του, αυξάνοντας το προσδόκιμο ζωής.

Παράλληλα, αθάνατοι θεοί επινοήθηκαν, δίνοντας προσδοκία για αθανασία, ενώ ιδιαίτερα τελετουργικά υπάρχουν ακόμα και σήμερα, υποσχόμενα αιώνια ζωή.

Κατά την ιστορική διαδρομή, έγιναν πολλές προσπάθειες ανακάλυψης του «ελιξίριου της νεότητας», από τους αλχημιστές της αρχαίας Αιγύπτου μέχρι και την εμφύτευση όρχεων από πιθήκους... Σήμερα, η εξέλιξη των Βιοιατρικών επιστημών και της Τεχνολογίας, έχουν οδηγήσει σε άλματα στους τομείς της πρόληψης και αντιμετώπισης των ασθενειών γήρατος και της επέκτασης του ορίου της ζωής, μέσα από νέες ανακαλύψεις. Παράλληλα, η Επιδημιολογία προσέφερε και προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες μελετώντας κατοίκους από περιοχές όπου έχει καταγραφεί μακροζωία των κατοίκων σε σχέση με τον γενικό πληθυσμό.

Μια από τις περιοχές αυτές είναι το νησί της Ικαρίας, που περιλαμβάνεται στις περιοχές του πλανήτη που χαρακτηρίζονται από τη μακροζωία των κατοίκων τους. Με αυτά τα δεδομένα, τα τελευταία χρόνια οργανώσαμε, διεξήγαμε και συνεχίζουμε να διεξάγουμε μεγάλη επιδημιολογική μελέτη, τη μελέτη ΙΚΡΙΑ, τα αποτελέσματα της οποίας και δημοσιεύθηκαν σε διεθνείς ιατρικές επιθεωρήσεις ή συνέδρια.

Έτσι, συσχετίστηκε με τη μακροζωία η ελαστικότητα των αρτηριών, η χοληστερόλη του αίματος, η αρτηριακή πίεση, τα επίπεδα σακχάρου του αίματος, η παχυσαρκία, η κατανάλωση ψαριών, η κατανάλωση ελληνικού καφέ, η συντροφικότητα, η καθημερινή πεζοπορία, ο μεσημεριανός ύπνος, η έγγαμη ζωή και τα επίπεδα τεστοστερόνης στο αίμα.

Επίσης για πρώτη φορά διαπιστώθηκε ένα εξαιρετικά ενδιαφέρον εύρημα, που αφορά σύνδεση της μακροβιότητας με τις πολύ χαμηλές δόσεις γ-ακτινοβολίας του περιβάλλοντος. Σε εξέλιξη επίσης ευρίσκονται γενετικές μελέτες του πληθυσμού αυτού. Γιατί προφανώς είναι δεδομένο ότι ο γενετικός καθορισμός του προσδόκιμου ζωής είναι εξ ίσου σημαντικός με τους άλλους παράγοντες. Σε αυτή την παράμετρο στρέφεται η επιστήμη και διεθνώς.

Μελέτες π.χ. έχουν δείξει ότι το μήκος των τελομερών των χρωμοσωμάτων των κυττάρων σχετίζεται με την καρδιαγγειακή υγεία και βιολογική ηλικία. Τελευταία, προωθείται self test, που να μπορεί από το σάλιο να προσδιορίζει αυτή την παράμετρο και επομένως να δίνει πληροφορίες για τη βιολογική ηλικία του ατόμου.

Είναι γνωστό ότι η επιδημιολογικές παρατηρήσεις προηγούνται της κλινικής αξιοποίησης των ευρημάτων. Το ερώτημα σήμερα είναι εάν αυτά τα επιδημιολογικά ευρήματα, που συνδέονται με τη μακροζωία, μπορούν να συμβάλλουν στην ιατρική πρακτική, ούτως ώστε η γήρανση να αποτελέσει μια θεραπεύσιμη νόσο.

Του
Χριστόδουλου
Στεφανίδη

Επίτιμου
Καθηγητή
Καρδιολογίας
στο Πανεπιστήμιο
Αθηνών

Το τελικό ερώτημα είναι Πόσα έτη μπορεί να ζήσει ο άνθρωπος;

Οι εμμονές και ο φόβος του θανάτου, το ταχύ «όχημα» των επιστημονικών ανακαλύψεων, οι μακροβιότεροι άνθρωποι στον κόσμο και η ποιότητα της ανθρώπινης ζωής

Της **Αγγελικής
Παπαδημητρίου**

Όσο μακραίνει και βελτιώνεται η ζωή τόσο βαθαινει ο φόβος του «τέλους». Ο θάνατος είναι μια αναπόφευκτη πραγματικότητα που δυσκολευόμαστε να αποδεχθούμε. Σχεδόν το 20% των ανθρώπων δηλώνουν ότι φοβούνται έντονα ή πολύ έντονα τον θάνατο, σε βαθμό που μεταβάλλεται η καθημερινότητά τους. Ο βαθύς φόβος του θανάτου ενισχύει την επιθυμία των επιστημόνων να αποκαλύψουν τα αίτια για τη μακροζωία αλλά και να εμβαθύνουν στα μυστικά της.

**Εκείνοι που ξεπέρασαν
τα 100 χρόνια**

Τα παραδείγματα των γηραιότερων ανθρώπων που καταγράφηκαν όπως η *Jeanne Louise Calment*, μια Γαλλίδα που έζησε 122 χρόνια και 164 ημέρες και η *Maria Branyas Marera*, που έφτασε τα 117 χρόνια, αποτελούν κίνητρο για την έρευνα νέων ερευνών. Η Calment ήταν μια γυναίκα που παρέμεινε δραστήρια, αλλά ακολουθούσε ασυνήθιστες διατροφικές συνήθειες καταναλώνοντας καθημερινά σοκολάτα και ελαιόλαδο. Από την άλλη η Marera, στο πλαίσιο του ντοκιμαντέρ «The oldest person in the world», αποκάλυψε ως «μυστικό» της μακροζωίας «την τάξη, την ηρεμία, την καλή σχέση με την

οικογένεια και τους φίλους, την επαφή με τη φύση, τη συναισθηματική σταθερότητα και την απομάκρυνση από τους τοξικούς ανθρώπους». «Νομίζω πως η μακροζωία είναι και το να είσαι πικρός. Τύχη και καλή γενετική» είπε ακόμη.

Η Maria Branyas Morera έγινε σύμβολο αντοχής καθώς επιβίωσε ακόμα και από την Covid.

Ο γηραιότερος εν ζωή άνθρωπος σήμερα είναι η **Tomiko Itoka** από την Ιαπωνία, η οποία διανύει το 116ο έτος της ηλικίας της και μάλιστα έως τα 100 της χρόνια διατηρούσε έναν ιδιαίτερα δραστήριο τρόπο ζωής κάνοντας ποδήλατο καθημερινά.

Γιατί γεννάμε;

Αυτή τη στιγμή κυρίαρχη στην κατανόηση του γιατί γεννάμε και «πώς να το αντιστρέψουμε» είναι η ερευνητική ομάδα Sinclair Lab του Πανεπιστημίου Harvard. Το εργαστήριο έχει εκπαιδεύσει 100 φοιτητές και μεταδιδασκαστικούς που θα εργάζονται πάνω σε μια ποικιλία έρευνας μακροζωίας, συμπεριλαμβανομένης της βιοπληροφορικής, της μοριακής βιολογίας, του επigenετικού επαναπρογραμματισμού και της φυσιολογίας των ζώων. Σύμφωνα με τον καθηγητή David Sinclair, η

έρευνα προτεραιοποιεί κάποια από τις παραπάνω τεχνικές, αλλά ξεκινά από επιστημονικά ερωτήματα τα οποία αν απαντηθούν θα κάνουν τον κόσμο καλύτερο.

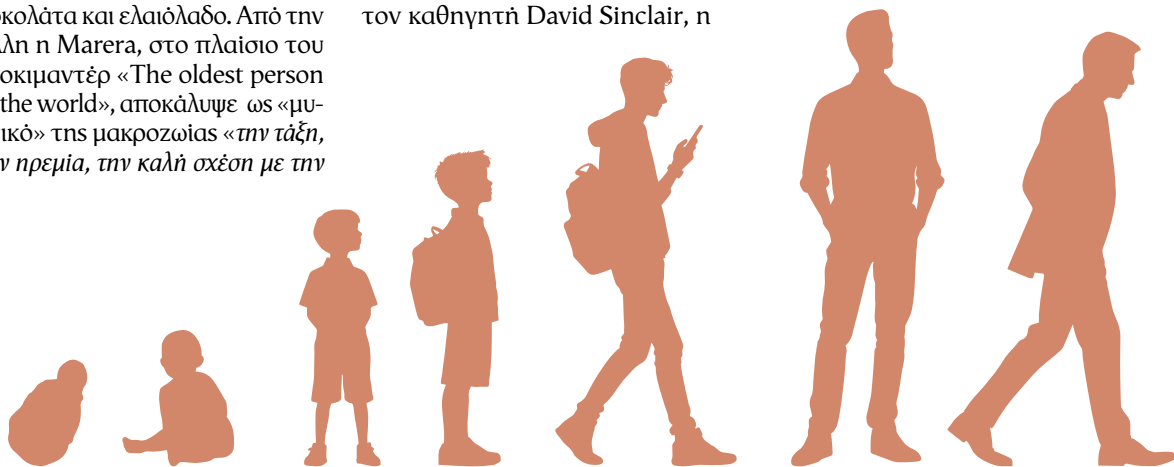
Μια ακόμη έρευνα της Mayo Clinic έδειξε πως τα σενολυτικά φάρμακα, ομάδες δηλαδή μορίων που απομακρύνουν τα γηρασμένα κύτταρα, όπως οι πολυφαινόλες και βρίσκονται σε διάφορα φρούτα και λαχανικά, μπορούν να παρατείνουν τη ζωή κατά 30%, ενισχύοντας την παραγωγή της προστατευτικής πρωτεΐνης α-κλωθώ. Αυτή η πρωτεΐνη είναι κρίσιμη για τη διατήρηση της υγείας, καθώς τα επίπεδά της μειώνονται με την ηλικία αλλά και με ασθένειες όπως το Αλτσχάιμερ και ο διαβήτης. Πειράματα σε ποντίκια αποκάλυψαν ότι η αύξηση των επιπέδων της πρωτεΐνης α-κλωθώ μπορεί να παρατείνει το προσδόκιμο ζωής τους, ενώ τα σενολυτικά φάρμακα εξοντώνουν τα «γηρασμένα» κύτταρα που προκαλούν φθορά και ασθένειες. Τα πειράματα σε ανθρώπους είναι σε εξέλιξη.

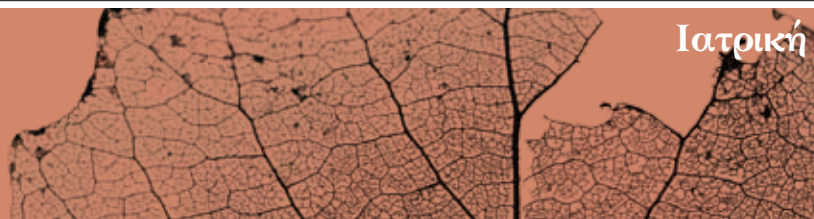
Blue Zones

Το περιοδικό National Geographic, ακολουθώντας έρευνα του Αμερικανικού Ινστιτούτου Γήρανσης, επισκέφθηκε 3 περιοχές με τον υψηλότερο μέσο όρο ηλικίας στους κατοίκους: Τη Σαρδηνία, την Οκινάουα και τη Λόμα Λιντα στην Καλιφόρνια. Στο άρθρο «The Secrets Of Long Life» ο Dan But-

Η Επιδημιολογία προσέφερε και προσφέρει πολύτιμες πληροφορίες μελετώντας κατοίκους από περιοχές όπου έχουν καταγραφεί πολλά έτη ζωής

ter παρουσίασε τις συνήθειες των κατοίκων των περιοχών αυτών, όπως ο εποικοδομητικός χρόνος με φίλους και οικογένεια και η κατανάλωση φρούτων, λαχανικών και κόκκινου κρασιού. Αργότερα στη λίστα προστέθηκαν η Ικαρία και η Νικόγια της Κόστα Ρίκα, δημιουργώντας τις «Μπλε Ζώνες», δηλαδή περιοχές στις οποίες οι άνθρωποι ζουν περισσότερο. Παρά ωστόσο τη φαινομενική επιστημονική επικύρωση, η θεωρία των «Μπλε Ζωνών» δεν βρίσκει σύμφωνο τον ερευνητή Dr Saul Justin Newman.

Το έργο του Newman επικεντρώνεται στην ανάλυση δημογραφικών δεδομένων, ιδιαίτερα σχετικά με τη γήρανση και το προσδόκιμο ζωής. Η έρευνά του αμφισβήτησε την εγκυρότητα των ισχυρισμών περί μακροζωίας στις λεγόμενες «Μπλε Ζώνες», γνωστές για το υψηλό προσδόκιμο ζωής.

Αναφορικά με τον λόγο αποδοχής αυτών των ιδεών, ισχυρίζεται πως οι άνθρωποι δεν πίστεψαν πραγματικά στις «Μπλε Ζώνες» και ότι δεν υπάρχει κάποια ουσιαστική θεραπεία για τη μακροζωία αφού οι αντι-επιστημονικές οδηγίες του Dan Buttner, όπως τις χαρακτήρισε, αφορούν ήδη σε βασικούς περιορισμούς όπως να μην καπνίζουμε και να μην πίνουμε.

Αν και ήταν απογοητευτικό για τον Newman το γεγονός ότι ένα ολόκληρο πεδίο έρευνας βασίστηκε σε ένα θεωρητικό λάθος, αποδεικνύοντας πόσο εύκολα μπορεί να πειστεί ο άνθρωπος σε κάτι που αφορά στην επιμήκυνση της ζωής. Οι επιστήμονες συνεχίζουν να αναζητούν και να βρίσκουν μεθόδους για την ενίσχυση της μακροζωίας αλλά και τη διατήρηση της νεότητας. Αλήθεια, πόσο βαρύτητα έχει δοθεί από την επιστήμη στο ποιοτικό κομμάτι της μακροζωίας και μήπως εν τέλει η τελευταία συγχέεται με την απλή «επιβίωση»;

Dr David Clancy

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ

Οι αντιγηραντικοί στόχοι

Είναι ένας από τους επιστήμονες που διερευνούν τους παράγοντες της μακροζωίας, με στόχο την καθυστέρηση των αλλαγών της γήρανσης και την παράταση του υγιούς βίου. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχει πλήρης επιγνώση των αιτιών της γήρανσης, γεγονός που αποτελεί ένα από τα μεγαλύτερα μυστήρια στη βιολογία. Η διερεύνηση της βασικής βιολογίας της, περιλαμβάνει την αναζήτηση αξιόπιστων προγνωστικών βιοδεικτών γήρατος. Για τη μελέτη της γενετικής της, ο Clancy χρησιμοποιεί τη μύγα *Drosophila melanogaster*, ενώ για τη δοκιμή πιθανών αντιγηραντικών φαρμάκων και στόχων χρησιμοποιεί τον οργανισμό *Drosophila*, με σκοπό τη μίμηση της φαρμακευτικής αγωγής μέσα από την αποκατάσταση των νεανικών επιπέδων έκφρασης των γονιδίων που σχετίζονται με τη γήρανση.

Μπράϊαν Τζόνσον

Ο αιωνόβιος μεγιστάνας

Ο Μπράϊαν Τζόνσον έγινε γνωστός λόγω της επιθυμίας του να νικήσει τον χρόνο, επενδύοντας πάνω από 2 εκατομμύρια δολάρια το έτος σε θεραπείες αναζωογόνησης. Η εταιρεία Minicircle παρατηρώντας την εμμονή του, τον χρησιμοποιεί πλέον ως ανθρώπινο πειραματόζωο στην έρευνά της για τον επαναπρογραμματισμό των ανθρώπινων γονιδίων, με τις θεραπείες να φτάνουν τα 25.000 δολάρια η καθεμιά. Για να υποβληθεί στη θεραπεία, ο Μπράϊαν Τζόνσον έφτασε στο νησί Ροατάν, στα ανοιχτά των ακτών της Ονδούρας. Η θεραπεία είναι ενέσιμη και στοχεύει στην εκτόξευση της παραγωγής της θυλακταίνης από τον οργανισμό, μιας πρωτεΐνης που βοηθά στη διαχείριση της παραγωγής άλλων πρωτεϊνών και ορμονών. Ωστόσο η έλλειψη έγκρισης του Αμερικανικού Οργανισμού Τροφίμων και Φαρμάκων (FDA) καθώς και οι αμφιβολίες των επιστημόνων αυξάνουν το ρίσκο για τη λειτουργικότητά της.

James L. Kirkland

Στόχος η κυτταρική γήρανση

Ο James L. Kirkland, M.D., Ph.D., είναι καθηγητής Φυσιολογίας και Ιατρικής στην Κλινική Mayo. Επικεντρώνεται στην κυτταρική γήρανση, στον σχετιζόμενο με την ηλικία λιπώδη ιστό και τη μεταβολική δυσλειτουργία, καθώς και στην ανάπτυξη παραγόντων και στρατηγικών για την αντιμετώπιση των θεμελιωδών μηχανισμών γήρανσης για τη θεραπεία χρόνιων ασθενειών και αναπηριών που σχετίζονται με την ηλικία και για την παράταση της διάρκειας ζωής. Σύμφωνα με τον ίδιο, τα γηρασμένα κύτταρα κάνουν πιο έντονες τις επιπλοκές ασθενειών όπως η άνοια, η αθηροσκλήρωση, οι καρκίνοι, ο διαβήτης και η αρθρίτιδα.

Έτσι, ο στόχος του είναι να καταφέρει να αναπτύξει κάποιες μεθόδους ώστε να μπορούν να αφαιρούνται τα γηρασμένα κύτταρα με τελικό σκοπό να καθυστερήσει και να αποτρέψει διαταραχές και ασθένειες όπως και την απώλεια της ικανότητας ανάκαμψης μετά από τραυματισμούς, την ενίσχυση της λειτουργίας των κυττάρων ή των οργάνων που θα μεταμοσχευτούν, και ακόμη και τις γεωργικές εφαρμογές.

Γνώμη

Μακροζωία, Ευζωία και κυτταρική γήρανση

Το γήρας απασχόλησε τον άνθρωπο από αρχαιότερων χρόνων. Στον μύθο του Τιθωνού, ενός νέου με απαρύμιλλο κάλλος, ο ίδιος σαγήνεψε τη θεά Ηώ. Η τελευταία παρακάλεσε τους θεούς να του χαρίσουν την αθανασία, αλλά ξέχασε να τους ζητήσει να τον διατηρήσουν και νέο. Όταν λοιπόν ο Τιθωνός έφθασε σε έσχατο γήρας, εκείνη που ως θεά παρέμενε νέα, τον απαρνήθηκε. Τότε οι θεοί τον μεταμόρφωσαν σε ένα ζωοφόρο έντομο, τον τζιτζικα.

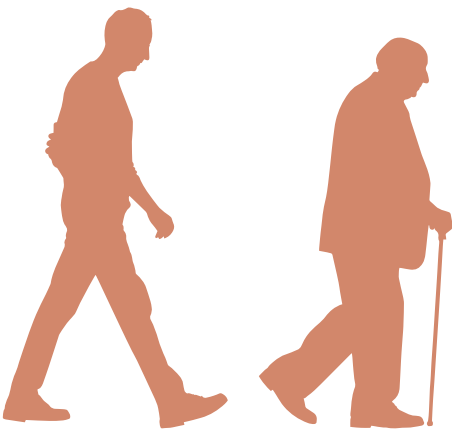
Η ραγδαία ανάπτυξη και εξέλιξη των επιστημών έχει βελτιώσει το επίπεδο ζωής και έχει συμβάλει στην αύξηση του προσδόκιμου ζωής του ανθρώπου. Εν τούτοις, η αύξηση αυτή έχει οδηγήσει αναπόφευκτα στη γήρανση του πληθυσμού. Καθώς ο πληθυσμός των ηλικιωμένων διογκώνεται ολοένα και περισσότερο, μαζί αυξάνεται και η επίπτωση νοσημάτων όπως τα καρδιαγγειακά, τα νευροεκφυλιστικά, τα ρευματικά αλλά και οι νεοπλασίες. Ο στόχος πλέον της επιστημονικής κοινότητας δεν είναι μόνο η μακροζωία αλλά και η ευζωία.

Μια από τις πιο σημαντικές επιστημονικές ανακαλύψεις των τελευταίων δεκαετιών στον τομέα των βιοϊατρικών επιστημών ήταν αυτή του φαινομένου της κυτταρικής γήρανσης. Ο όρος *cellular senescence* προέρχεται από τον λατινικό όρο *senex* που σημαίνει «γηράσκω». Η κυτταρική γήρανση αποτελεί χαρακτηριστικό γνώρισμα του γήρατος του οργανισμού αλλά πρωτίστως συνιστά μηχανισμό με τον οποίο τα κύτταρα αντιδρούν σε στρεσογόνα ερεθίσματα, ανεξαρτήτως βιολογικής ηλικίας. Μάλιστα, η διάρκεια του φαινομένου έχει επίσης καίρια σημασία: βραχυπρόθεσμα ωφελεί συμβάλλοντας στη διατήρηση της φυσιολογικής κατάστασης του οργανισμού, μακροπρόθεσμα όμως είναι επιβλαβής καθώς η συσσώρευση γηρασμένων κυττάρων δρα τοξικά σε τοπικό και συστηματικό επίπεδο για αυτόν. Η διαπίστωση αυτή έχει τεκμηριωθεί από την πρωτοποριακή μας έρευνα στον καρκίνο, την οποία έχουμε επεκτείνει και σε άλλες παθήσεις που σχετίζονται με την ηλικία και στο γήρας του ανθρώπου. Ειδικά στον καρκίνο, έχουμε αναδείξει ότι δρα ως αντικαρκινικός φραγμός στα αρχικά στάδια του. Μεταγενέστερα όμως, τα γηρασμένα κύτταρα ευοδώνουν την εξέλιξη της νόσου και προάγουν τις υποτροπές μετά από θεραπεία καθώς είναι ανθεκτικά στα κλασικά αντικαρκινικά σχήματα, μέσω μηχανισμών «διαφυγής από την κυτταρική γήρανση».

Γίνεται επομένως αντιληπτή η ανάγκη απομάκρυνσης αυτών των κυττάρων για την αναστροφή του γήρατος αλλά και τη θεραπευτική αντιμετώπιση νοσημάτων που το συνοδεύουν. Καρπύ των ερευνητικών προσπαθειών μας αποτελεί η ανάπτυξη φαρμακευτικής πλατφόρμας που παρέχει τη δυνατότητα εκλεκτικής στόχευσης και εξουδετέρωσης των γηρασμένων κυττάρων. Η πλατφόρμα αυτή παρακάμπτει την τοξικότητα των έως τώρα θεραπειών, που τις καθιστούν απαγορευτικές για τον άνθρωπο και ανοίγει τον δρόμο για την αναστροφή ή και πρόληψη του γήρατος αλλά και τη θεραπεία νόσων, σε εξατομικευμένο επίπεδο.

Μια άλλη ενδιαφέρουσα μελλοντική προέκταση σχετίζεται με την παρουσία του ανθρώπου στο διάστημα καθώς η έλλειψη βαρύτητας και η κοσμική ακτινοβολία προκαλούν κυτταρική γήρανση.

Ο στόχος πλέον για την επιστήμη δεν είναι μόνο η μακροζωία αλλά και η ευζωία

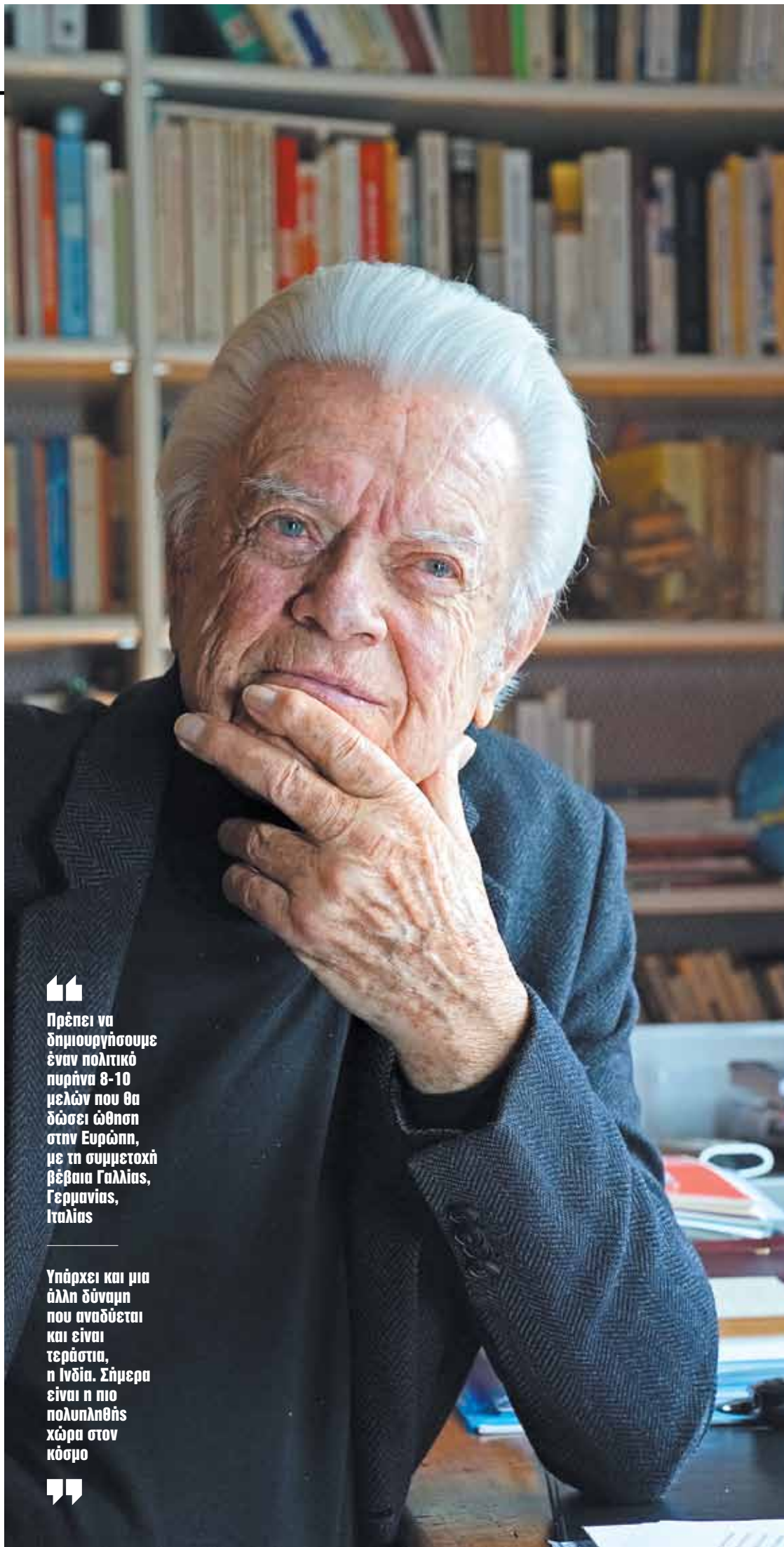

Στην αλληλογραφία του με τον στρατηγό Charles de Gaulle τη δεκαετία του '50, ο ομότιμος σήμερα καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης Dusan Sidjanski είχε υπογραμμίσει την ανάγκη να υπάρξει μια πολιτική κοινότητα υπό τη σκέπη της οποίας θα λειτουργούσε η Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα, μια πρωτοβουλία που τελικά έμεινε στα σχέδια της εποχής. Σήμερα ανησυχεί για την Ευρώπη, αντιδρά στη διεύρυνση της ΕΕ και επιμένει στην ανάγκη να δημιουργηθεί ένας πολιτικός πυρήνας που θα τραβήξει και πάλι την Ένωση μπροστά. Ευρωπαίος και φιλέλληνας, τιμήθηκε με την ελληνική ιθαγένεια για τον αγώνα του να επιστρέψουν στην Αθήνα τα Γλυπτά του Παρθενώνα και υπογραμμίζει ότι δεν γίνεται η Ελλάδα να αποδεχθεί ότι τα Μάρμαρα είναι ιδιοκτησία των Άγγλων. Ο Dusan Sidjanski έχει ήδη την εμπειρία του ειδικού συμβούλου του Προέδρου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής José Manuel Barroso τη δεκαετία 2004-2014, έχει ζήσει το εγχείρημα της ευρωπαϊκής ενοποίησης από το ξεκίνημά του. Σήμερα είναι 99 ετών. Παραμένει ακμαίος και ενεργός στον πολιτικό και ακαδημαϊκό χώρο.

Η Ευρώπη σήμερα διανύει μια περίοδο πολιτικά δύσκολη. Άνοδος της ακροδεξιάς και του ευρωσκεπτικισμού, επικράτηση ανελεύθερων καθεστώτων και πολιτική κρίση στον πυρήνα της ΕΕ, στην ατμοσφαιρική της: στη Γερμανία και τη Γαλλία. Πώς εξηγείτε αυτή την εξέλιξη και τι σημαίνει για το μέλλον της Ευρώπης;

«Πράγματι. Και δεν είναι μόνο η Γαλλία και η Γερμανία. Δυστυχώς, υπάρχουν αλλαγές και στην Ιταλία. Έχουμε πιέσεις από την άκρα δεξιά ή την άκρα αριστερά. Αυτό είναι το ζήτημα και στη Γαλλία, όπου πολιτικές φιλοδοξίες στηρίζονται στον λαϊκισμό. Έχουμε ένα λαϊκιστικό κίνημα, το οποίο παρατηρούμε σε διάφορες χώρες.

Ειδικά για τη Γαλλία και τη Γερμανία, δεν μπορούμε πλέον να μιλάμε για ζεύγος. Οι Γερμανοί έχουν τη δική τους πολιτική, η οποία διαφέρει από τη γαλλική, ενώ παλαιότερα λειτουργούσαν μαζί. Λοιπόν, αυτή είναι η κατάσταση σήμερα στην Ευρώπη: ο υποτιθέμενος γάμος μεταξύ Γαλλίας και

Πρέπει να δημιουργήσουμε έναν πολιτικό πυρήνα 8-10 μελών που θα δώσει ώθηση στην Ευρώπη, με τη συμμετοχή βέβαια Γαλλίας, Γερμανίας, Ιταλίας

Υπάρχει και μια άλλη δύναμη που αναδύεται και είναι τεράστια, η Ινδία. Σήμερα είναι η πιο πολυπληθής χώρα στον κόσμο

Γερμανίας τελειώνει. Ο καγκελάριος Scholz πήρε αποφάσεις χωρίς καν να ενημερώσει τον πρόεδρο Macron.

Αν θέλουμε να καταλάβουμε τι συμβαίνει σήμερα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, πρέπει να μελετήσουμε τη διεύρυνση και τα αποτελέσματα του παρελθόντος. Έχουν περάσει είκοσι χρόνια από τότε που έγινε. Ήμουν ακόμη με τον Barroso την περίοδο της διαπραγματεύσεως. Και έβλεπα τι συνέβαινε. Συχνά έχω επιστήσει την προσοχή στο ζήτημα των ανατολικών χωρών. Αν και έχουν δημοκρατικά συντάγματα, δεν είναι δημοκρατικές. Γιατί η Δημοκρατία πρέπει να ισχύει σε όλα τα επίπεδα. Βρεθήκαμε με χώρες που προστατεύσαμε, αλλά ήταν μεγάλο λάθος να μην εφαρμόσουμε τα κριτήρια που υιοθετήθηκαν στην Κοπεγχάγη».

Ο Gerhard Schröder είχε υπογραμμίσει την ανάγκη να δεχθούμε τις χώρες αυτές καθώς την εποχή εκείνη υπήρχε ο κίνδυνος να περιέλθουν ξανά υπό τον έλεγχο της Ρωσίας.

«Λοιπόν, ναι, αυτό έγινε για να τους προστατεύσουμε. Αλλά τους δεχθήκαμε πολύ γρήγορα. Και είπαν ότι έχουν συντάγματα που είναι δημοκρατικά. Αλλά στην πραγματικότητα, βλέπουμε ότι σήμερα υπάρχουν ακόμη χώρες που δεν είναι δημοκρατικές.

Στην Ένωση, ξεκινώντας από την Ουγγαρία, τη Σλοβακία – που τότε είναι δημοκρατική και πότε όχι – παρατηρείται αυτή η κατάσταση. Πρέπει να μελετήσουμε τα αποτελέσματα της διεύρυνσης που έγινε πριν από είκοσι χρόνια. Όχι μόνο στο οικονομικό επίπεδο, αλλά και σε πολιτικό επίπεδο, σε επίπεδο Δημοκρατίας, να δούμε την πραγματικότητα αυτών των χωρών. Έχουν αλλάξει; Έχουν γίνει πιο δημοκρατικές; Όχι όλες. Αν πάρουμε π.χ. τις Βαλτικές χώρες, η ρωσική μειονότητα δεν τυγχάνει σεβασμού. Κι όμως, είναι μέλη της Ένωσης. Υπάρχουν πολύ σοβαρά προβλήματα που ανακύπτουν και σε γενικές γραμμές, δεν μπορώ να σας πω τι θα συμβεί στο μέλλον. Και αν κάνουμε τον απολογισμό των είκοσι χρόνων για τα νέα μέλη θα διαπιστώσουμε ότι αρκετά από αυτά δεν έχουν αλλάξει ουσιαστικά, όμως στο οικονομικό επίπεδο κινούνται δυναμικά.

Ο ομότιμος σήμερα καθηγητής Πολιτικής Επιστήμης στο Πανεπιστήμιο της Γενεύης, με εμπειρίες σε θέσεις ευθύνης σε όλη την περίοδο της οικοδόμησης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, απαντά στις ερωτήσεις της καθηγήτριας του Πανεπιστημίου Αθηνών Μαρίας Ρήγου

«Ο υποτιθέμενος γάμος μεταξύ Γαλλίας και Γερμανίας τελειώνει...»

Dusan Sidjanski

Προκαλούν εντύπωση αυτά που πρόσφατα είπε ο πρόεδρος της Σερβίας (η οποία είναι προς ένταξη στην ΕΕ χώρα). Πρώτα είπε “τα αδέρφια μας οι Κινέζοι” – ποτέ δεν υπήρξαμε αδέρφια με τους Κινέζους, συγγνώμη – και μετά υποστήριξε ότι “για την οικονομία, είμαστε με τη Δύση, και για την πολιτική, είμαστε με τη Ρωσία και την Κίνα”. Αυτό είναι ενάντια σε όλα. Είμαι πεπεισμένος λοιπόν ότι πρέπει να δημιουργήσουμε έναν πυρήνα χωρών που είναι πραγματικά ευρωπαϊκές και που θα παίξουν τον ρόλο που είχε το γαλλογερμανικό ζεύγος».

Έχετε υποστηρίξει το μοντέλο μιας Ευρώπης «πολλαπλών ταχυτήτων» με το σκεπτικό ότι με 27 κράτη-μέλη η πρόοδος είναι αδύνατη, καθώς το σύστημα οδηγεί σε «παράλυση». Ποια θα ήταν τα κριτήρια για τη συμμετοχή σ’ αυτόν τον «πολιτικό πυρήνα»;

«Πρέπει πράγματι να δημιουργήσουμε έναν πολιτικό πυρήνα που θα δώσει ώθηση στην Ευρώπη. Είναι απαραίτητο να υπάρξει ένας πυρήνας 8-10 μελών.

Από τα βασικά κριτήρια γι’ αυτόν τον πυρήνα, είναι προφανώς να περιλαμβάνει τη Γαλλία και τη Γερμανία. Πρόκειται για τις χώρες που είναι πραγματικοί και βαθύτατοι υποστηρικτές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον σκοπός είναι να σταματήσουμε όλα αυτά τα λαϊκιστικά κινήματα.

Στη Γαλλία, για παράδειγμα, υπάρχουν δύο πολιτικές προσωπικότητες με τη φιλοδοξία να έρθουν στην εξουσία, να την καταλάβουν και να την κατευθύνουν με τρόπο που αντιβαίνει κάθε ιδέα για το γαλλικό έθνος, που θα έπρεπε να είναι ενωμένο, με σεβασμό προς την αντιπολίτευση και στα πολιτισμικά πλαίσια της Δημοκρατίας. Αν κοιτάξετε τη Marine Le Pen από τη μία πλευρά και από την άλλη τον Jean-Luc Mélenchon, βλέπετε πως η άκρα δεξιά και η άκρα αριστερά ενώνονται για να καταστρέψουν τη Γαλλία. Είναι τόσο προφανές! Δεν έχουν επαρκώς ανεπτυγμένες ικανότητες, δεν έχουν στόχους για τη Γαλλία, αλλά και οι δύο έχουν τη φιλοδοξία να αναλάβουν την εξουσία. Στη Γερμανία, πιθανότατα οι Ευρωπαίοι να καταφέρουν να αναχαιτίσουν το ναζιστικό κίνημα, που υπάρ-

χει εκεί με διαφορετικά ονόματα, όπως το AfD.

Είναι λοιπόν απολύτως απαραίτητο να δημιουργηθεί αυτή η μικρή δυναμική ομάδα με τη Γαλλία, τη Γερμανία και την Ιταλία».

Στην Ιταλία, την εξουσία ανέλαβε η Μελόνι, αλλά φαίνεται να προσαρμόζεται...

«Η Μελόνι προσαρμόζεται γιατί χρειάζεται την Ευρώπη, αλλά δεν είναι το ιδανικό μας για την Ευρώπη (σ.σ.: γελάει). Αντίθετα, έχει μεγάλες φιλοδοξίες, όμως είναι λίγο πιο ευέλικτη από τον Ούγγρο. Ο Ούγγρος είναι πραγματικά απερίγραπτος. Δηλώνει ότι υποστηρίζει τη Ρωσία, την Κίνα κ.λπ. Δεν μπορείτε να έχετε μια Ευρώπη με τέτοιους αντιφρονούντες. Είναι ακραίοι. Έγινε δεκτός με αποδοκμασίες από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, όταν προήδρευε στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο.

Ξέρετε, ο στρατηγός de Gaulle κατάφερε να ξαναδώσει ζωή στη Γαλλία αλλά διέπραξε ένα μεγάλο λάθος μη αποδεχόμενος την Ευρωπαϊκή Αμυντική Κοινότητα (ΕΑΚ) που έπρεπε να ακολουθηθεί από μια πολιτική κοινότητα. Από τότε, δεν έχουμε καταφέρει να δημιουργήσουμε έναν πολιτικό πυρήνα. Αυτή η κοινότητα των έξι χωρών εκείνης της εποχής θα μπορούσε να αποτελεί τον πυρήνα. Είχα αλληλογραφία με τον στρατηγό de Gaulle, επειδή ήθελα να ασκήσω κριτική, ήθελα στην ΕΑΚ να υπάρχει πολιτικός έλεγχος. Γιατί πρέπει η άμυνα να είναι κάτω από την πολιτική στέγη. Δεν μπορούμε να έχουμε άμυνα χωρίς πολιτικό έλεγχο και πολιτικές αποφάσεις.

Αυτή είναι λίγο-πολύ η κατάσταση, η οποία είναι αρκετά οκο-

τεινή, επειδή τα μεγάλα ευρωπαϊκά κράτη βρίσκονται σε δυσκολία».

Σε διεθνές επίπεδο, ποιες θεωρείτε ότι θα είναι οι συνέπειες της νέας προεδρίας Trump για τον κόσμο και την Ευρώπη;

«Ο Trump είναι απρόβλεπτος. Δεν ξέρουμε πώς θα κινηθεί. Ήρθε στο Παρίσι για τα εγκαίνια της Παναγίας των Παρισίων. Ήταν εκεί. Φαινόταν σχετικά καλά με τον Macron, αλλά δεν γνωρίζουμε τι πραγματικά σκέφτεται. Έχει μια νεαρή γυναίκα που είναι Ευρωπαία, η οποία ίσως καταφέρει να τον πειρήσει λίγο, γιατί στο τέλος της πρώτης του θητείας ήταν εναντίον της Ευρώπης (σ.σ.: χαμογελάει).

Ίσως αλλάξει, γιατί βλέπει ότι η πραγματικότητα δεν είναι όπως τη φαντάζεται, αφού δεν θέλει η Αμερική να αποσυρθεί από τον κόσμο. Η πολιτική της απόσυρσης είναι κάτι που τόσο το Ρεπουμπλικανικό όσο και το Δημοκρατικό Κόμμα στην Αμερική έχουν συχνά υιοθετήσει: απομονώνονται, κλείνουν λίγο, παίζουν με τους δασμούς στις εισαγωγές κ.λπ. Δεν αποκλείεται ένας οικονομικός πόλεμος. Αλλά θα ευχόμουν η Ευρώπη και η Αμερική, προφανώς ανεξάρτητα, να βρουν τρόπους συνεργασίας με τη Ρωσία και την Κίνα, ώστε να μη μας καταπιούν, όπως προσπαθούν να κάνουν.

Οι Κινέζοι είναι εξαιρετικά ευέλικτοι εκμεταλλεύονται τις εξαγωγές με ακαταμάχητες τιμές, εγκαθίστανται σε διάφορες χώρες, διατηρούν αρκετά καλές σχέσεις, αλλά ταυτόχρονα έχουν φιλοδοξίες κυριαρχίας. Αντίθετα, οι Ηνωμένες Πολιτείες προσπαθούν περισσότερο να οπλιστούν

και να παραμείνουν στην Αμερική.

Το σύνθημα η Αμερική ξανά, “Make America Great Again” τι σημαίνει; Θα συνεργαστεί με τους άλλους ή, αντιθέτως, θα είναι εσωστρεφής, θα κλείσει την οικονομία, την κουλτούρα, την αμερικανική κουλτούρα, την πολιτική κουλτούρα κ.ο.κ.; Είναι πολύ σημαντικό αυτό.

Υπάρχει και μια άλλη δύναμη που αναδύεται και είναι τεράστια, η Ινδία. Είναι η πιο πολυπληθής χώρα στον κόσμο. Επομένως, υπάρχει μια ισορροπία που μπορεί να βρεθεί εκεί, αλλά θα έπρεπε η Ευρώπη να είναι ενωμένη και να δημιουργήσει μια κοινή πολιτική, την οποία δεν έχει. Μπροστά στις κρίσεις, οι μεν είναι υπέρ μιας προσέγγισης, οι δε υπέρ μιας άλλης εξωτερικής πολιτικής. Αυτό δεν είναι δυνατόν.

Θεωρώ απολύτως απαραίτητο να καταφέρουμε να έχουμε μια πιο σταθερή Ευρώπη, μακριά από τις έριδες που βλέπουμε. Η διεύρυνση πρέπει να μελετηθεί και να είμαστε προσεκτικοί. Αν διευρύνουμε την Ένωση με ορισμένες χώρες, ουσιαστικά την αποδυναμώνουμε. Η Αγγλία, όταν ήταν μέλος, προώθησε τη διεύρυνση για να μειώσει τη δύναμη και την ικανότητα της Ένωσης. Πρέπει να πάρουμε το μάθημα από όλα αυτά. Οι προς ένταξη χώρες προσβλέπουν στην οικονομική στήριξη και στις επιδοτήσεις της Ευρώπης. Όλα αυτά τους προσελκύουν, αλλά δεν είναι στο ευρωπαϊκό πνεύμα».

Η Ελλάδα κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης είχε σοβαρά προβλήματα και πλήρωσε πολύ βαρύ τίμημα για την – καθυστερημένη – διάσωσή της

και θα ήθελα το σχόλιό σας για το ζήτημα αυτό, επειδή ήσασταν και σύμβουλος του José Barroso.

«Είχα την ευκαιρία να του μιλήσω αρκετά για την Ελλάδα, να του πω ότι το γεγονός πως οι Γερμανοί ήθελαν να εκδιώξουν την Ελλάδα από το ευρώ ήταν μια λανθασμένη πολιτική. Και προσπάθησα να τον ενημερώσω για το τι συμβαίνει στη χώρα αυτή, καθώς και για το ποιος είναι, στην ουσία, ο στόχος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε αυτό το επίπεδο».

Πάντα είχατε μια φιλελληνική στάση. Εξάλλου είστε Έλληνας πολίτης, ένας τίτλος που σας απονεμήθηκε τμητικά για τον αγώνα σας υπέρ της επιστροφής των Γλυπτών του Παρθενώνα στην Αθήνα. Πώς βλέπετε λοιπόν το ζήτημα;

«Από το 2006 αγωνίζομαι σταθερά για την επιστροφή των Μαρμάρων του Παρθενώνα. Έχουμε δημιουργήσει μια ελβετική επιτροπή με τον στόχο αυτόν. Βλέπω λοιπόν μια λύση χωρίς αυτό που επιδιώκει τώρα η ελληνική κυβέρνηση. Προσπαθεί να παραμερίσει το ζήτημα της ιδιοκτησίας των Μαρμάρων, επειδή οι Άγγλοι ενδέχεται να δεχθούν να δανείσουν τα Μάρμαρα, διατηρώντας την ιδιοκτησία τους.

Η Ελλάδα δεν μπορεί να αποδεχθεί ότι τα Μάρμαρα είναι ιδιοκτησία των Άγγλων. Ένας Άγγλος τα έκλεψε, είχε την ελευθερία να πάρει ό,τι βρισκόταν στο έδαφος, και ξέρετε ότι αφού πήρε με τον Ιταλό σύμβουλό του ό,τι υπήρχε στο έδαφος, άρχισε να κόβει και κόβονες. Έτσι, πολλά έργα του Φειδία βρίσκονται στην Αγγλία, και το μουσείο, δυστυχώς, έχει κάνει φοβερά λάθη. Έχω εδώ μια επιστολή που έγραψα στον Johnson όταν ήταν πρωθυπουργός, και είχα αναφέρει τις ζημιές που υπέστησαν τα Μάρμαρα. Αντί να διαφυλάξει τα Μάρμαρα, ο Λόρδος Elgin τα έκλεψε στα δύο για να διευκολύνει τη μεταφορά τους. Έχουν γίνει κι άλλες ζημιές όπως ο καθαρισμός των Μαρμάρων στο Βρετανικό Μουσείο με σιδερένιες βούρτσες και πολύ ιοχυρά οξέα προς το τέλος της δεκαετίας του ‘30. Χρειαζόμαστε αυτό το σύμβολο που ο Παρθενώνας αντιπροσωπεύει για τον ελληνικό πολιτισμό και τον ευρωπαϊκό δυτικό πολιτισμό. Είναι πραγματικά ένα σύμβολο της ένωσης».

Νέες τεχνολογίες

Της **Μαρίνας Ρήγου**

Επικουρης Καθηγήτριας
στο Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Η έννοια του μετανθρώπου, βαθιά συνδεδεμένη με τις φιλοσοφικές αναζητήσεις για την ανθρώπινη εξέλιξη, βρίσκει ερείσματα στη σύγχρονη τεχνολογική πρόοδο και την υπαρξιακή αναζήτηση για υπέρβαση των φυσικών μας ορίων. Ο άνθρωπος δεν βρίσκεται στην κορυφή της εξέλιξης αλλά σε ένα μεταβατικό στάδιο, το οποίο σύντομα θα ξεπεραστεί μέσω της σύμπραξης βιοτεχνολογίας, τεχνητής νοημοσύνης και ψηφιακής καινοτομίας, υποστηρίζει ο μετανθρωπισμός ως ρεύμα σκέψης.

Ο μετάνθρωπος δεν περιορίζεται από τα βιολογικά, ψυχολογικά και κοινωνικά όρια του σημερινού ανθρώπου. Επιδιώκει τη βελτίωση με τη συμβολή της γενετικής μηχανικής, τη συγχώνευση ανθρώπου και μηχανής με τη βοήθεια εμφυτευμάτων και άλλων τεχνολογιών και την ψηφιακή αθανασία μέσω της μεταφόρτωσης της συνείδησης. Δημιουργείται ο άνθρωπος-θεός, βιοτεχνολογικά «επαυξημένος». Στο επίκεντρο αυτής της κοσμοαντίληψης βρίσκεται η υπόθεση ότι η ανθρώπινη φύση δεν είναι στατική αλλά διαμορφώσιμη, επιδεχόμενη ατελείωτες βελτιώσεις σε σωματικό, διανοητικό και ψυχολογικό επίπεδο και ότι η ανθρώπινη συνείδηση προσιδιάζει με δεδομένα που μπορούν να φορτωθούν ή να διαγραφούν. Το ερώτημα που προκύπτει είναι αν πρόκειται όντως για βελτιώσεις, όπως οι οραματιστές του μετανθρώπου υποστηρίζουν. Η φουτουριστική αυτή ματιά, που δεν αναρωτιέται γιατί ο άνθρωπος σήμερα είναι πιο κοντά στον απάνθρωπο από τον μετάνθρωπο, βλέπει την επέκταση των ανθρωπίνων ορίων και την υπέρβαση των φυσικών περιορισμών του ανθρώπινου σώματος και νου με τη συμβολή της τεχνολογίας.

Ήδη μπορεί να διακρίνει κανείς την αλλαγή που έχει επιφέρει η «ψηφιακή στροφή» στη φύση του ανθρώπου: από τον «καλωδιωμένο» άνθρωπο της τρίτης βιομη-

Μετάνθρωπος Η επέκταση των ορίων και η αναστολή των περιορισμών

Ο μετάνθρωπος δεν περιορίζεται πλέον από τα βιολογικά, ψυχολογικά και κοινωνικά όρια της ζωής που μάθαμε ως σήμερα να αναγνωρίζουμε

χανικής επανάστασης των υπολογιστών και του κυβερνοχώρου, περάσαμε στον «ασύρματα συνεχώς δικτυωμένο» άνθρωπο των έξυπνων κινητών τηλεφώνων, των social media και των αλγορίθμων. Και καθώς από την τρίτη βιομηχανική επανάσταση περάσαμε στη, λεγόμενη, τέταρτη «βιομηχανική» επανάσταση τεχνολογιών όπως η τεχνητή νοημοσύνη, το διαδίκτυο των πραγμάτων, η ρομποτική, η γενετική μηχανική και η νανοτεχνολογία, μεταβαίνουμε στην περίοδο της ανθρωπότητας κατά την οποία φυσικός, ψηφιακός και βιολογικός κόσμος διαπλέκονται με τη συνδρομή της τεχνολογίας που, αναπαράγοντας με εκθετικό ρυθμό τον εαυτό της, ήδη αλλάζει δραστηκά όχι μόνο τις συνθήκες ύπαρξής μας και τις αντιλήψεις μας γι' αυτές, αλλά και την ανθρώπινη υπόσταση. Οι απαρχές της σύγχρονης προσέγγισης στην έννοια του μετανθρώπου μπορούν να αναζητηθούν στον 19ο αιώνα. Ο Friedrich

Nietzsche εισάγει την έννοια του «υπεράνθρωπου» (Übermensch), ενός ατόμου που έχει ξεπεράσει τις παραδοσιακές ηθικές αξίες και περιορισμούς, δημιουργώντας τις δικές του αξίες και αναζητώντας τη συνεχιζόμενη εξέλιξη του εαυτού του. Για τον Nietzsche, ο υπεράνθρωπος δεν είναι απλώς ένα πρότυπο θέλησης για δύναμη, αλλά ένα σύμβολο της αένας αναζήτησης για αυτοβελτίωση και αυτονόηση, κοινός τόπος του μετανθρώπου και του υπερανθρώπου. Η διαφορά τους έγκειται στο ότι ο υπεράνθρωπος του Nietzsche, επιδιώκει να ξεπεράσει τον εαυτό του μέσω της εσωτερικής υπέρβασης και της μεταστοιχείωσης των αξιών. Στον μετάνθρωπο η υπέρβαση συντελείται μέσω της τεχνολογίας, καθώς αυτή επιτρέπει στον άνθρωπο να διορθώσει, να αναβαθμίσει και τελικά να αντικαταστήσει τα στοιχεία που θεωρούνται ατελή ή πεπερασμένα. Στη θέση της βιολογικής μας υπόστασης μπορεί να εμφανιστεί ένα νέο υβρίδιο ανθρώπου και μηχανής, ένας οργανισμός που δεν θα γερνά, δεν θα αρρωσταίνει και δεν θα περιορίζεται από τις φυσικές αδυναμίες.

Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, η έννοια του μετανθρώπου συνδέθηκε στενότερα με τις τεχνολογικές εξελίξεις, ιδιαίτερα με την ανάπτυξη της κυβερνητικής και της τεχνητής νοημοσύνης. Ο Norbert Wiener, πατέρας της κυβερνητικής, έθεσε τις βάσεις για την κατανόηση του ανθρώπινου σώματος και του νου ως μέρη ενός διανεμημένου συστήματος (distributed system), ένα μοντέλο που αμφισβητεί την παραδοσιακή, αυτοτελή έννοια της ανθρώπινης συνείδησης. Στην ίδια περίοδο, η επιστημονική φαντασία έδωσε μορφή στον μετάνθρωπο με συνδυασμό ανθρωπίνων και μηχανικών χαρακτηριστικών, συχνά σε αναζήτηση τρόπων για την αποκατάσταση ή την ενίσχυση των φυσικών περιορισμών του σώματος, όπως φάνηκε στο έργο του Philip K. Dick ή του William Gibson. Η Kathrine Hayle το 1999 γράφει το *How We Became Posthuman* ενώ στον 21ο αιώνα ο Ray Kurzweil αναφέρεται στη «μοναδικότητα» («Singularity»), μια στιγμή μοναδική όταν η τεχνητή νοημοσύνη θα έχει υπερβεί την ανθρώπινη νοημοσύνη και θα επιφέρει τεράστιες αλλαγές στην ανθρωπότητα. Η διάκριση ανάμεσα στον άνθρωπο

και την τεχνολογία θα αρχίσει να εξαφανίζεται. Μέσω της τεχνητής νοημοσύνης, της ρομποτικής, των βιονικών εμφυτευμάτων και των νευροτεχνολογιών, ο άνθρωπος αναμένεται να συγχωνευτεί με τις δημιουργίες του, ανοίγοντας τον δρόμο για μια νέα μορφή ύπαρξης.

Η προοπτική της εξέλιξης αυτής συνοδεύεται από σημαντικά φιλοσοφικά και ηθικά ερωτήματα. Τι σημαίνει να είσαι άνθρωπος όταν η φύση σου δεν καθορίζεται πλέον από βιολογικές συνθήκες; Αν η συνείδηση μπορεί να μεταφορτωθεί σε ένα ψηφιακό σύστημα, τι συμβαίνει με την έννοια της ταυτότητας ή της ψυχής; Και ποιος θα έχει πρόσβαση σε αυτές τις τεχνολογικές βελτιώσεις; Υπάρχει ο κίνδυνος η ανθρωπότητα να διασπαστεί ανάμεσα σε εκείνους που έχουν τη δυνατότητα να εξελιχθούν σε μετανθρώπους και σε εκείνους που θα παραμείνουν περιορισμένοι στη βιολογική τους ύπαρξη. Η ανισότητα μπορεί να αποκτήσει νέες, πιο βαθιές διαστάσεις, με την τεχνολογία να καθίσταται μια ακόμη διαιρετική τομή για την κοινωνία.

Ο Francis Fukuyama, πολιτικός επιστήμονας και φιλόσοφος, θεωρεί τον μετανθρώπιμο ως την «πιο επικίνδυνη ιδέα στον κόσμο». Η απόπειρα βελτίωσης του ανθρώπου μέσω της τεχνολογίας μπορεί να δημιουργήσει σοβαρές κοινωνικές ανισότητες και να αποδυναμώσει την έννοια της κοινής ανθρώπινης φύσης, που θεμελιώνεται στην ισότητα και την κοινωνική συνύπαρξη, υπογραμμίζει ο Fukuyama στο *Our Posthuman Future*. Ο Jean Baudrillard, φιλόσοφος και κοινωνιολόγος, υπογραμμίζει το γεγονός ότι ο μετανθρώπιμος μετατρέπει την ανθρώπινη ύπαρξη σε απλή προσομοίωση, χάνοντας τη βαθιά ανθρώπινη ουσία. Ή μήπως η βαθιά ανθρώπινη ουσία βρίσκεται στη διαδικασία μετασχηματισμού της;

(Ακόμη: Το 6G και η νέα τεχνολογική εποχή των ψηφιακών κοινωνιών στη στήλη «Στο Εργαστήρι», σελ. 22)

Η Τεχνητή Νοημοσύνη, η ρομποτική, τα βιονικά εμφυτεύματα ανοίγουν τον δρόμο για μια νέα μορφή ύπαρξης

Τεχνολογικοί Μεσσίες και Ψηφιακοί Δαίμονες

Της Σύνθιας Μπούσιου

Εκ των βασικότερων μηχανισμών επιβίωσης του ανθρώπινου είδους, βαθιά χαραγμένος στο DNA μας, είναι ο φόβος για το άγνωστο. Σε δεύτερη ανάλυση, αυτός συνδέεται με την ανησυχία για το αύριο, για τη συνέχεια ή μη της ζωής. Ο φόβος αυτός προς τις ριζικές αλλαγές, συχνά ωθεί τον άνθρωπο στην ανάγκη υιοθέτησης στάσεων που άπτονται της υπερβολής: δαιμονοποίηση ή εξιδανίκευση και μεσσιανισμός;

Στην εποχή της τεχνητής νοημοσύνης, της βιοτεχνολογίας και της ρομποτικής, ο φόβος της ανθρωπότητας απέναντι στα ακαθόριστα ηθικά και πρακτικά όρια των νέων τεχνολογιών είναι σαφής και εν μέρει κατανοητός. Οι νέες τεχνολογίες έχουν αδι-αμφισβήτητη χαράξει τομή στην ανθρώπινη ιστορία, με αναπάντεχες κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές διαστάσεις δίνοντας στον άνθρωπο μία νέα διάσταση δυνατοτήτων, ένα νέο έδαφος, πρόσφορο και ελπιδοφόρο για τη δημιουργία μιας ανθρωπότητας πιο... «ανθρώπινης».

Το να εθελουφλεί, βέβαια, κανείς, είναι δείγμα αδυναμίας μπροστά σε μια πιθανόν δύσκολη συνθήκη. Θα ήταν ειρωνικό να θεωρηθούν οι νέες τεχνολογίες αγγελικά πλασμένες και καθολικές λύσεις προβλημάτων, ιδιαίτερα στην εποχή που, έπειτα ακόμη και από το Τσέρνομπιλ, ο πλανήτης παραλύει μπροστά στο ενδεχόμενο μιας πυρηνικής επίθεσης ή ενώ η τεχνητή νοημοσύνη χρησιμοποιείται με σκοπό την παραγωγή και διακίνηση παιδικού πορνογραφικού υλικού. Πότε, άραγε, ο ανθρώπινος πολιτισμός θα είναι σε θέση να τιθασεύσει τα πάθη του και να αξιοποιεί τη δύναμη του τετραπέρατου εγκεφάλου του ως μέσον επίτευξης του πολυπόθητου «ευ ζην», και όχι ως μια εφιαλτική πολεμική μηχανή;

Homo Sapiens Cyborg Πόσο εφικτή είναι η ανθρώπινη αναβάθμιση;

Της Μαρίας Νταλαμάγκα

Ιατρού Βιοπαθολόγου, Καθηγήτριας Κλινικής Βιοχημείας, Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

Ο 21ος αιώνας χαρακτηρίζεται από τη ραγδαία ανάπτυξη στις τεχνολογίες αιχμής και την τεχνητή νοημοσύνη. Η γονιδιωματική, η γενετική μηχανική, η νανοτεχνολογία, η βιονική προσθετική τεχνολογία και η νευροτεχνολογία υπόσχονται μια νέα εποχή, όπου ο Homo Sapiens ενδέχεται να εξελιχθεί σε Homo Sapiens Cyborg, έναν «ενισχυμένο», τροποποιημένο άνθρωπο με υβριδικές ικανότητες. Πόσο κοντά, όμως, βρίσκομαστε στην υλοποίηση αυτής της φουτουριστικής προοπτικής;

Οι υποσχέσεις της τεχνολογίας
Μέχρι σήμερα έχει χαρτογραφηθεί σχεδόν η πλήρης αλληλουχία των 3,2 δισεκατομμυρίων ζευγών βάσεων του DNA του ανθρώπου, ειδικά μετά την πλήρη αλληλούχηση του Χ χρωμοσώματος (2022) και του Υ χρωμοσώματος (2023). Η πρόοδος στη γονιδιωματική ανάλυση επέτρεψε την ανάδειξη της αιτιολογικής συσχέτισης κάποιων γενετικών παραλλαγών με έναν φαινότυπο (ασθένεια ή άλλο χαρακτηριστικό), την εκτίμηση του πολυγονιακού δείκτη κινδύνου στην προδιάθεση και ανάπτυξη χρόνιων ασθενειών (στεφανιαία νόσος, σακχαρώδης διαβήτης, διάφορες κακοήθειες, κ.ά.) μέσω βιοπληροφορικής ανάλυσης και ειδικών αλγορίθμων, ενώ έθεσε τις βάσεις για την εξατομικευμένη ιατρική και γονιδιακή θεραπεία. Από το

2017, ο Οργανισμός Τροφίμων και Φαρμάκων των ΗΠΑ έχει εγκρίνει γονιδιακές θεραπείες για μια πληθώρα γενετικών ασθενειών, όπως η δρεπανοκυτταρική αναιμία, η β-θαλασσαιμία, η μυϊκή δυστροφία Duchenne, κ.ά. Η γονιδιακή θεραπεία υπόσχεται τη διόρθωση πολλών γενετικών ανωμαλιών, ενώ θεωρητικά θα μπορούσε στο μέλλον να βοηθήσει στην ενίσχυση χαρακτηριστικών όπως η νοημοσύνη και η φυσική αντοχή.

Παράλληλα, οι εξελίξεις στη βιονική προσθετική τεχνολογία και την τεχνολογία των εμφυτευμάτων (π.χ. κοκλιακά, αμφιβληστροειδικά κ.ά.) καθιστούν δυνατή την υποστήριξη ατόμων με κινητικές δυσκολίες και την αποκατάσταση αισθήσεων αντίστοιχα. Παραδείγματα περιλαμβάνουν εξωσκελετούς που αυξάνουν τη δύναμη ή προσθετικά άκρα με αίσθηση αφής. Συστήματα διάδρασης/διεπαφής εγκεφάλου-υπολογιστή (Brain-Computer Interfaces-BCIs) χρησιμοποιούνται σε ασθενείς με πлагία μωτρωτική σκλήρυνση, τραυματισμούς του νωτιαίου μυελού και άλλες καταστάσεις που επηρεάζουν την κινητική λειτουργία. Με την πρόοδο της νευροτεχνολογίας ανοίγονται νέοι οριζόντες στο απώτερο μέλλον για την αποκατάσταση και την ενίσχυση των νοητικών λειτουργιών. Αντίθετα, η μεταφόρτωση των δεδομένων του νου σε ψηφιακά μέσα, σήμα κατατεθέν της μετανθρωπιστικής ρητορικής, βρίσκεται ακόμη σε θεωρητικό στάδιο.

Τεχνολογικοί περιορισμοί και προκλήσεις

Παρά τη φαινομενική πρόοδο, οι τεχνολογικές λύσεις για την

ανθρώπινη αναβάθμιση αντιμετωπίζουν σημαντικούς περιορισμούς. Έως σήμερα, μπορούμε να ερμηνεύσουμε ιατρικά μόνο το 0,37% του γονιδιώματος, αφού μόνο 4.946 γονίδια από τα 20.000 πρωτεϊνοκωδικά γονίδια έχουν συσχετιστεί με μονογονιδιακές διαταραχές. Η λειτουργία πολλών γονιδίων και ρυθμιστικών στοιχείων παραμένει ασαφής, ενώ πολλές ασθένειες και χαρακτηριστικά (π.χ. νοημοσύνη) είναι αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης πολυάριθμων γονιδίων και περιβάλλοντος. Οι γονιδιακές θεραπείες βρίσκονται ακόμα σε πρώιμο στάδιο για την πλειονότητα των ασθενειών, έχοντας περιορισμένη εφαρμογή σε πολυπαραγοντικές, πολυγονιδιακές ασθένειες. Αν και πολλά υποσχόμενες, οι γονιδιακές θεραπείες δεν είναι πάντα ακριβείς αυξάνοντας τον κίνδυνο δράσεων εκτός στόχου, μεταλλάξεων και ενίοτε καρκινογένεσης, ενώ υπάρχει ανάγκη μακροχρόνιας παρακολούθησης για πιθανές επιπλοκές. Τα εγκεφαλικά chips είναι ακόμη σε πρώιμο στάδιο ανάπτυξης. Τα προβλήματα μακρόχρονης συνδεσιμότητας hardware-wetware, συντήρησης και αντοχής των υλικών, αστάθειας στη λειτουργία, κυβερνοασφάλειας και οι πιθανές παρενέργειες καθιστούν τη χρήση τους επισφαλή. Ενδεχόμενες αποτυχίες στην εφαρμογή τους μπορεί να οδηγήσουν σε σοβαρές βλάβες, με αποτέλεσμα αντί αναβάθμισης να υπάρξει υποβάθμιση. Τέλος, η αντι-γήρανση παραμένει μια από τις πιο φιλόδοξες, αλλά και αμφιλεγόμενες προσπάθειες. Ορισμένες παρεμβάσεις σε μια πολυσύνθετη φυσιολογική διαδικασία όπως είναι η γήρανση διερευνούνται επιστημονικά τεκμηρίωσης (π.χ. μεταγγίσεις πλάσματος, κρυογονική) ενώ για κάποιες άλλες ελλοχεύει ο κίνδυνος ανάπτυξης καρκίνου.

Συμπέρασμα

Πέρα από τα ηθικά, νομικά και κοινωνικά προβλήματα που εγείρονται αναφορικά με την προσβασιμότητα και τα ασαφή όρια διαχωρισμού θεραπειών και αναβάθμισης, οι προκλήσεις και οι τεχνολογικοί περιορισμοί καθιστούν την αναβάθμιση περισσότερο επιστημονική φαντασία παρά πραγματικότητα –τουλάχιστον για το άμεσο μέλλον – χωρίς να αμφισβητείται η συντελεσθείσα τεχνολογική πρόοδος.

«Οι καθοριστικές δημοκρατικές δυνάμεις της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας δεν αντιμετώπισαν με επάρκεια τις σημαντικές προκλήσεις της εποχής μας» λέει ο **Julian Nida-Rümelin**, ένας από τους κορυφαίους εν ζωή φιλοσόφους στη Γερμανία και στην Ευρώπη, σε μια συζήτηση για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η Γηραιά Ήπειρος, μεταξύ των οποίων το προσφυγικό ζήτημα, η άκρατη αύξηση των οικονομικών ανισοτήτων αλλά και οι διεθνείς προκλήσεις της διασφάλισης της ειρήνης και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Ο ίδιος διητέλεσε καθηγητής Φιλοσοφίας και Πολιτικής Θεωρίας στο Πανεπιστήμιο του Μονάχου και υπουργός Πολιτισμού της Γερμανικής Ομοσπονδιακής Κυβέρνησης, ενώ σήμερα διευθύνει το Ανθρωπιστικό Πανεπιστήμιο του Βερολίνου. Το έργο του στηρίζεται στη διεπιστημονική προσέγγιση, ενώ αναλύει τα σύγχρονα θέματα που προκύπτουν από την εξέλιξη της τεχνολογίας με βάση την ανθρωπιστική αντίληψη («ψηφιακός ανθρωπισμός»). Για τη συνέντευξη του Julian Nida-Rümelin πολύτιμη υπήρξε η συμβολή του επίκουρου καθηγητή της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών **Νίκου Σημαντήρα**.

Τον Οκτώβριο συμμετείχατε – ως συνδιοργανωτής μάλιστα – σε διεθνές συνέδριο στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, όπου συζητήθηκε εκτενώς η σημασία της δημοκρατίας ως μορφής άσκησης εξουσίας: μιας ιδέας που γεννήθηκε στην αρχαιότητα και έχει ιδιαίτερη αξία στις μέρες μας. Δυστυχώς παρατηρείται ότι κατά την τρέχουσα περίοδο η φιλελεύθερη δημοκρατία υφίσταται πιέσεις, οι οποίες μάλιστα εντείνονται. Θα βλέπατε στην αρχαία κληρονομιά μας στοιχεία τα οποία θα ήταν χρήσιμα σήμερα ή θα μπορούσαν πιθανώς να μας προσφέρουν διεξόδους ή ακόμη και λύσεις;

«Σε αντίθεση με τη σύγχρονη αντίληψη περί φιλελεύθερης δημοκρατίας, η δημοκρατία στην εποχή της κλασικής Ελλάδας έχει υπαρξιακό χαρακτήρα: Η συμμετοχή του πολίτη στη λήψη αποφάσεων για την πόλιν του καθορίζει την ευδαιμονία του, την καλή ζωή και το καλό της πόλεως καθορίζει την ποιότητα του ατομικού τρόπου ζωής, όπως αναδεικνύεται στο πρώτο βιβλίο του έργου “Ηθικά Νικομάχεια” του

Julian Nida-Rümelin

«Έχουν παρέλθει εδώ και χρόνια οι καιροί της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης χάρη στη γαλλο-γερμανική ατμομηχανή»

Credit NUR photos via reuters connect

Αριστοτέλη. Η σημερινή κρίση της φιλελεύθερης δημοκρατίας φαίνεται να συνδέεται – κατά τη γνώμη μου – με το ότι έχει παραμελήσει την υπαρξιακή και πολιτισμική διάσταση του Πολιτικού. Η σύγχρονη δημοκρατία μπορεί να ανταποκριθεί επιτυχώς στις επίκαιρες προκλήσεις μόνο αν διδαχθούμε ότι η δημοκρατία δεν είναι απλώς μια μορφή συμβιβαστικής διευθέτησης συμφερόντων για την επιδίωξη του ατομικού οφέλους αλλά προϋποθέτει διάθεση συνεργασίας και ενεργού συμμετοχής».

Συχνά γίνεται λόγος για μορφές «ανελεύθερης δημοκρατίας». Από συνταγματική σκοπιά όμως, δεν νοείται δημοκρατία χωρίς δικαιοκρατικές εγγυήσεις για την ατομική ελευθερία και ελεύθερες εκλογές. Υπό το πρίσμα αυτό, ο όρος «ανελεύθερη δημοκρατία» δεν εμφανίζεται παρά ως ένας μάλλον αναφανκτικός ευφημισμός. Ισχύει το ίδιο από φιλοσοφική σκοπιά;

«Η διάκριση μεταξύ δημοκρατικής αρχής και αρχής του κράτους δικαίου γίνεται και στη γερμανική συνταγματική θεωρία. Ο Jürgen Habermas μιλάει για την κοινή αφετηρία ατομικών δικαιωμάτων και δημοκρατικού αυτοπροσδιορι-

Ο κορυφαίος Γερμανός φιλόσοφος μιλάει για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει σήμερα η χώρα του αλλά και η Ευρωπαϊκή Ένωση

Συνέντευξη στον **Σπύρο Βλαχόπουλο**

Καθηγητή της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών

σμού. Όσο κατανοητή και αν είναι αυτή η αντίθεση, οδηγεί ουστηματικά σε παρανοήσεις: η δημοκρατία δεν ορίζεται από την αρχή της πλειοψηφίας ως διαδικασία συλλογικής λήψης αποφάσεων αλλά από τη γενική ικανότητα καταρχήν συναίνεσης και αποδοχής μιας ορισμένης θεμελιώδους θεσμικής δομής. Αυτή η συναίνεση δεν θα ήταν ορθολογική εκ μέρους των πολιτών χωρίς την εγγύηση ατομικών δικαιωμάτων και χωρίς επιτεύξη αλληλεγγύης μέσω του κοινωνικού κράτους. Η πλειοψηφία δεν νομιμοποιείται να κυριαρχεί επί της μειοψηφίας: Ατομικά δικαιώματα, προστασία των μειοψηφιών και λήψη αποφάσεων βάσει της αρχής της πλειοψηφίας σχ-

ματίζουν από κοινού με την αλληλεγγύη του κοινωνικού κράτους μια κανονιστική ενότητα, η οποία συγκροτεί τη δημοκρατία και λειτουργεί ως προϋπόθεσή της».

Στην παρούσα φάση είμαστε αντιμετώπι με προβλήματα πολιτικής αστάθειας σε σημαντικά κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Την ίδια στιγμή αυξάνεται συνεχώς η εκλογική επιρροή κομμάτων που ανήκουν στον χώρο του λαϊκισμού. Υπάρχουν κατά τη γνώμη σας συγκεκριμένες απίτες για τις εξελίξεις αυτές;

«Μία από τις βασικές αιτίες είναι κατά τη γνώμη μου ότι οι καθοριστικές δημοκρατικές δυνάμεις της Φιλελεύθερης Δημοκρατίας δεν αντιμετώπισαν με επάρκεια τις σημαντικές προκλήσεις της εποχής μας. Στις προκλήσεις αυτές ανήκει η θεματική του προσφυγικού ζητήματος και η άκρατη αύξηση των οικονομικών ανισοτήτων αλλά και οι διεθνείς προκλήσεις της διασφάλισης της ειρήνης και της προστασίας του περιβάλλοντος. Οι καθοριστικοί πολιτικοί παίκτες παραμένουν τα εθνικά κράτη, παρότι οι σημαντικότερες προκλήσεις απαιτούν διεθνή συνεργασία και κοινή ατζέντα σε παγκόσμιο επίπεδο».

Πέραν της πολιτικής αστάθειας στην Ευρώπη και της επικίνδυνης φάσης που διανύουν για την ασφάλεια της περιοχής, φαίνεται να αυξάνονται οι πιέσεις λόγω των πολιτικών εξελίξεων στις ΗΠΑ. Συγχρόνως αυξάνεται σταθερά η οικονομική ισχύς της Κίνας. Θα ήταν κατά τη γνώμη σας απαραίτητο να επεξεργαστούμε ακόμη και θεσμικές μεταρρυθμίσεις της ΕΕ προκειμένου να αντιμετωπίσουμε με επιτυχία τις νέες προκλήσεις;

«Η ΕΕ είναι η τρίτη παγκόσμια οικονομική υπερδύναμη μετά τις ΗΠΑ και την Κίνα και συγχρόνως έχει αποδυναμωθεί πολιτικά σε σημαντικό βαθμό λόγω των πρόσφατων εξελίξεων. Αν συνεχιστεί η τάση της διαμόρφωσης μιας νέας τάξης δύο πόλων, αντικρίζω με απαισιοδοξία τις προοπτικές για έναν αυτόνομο ρόλο της Ευρώπης. Η ελπίδα μου είναι να επικρατήσει η εναλλακτική μιας πολυπολικής τάξης πραγμάτων, στο πλαίσιο της οποίας η Ευρώπη θα αδράξει την ευκαιρία να αποτελέσει μια εξισορροπητική εξουσία, βασισμένη σε συνεργασίες και στην αποκλιμάκωση των εντάσεων. Ωστόσο, οι πιθανότητες να εκπληρωθεί αυτή η ελπίδα έχει μειωθεί λόγω της κλιμάκωσης του πολέμου στην Ουκρανία και των αυξανόμενων εντάξεων μεταξύ ΗΠΑ και Κίνας».

Ανέκαθεν οι γαλλο-γερμανικές σχέσεις ήταν κεντρικής σημασίας για τη βιωσιμότητα και τις προοπτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Έχει αλλάξει την τελευταία περίοδο αυτό το παράδειγμα;

«Έχουν παρέλθει εδώ και χρόνια οι καιροί της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης χάρη στη γαλλο-γερμανική “ατμομηχανή”. Τούτο συνδέεται τόσο με τη νέα αρχιτεκτονική της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και με τις χαμένες ευκαιρίες για στενότερη γαλλο-γερμανική συνεργασία την εποχή Merkel - Macron. Για το μέλλον ελπίζω σε κάτι καλύτερο από μια ασθενική ευρωπαϊκή ολοκλήρωση, όπου άλλα κράτη-μέλη εντείνουν τη συνεργασία τους και άλλα κρατούν αποστάσεις ή αρνούνται την πολιτική ολοκλήρωση, φερόμενοι ως απλοί “εξωτερικοί συνεργάτες” της Ένωσης. Σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να καθορίζεται το μέτρο της ευρωπαϊκής συνεργασίας από τα εκάστοτε πιο απρόθυμα κράτη-μέλη».

«Το μέλλον ανήκει εις την διαλεγομένην θεολογίαν»

(Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος Α')

Το 3ο Διεθνές Συνέδριο
της Ορθόδοξης
Θεολογίας στο
Πανεπιστήμιο Αθηνών,
48 ολόκληρα έτη μετά
την ολοκλήρωση του
προηγούμενου το 1976

Της Δρος **Ελένης Ν. Βασιλοπούλου**

Εκτελεστικής Διευθύντριας
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Κυριακή 24ης Νοεμβρίου 2024: Ένα ξεχωριστό απόγευμα για τους απανταχού επιστήμονες της ορθόδοξης θεολογίας, καθώς στην επιβλητική και ιστορική Αίθουσα Τελετών του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών πραγματοποιήθηκε η εναρκτήρια εκδήλωση του Διεθνούς Συνεδρίου Ορθόδοξης Θεολογίας με τίτλο «Η Ορθόδοξη Θεολογία στον 21ο αιώνα. Προκλήσεις και Προοπτικές». Το Συνέδριο ήρθε ως συνέχεια των Διεθνών Θεολογικών Συνεδρίων που έλαβαν χώρα στην Αθήνα τον προηγούμενο αιώνα – 1936 και 1976. Με το βλέμμα προσπλωμένο στον 21ο αιώνα, μετά από 48 έτη, το 2024, ξεκίνησε τις εργασίες του το 3ο σε σειρά Διεθνές Συνέδριο.

Η εκδήλωση έγινε σε πανηγυρικό και ιδιαίτερα κατανοητικό κλίμα, παρουσία της Προέδρου της Ελληνικής Δημοκρατίας κυρίας Αικ. Σακελλαροπούλου, του Οικουμενικού Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως και Νέας Ρώμης κ.κ. Βαρθολομαίου Α', του Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερωνύμου Β'. Με την παρουσία τους τιμήσαν επίσης το γεγονός εκπρόσωποι της πολιτειακής και

της πολιτικής ηγεσίας, των Ενόπλων Δυνάμεων, σεβασμιότατοι ιεράρχες, μέλη της Διοίκησης του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθηγητές Θεολογίας και όχι μόνο από την Ελλάδα και το εξωτερικό και πλήθος φιλορθόδοξοι κοινού.

Παράλληλα στη διάρκεια της εκδήλωσης, χορωδιακά σχήματα δημιούργησαν υπερβραβωμένα συναισθήματα στους παρευρισκόμενους. Ο πρόεδρος του Πανεπιστημίου Αθηνών, καθηγητής κ. Γ. Σιάσος, ως οικοδεσπότης στον χαιρετισμό του τόνισε: «Το Πανεπιστήμιό μας γίνεται ο ζωντανός πυρήνας ενός δυναμικού πανορθόδοξου διαλόγου, που ενώνει τη θεολογία, τον πολιτισμό και την τεχνολογία και προάγει την εξωστρέφεια της ελληνικής Ορθόδοξης Θεολογίας στο διεθνές στερέωμα».

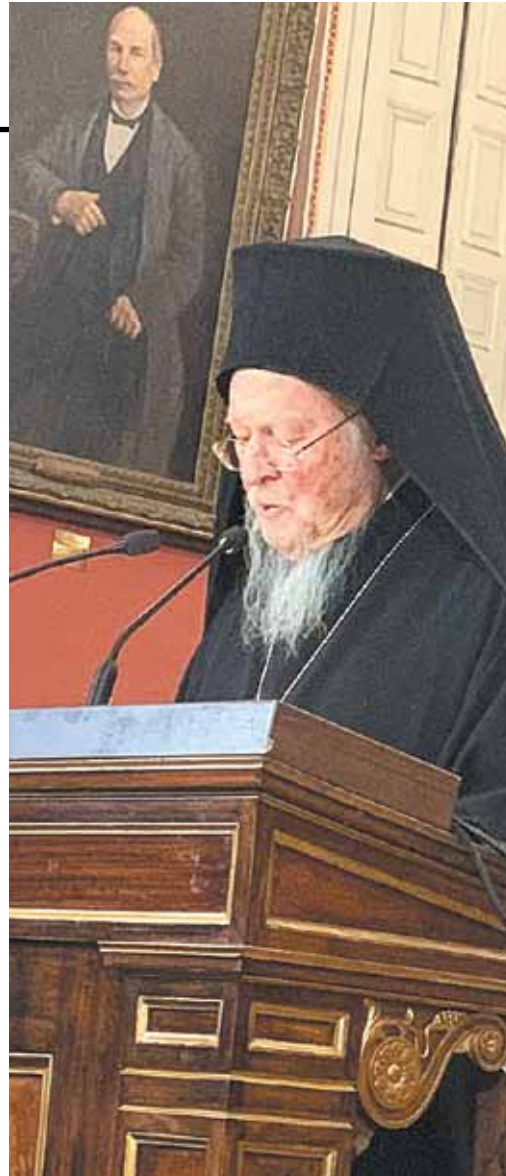
Από την πλευρά του ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Ελλάδος κ. Ιερώνυμος Β', δήλωσε την ομιλία του: «Χαίρω διότι η θεματική του Συνεδρίου φανερώνει ότι ο θεολογικός προβληματισμός επαγρυπνει... Οι εισηγήσεις και τα εργαστήρια καλύπτουν ένα ευρύτατο φάσμα θεμάτων που εξετάζουν τη σχέση ή την τοποθέτηση της Ορθόδοξης Θεολογίας σε όσα συμβαίνουν στον αιώνα μας, σε κοινωνικό, τεχνολογικό και επιστημονικό επίπεδο».

Η κεντρική Ομιλία του Οικουμενικού Πατριάρχη κ.κ. Βαρθολομαίου αποτέλεσε σταθμό στην προσέγγιση της Ορθόδοξης Θεολογίας στον σύγχρονο κόσμο. Απαύγασμα αυτής αποτελούν τα λόγια του: «Καθήκον της ιεράς επιστήμης παραμένει η αντίσταση εις τον θρησκευτικών φονταμενταλισμόν και η προβολή των κοινών ανθρωπιστικών παραδοχών των θρησκειών. Η συνέχιση του ειλικρινούς θεολογικού διαλόγου με τον λοιπόν χριστιανικών κόσμων είναι η έκφραση της δεσμεύσεώς μας εις τον αγώνα διά την υπέρ-

βασην της διασπάσεως του Χριστιανισμού. Το μέλλον ανήκει εις την διαλεγομένην θεολογίαν. Ο ειλικρινής διάλογος θα συνεχίσει να απελευθερώνει δημιουργικές δυνάμεις εντός της Εκκλησίας και θα αναδεικνύει την εμβέλεια των χριστιανικών αξιών και τα οικουμενικά στοιχεία της Ορθοδοξίας».

Οι συνεδρίες πραγματοποιήθηκαν από τις 25 έως και τις 28 Νοεμβρίου 2024 και στη διάρκειά τους έγινε ανταλλαγή απόψεων για τα σύγχρονα πανορθόδοξα ζητήματα και άνοιξαν τον δρόμο για μία βαθύτερη κατανόηση των ορθόδοξων διδασκαλιών και αξιών που καθοδηγούν και δίνουν ψυχική δύναμη σε εκατομμύρια πιστούς σε όλον τον πλανήτη. Από τον εποικοδομητικό αυτόν διάλογο, άνοιξαν δρόμοι συνεργασίας μεταξύ θεολόγων και ερευνητών από διαφορετικές χώρες και παραδόσεις.

Η Ορθόδοξη Θεολογία μπροστά στις προκλήσεις και τις προοπτικές του 21ου αιώνα στέκει ακλόνητη στο δογματικό της πλαίσιο και παράλληλα βρίσκεται δίπλα στο ορθόδοξο ποίμνιο, υπηρετώντας τον υπέρτατο σκοπό της.

↑
Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος αναφέρθηκε στην ομιλία του στο καθήκον της ιεράς επιστήμης να αντισταθεί στον θρησκευτικό φονταμενταλισμό

«
Ο ειλικρινής διάλογος θα συνεχίσει να απελευθερώνει δημιουργικές δυνάμεις εντός της Εκκλησίας και θα αναδεικνύει την εμβέλεια των χριστιανικών αξιών και τα οικουμενικά στοιχεία της Ορθοδοξίας
»

Πώς τα Ρομποτικά Συστήματα Αεροδιαστημικής μπορούν να σώσουν ζωές

Του **Βάιου Λάππα**

Καθηγητή και Προέδρου στο Τμήμα
Αεροδιαστημικής Επιστήμης
και Τεχνολογίας
του Πανεπιστημίου Αθηνών

Η ανάπτυξη της μικροηλεκτρονικής, αισθητήρων, μικροεπεξεργαστών, οι νέες μέθοδοι παραγωγής ηλεκτρονικών και μηχανολογικών κατασκευών με τρισδιάστατη εκτύπωση, η δυνατότητα χρήσης προηγμένων αλγορίθμων τεχνητής νοημοσύνης (artificial intelligence), μηχανικής μάθησης (machine learning) αλλά και η χρήση δορυφόρων για τηλεπικοινωνίες, ευρυζωνικού διαδικτύου και πλοήγηση (GPS), έχει δώσει τη δυνατότητα κατασκευής και χρήσης μικρών ρομποτικών συστημάτων χαμηλού κόστους, όπως τα ευρέως γνωστά drones (μη επανδρωμένα οχήματα/αεροσκάφη/πολυκόπτερα) και ρομποτικά οκυλιά/πολύποδα για πολύπλοκες εφαρμογές όπως την έρευνα και διάσωση ανθρώπων από δύσκολες καταστάσεις όπως φυσικές καταστροφές, πυρκαγιές και σεισμούς. Έτσι, με τη δυνατότητα χρήσης δικτύων 5G, τηλεπικοινωνιακών δορυφόρων και δορυφόρων πλοήγησης (GPS), αυτόνομα ρομποτικά συστήματα «drones» μπορούν να λειτουργούν σε επικίνδυνα περιβάλλοντα (π.χ. σε πυρκαγιές, ακραίες καιρικές συνθήκες, μετά από σεισμούς) συνεπικουρώντας διάφορες υπηρεσίες προστασίας του πολίτη όπου η παρουσία της ανθρώπινης ζωής είναι σε κίνδυνο, όπως για παράδειγμα μετά από σεισμούς ή σε μία δασική πυρκαγιά.

Στο νέο Τμήμα Αεροδιαστημικής Επιστήμης και Τεχνολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών έχουν ήδη δημιουργηθεί νέες, μοναδικές υποδομές και ερευνητικές δραστηριότητες αυτόνομων ρομποτικών συστημάτων στη χώρα μας, με προηγμένα ρομπότ/drones, στα οποία και μπορούν να εκπαιδευτούν φοιτητές στο προπτυχιακό και μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών.

Κλιματική κρίση

← Φωτογραφία μη επανδρωμένου αεροσκάφους κατά τη διάρκεια ξαφνικής πλημμύρας (flash flood) στην περιοχή της Ατικής αποτυπώνει τη ρύπανση του περιβάλλοντος

Του **Δημήτρη Πανουτσόπουλου**

Οι έντονες πλημμύρες που έπληξαν πρόσφατα την Ελλάδα, αλλά και την Ισπανία, μας έφεραν ξανά μπροστά σε μια επιστημονική συζήτηση που συνεχίζεται επί δεκαετίες και πλέον εντυπωσιάζει τους συνομιλητές της από την ταχύτητα και τη δραμτικότητα των φαινομένων που αποτελούν το αντικείμενό της. Τα τελευταία έντονα καιρικά φαινόμενα και οι καταστροφικές πλημμύρες σε Λίμνο και Ρόδο θύμισαν δε εκείνες στη Μάνδρα και στη Νέα Πέραμο το 2017 με 24 θανάτους, στη «Θάλεια» το 2020, αλλά και τον «Ιανό» και τον «Daniel» στη Θεσσαλία.

Για τα παραπάνω συζητάμε με τον καθηγητή Γεωλογίας και Διαχείρισης Φυσικών Καταστροφών **Ευθύμιο Λέκκα**, που φέρνει γρήγορα τη συζήτηση πίσω στο 1990, οπότε και αρχίζει η συστηματική μελέτη διαχείρισης κρίσεων. Όπως λέει, φτάνοντας στο 2010 οι επιστημονικές ομάδες της χώρας μας βρίσκονται ήδη σε ένα επίπεδο υψηλής αρτιότητας και ωριμότητας μέσα από αποστολές

Πλημμυρικά φαινόμενα και κλιματική κρίση

Οι αιφνίδιες πλημμύρες που πυκνώνουν στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου, τα φαινόμενα που επηρέασαν διάφορες περιοχές της Ελλάδας και τι περιμένουμε

επιχειρησιακές, ανθρωπιστικές, διασσωστικές και τεχνικές σε όλο τον κόσμο. Την περίοδο εκείνη διαφαίνεται πλέον ορατά μία μεταβολή του κλίματος σε παγκόσμιο επίπεδο, η λεγόμενη κλιματική κρίση, η οποία ωστόσο έρχεται κοντά μας πολύ πιο γρήγορα, καθώς τα επιστημονικά σενάρια μέχρι τότε την ήθελαν να εμφανίζεται το 2050 - 2070.

Ο ίδιος συνεχίζει λέγοντας ότι αυτό που είδαμε να εξελίσσεται μπροστά μας μετά το 2020 ήταν πρωτόγνωρο γιατί τα φαινόμενα ήταν πολύ πιο συχνά, εναλλάσσονταν με πολύ πιο μεγάλη ταχύτητα, ήταν εντονότερα, μεγαλύτερης έκτασης και υπήρχε και μία σύμπλεξη των φαινομένων. Έχουμε σύνθετους κινδύνους με έντονες βροχοπτώσεις, κατολισθήσεις, θαλάσσιες και ποτάμιες πλημμύ-

ρες, ξαφνικές ή μη, όπως και διαβρώσεις εδαφών οδηγώντας στην ερημοποίηση περιοχών. Ωστόσο εξηγεί ότι μέσα στα 10 αυτά χρόνια αποκλειστικής μελέτης των φυσικών καταστροφών μπορούμε πλέον να συνδιαμορφώνουμε την επιστημονική, τεχνική αλλά και επιχειρησιακή δραστηριότητα παγκοσμίως.

«Η ευθύνη για τη δημοσίευση επιστημονικών στοιχείων»

Φαινόμενα όπως ο «Ιανός» ή οι πρόσφατες πλημμύρες στη Βαλένθια αλλά και πλημμύρες όπως στη Λιβύη, για παράδειγμα, που εκδηλώθηκαν ταυτόχρονα μαζί με τον «Ντάνιελ», όπου εκεί είχαμε μία τεράστια περιοχή που πλημμύρισε με απώλεια περίπου 13.000 ανθρώπων, δημιουργούν ανησυχία για την εξέλιξή τους. Μπροστά σε αυτά τα φαινόμενα έχουμε διαρκή ερωτήματα: Θα γίνει ξανά πλημμύρα και αν ναι πού; Τι κλίμακας και έντασης; Πόσο άμεσα θα αρχίσει, θα είναι μήπως ξαφνική; Θα εξελιχθεί σε χειμάρρο; Όλα αυτά βεβαίως είναι θέματα τα οποία μπορούμε έως έναν βαθμό να τα προβλέψουμε θα μας πει ο κ. Λέκκας, αλλά αυτό δημιουργεί και μια ευθύνη του τι θα βγει προς τα έξω, για να προστατευθεί ο πληθυσμός.

Τα φαινόμενα στη Βαλένθια

Σύμφωνα με τον κ. Λέκκα, στην Ελλάδα είμαστε σε πολύ καλό επίπεδο ετοιμότητας και αντιμετώπισης έχοντας κάνει σημα-

ντικά βήματα, ειδικά όταν αντικρίζουμε γεγονότα παρόμοια με εκείνα της Βαλένθια να εξελίσσονται στον ευρωπαϊκό αλλά και στον διεθνή χώρο. Κρίνει ότι στο παράδειγμα της Ρόδου, της Λίμνου και της Χαλκιδικής δόθηκε η ευκαιρία με βάση την εμπειρία να αναπτυχθούν διαδικασίες για να προφυλαχθεί ο κόσμος, κάτι το οποίο δεν έγινε στην ισπανική πόλη. Εκείνο το οποίο προκύπτει από την κουβέντα μας με τον κ. Λέκκα είναι ότι και σε οικονομικά προηγμένες χώρες όπως της Κεντρικής Ευρώπης και της Αμερικής πάντα υπάρχουν αυτά τα προβλήματα. Ο ίδιος κρίνει ότι η δική μας διαχείριση τουλάχιστον για τα ευρωπαϊκά μεγέθη είναι η καλύτερη δυνατή, ενώ εξηγεί πως συγκρίσεις με την αμερικανική ήπειρο είναι άστοχες λόγω μεγάλων διαφορών στα μεγέθη αντιμετώπισης αλλά και έκτασης των φαινομένων.

Ο συναγερμός του 112:

«Θα είχαμε πολύ μεγάλες ανθρώπινες απώλειες χωρίς αυτό το εργαλείο»

Ο κ. Λέκκας μιλάει και για το 112, το οποίο χαρακτηρίζει ως ένα πολύ χρήσιμο και επιτυχημένο εργαλείο μείωσης της έκθεσης του πληθυσμού στον κίνδυνο, καθώς παρέχει γρήγορα κρίσιμες πληροφορίες. Το εργαλείο αυτό τροφοδοτείται από τις επιστημονικές εκτιμήσεις της Επιτροπής Εκτίμησης Κινδύνων Πολιτικής Προστασίας αποτελούμενης από πέντε

→ Ο καθηγητής
Γεωλογίας και
Διαχείρισης
Φυσικών
Καταστροφών
Ευθύμιος
Λέκκας

Ξαφνική πλημμύρα (flash flood) στην Παλαιά Εθνική Αθηνών - Θηβών τον Νοέμβριο του 2017

Θαμμένη κατοικία από φερτά υλικά κατά τη διάρκεια Ξαφνικής πλημμύρας (flash flood) στην περιοχή της Αττικής

επιστήμονες που εκπροσωπούν όλο το επιστημονικό προσωπικό της χώρας. «Μπορεί να συνεδριάζουμε κάθε ημέρα από αρκετές φορές, είτε διά ζώσης, είτε εξ αποστάσεως, εφόσον χρειαστεί». Η Επιτροπή εκτιμά τον κίνδυνο ο οποίος έρχεται, και αυτή την εκτίμηση τη δίνει στους επιχειρησιακούς φορείς, οι οποίοι σχεδιάζουν τις ενέργειες που θα ακολουθήσουν. Η εκτίμηση φυσικά δίνεται και στο 112 για να απευθυνθεί και στον πληθυσμό.

Πρέπει ο κάθε πολίτης να είναι ώριμος να παραλάβει την πληροφορία αυτή, καθώς υπάρχει μία μερίδα πολιτών οι οποίοι δεν υπακούουν στις κελεύσεις του αριθμού, τις αμφισβητούν ή θέλουν ατομική πληροφόρηση, κάτι επιστημονικά όσο και τεχνικά αδύνατο, λέει χαρακτηριστικά.

Κλειδί για τον καθηγητή στην ατομική δράση είναι η ενημέρωση και εκπαίδευση του πληθυσμού, κάτι που ξεκινά από το ίδιο το σχολείο. Οσον αφορά την εκπαίδευση για τους σεισμούς, για παράδειγμα, βλέπουμε ότι αποδίδει καθώς είμαστε σε ένα υψηλό επίπεδο ετοιμότητας και ενημέρωσης. Αυτό πρέπει να γίνει και με άλλα φυσικά φαινόμενα για να είμαστε έτοιμοι.

«Η συντήρηση δεν είναι στην κουλτούρα μας ως χώρα»

Από την πλευρά της πολιτείας οι υποδομές πλύνονται από το παγκόσμιο φαινόμενο της τρωτότητας σε διαφορετικά μεγέθη.

Εκείνο που μας διακρίνει ως χώρα είναι πως κατασκευάζουμε ένα έργο χωρίς να κάνουμε ανάλυση εκτίμησης κινδύνου και εκτενή μελέτη. Πολύ σημαντικό είναι πως κάθε έργο χρειάζεται και συντήρηση. Χρειάζονται έτσι στοχευμένες μελέτες κατασκευής και συντήρησης σε κάθε έργο.

Ο κ. Λέκκας προβλέπει πως ο κίνδυνος από υδρομετεωρολογικούς παράγοντες θα αυξάνεται συνεχώς. Στο εγγύς μέλλον θα έχουμε μεγαλύτερης έκτασης, συχνότητας και έντασης φαινόμενα με άνοδο των θερμοκρασιών και παράταση των ημερών καύσωνα. Πρέπει να μετριάσουμε τις ενέργειες που επιδεινώνουν τα φαινόμενα αυτά, όπως και το ενεργειακό αποτύπωμά μας γενικότερα, να προσαρμοστούμε στις συνεχιζόμενες διαδικασίες και να αποκτήσουμε μεγαλύτερη ανθεκτικότητα γιατί διαφορετικά το μέλλον προβλέπεται δυσόιο.

Στο εγγύς μέλλον θα βλέπουμε μεγαλύτερης έκτασης και πυκνότητας φαινόμενα παρατεταμένων ζέστων και καύσωνα

Η αχαρτογράφητη «βεντάλια» των πλημμυρικών επιπτώσεων

Του Μιχάλη Διακάκη

Επικουρου Καθηγητή Τμήματος Γεωλογίας και Γεωπεριβάλλοντος του Πανεπιστημίου Αθηνών

Τα τελευταία χρόνια, η εμπειρία μεγάλων φυσικών καταστροφών σε συνδυασμό με τις επιστημονικές προβλέψεις (κλιματικά μοντέλα, μοντέλα ανάλυσης κινδύνου καταστροφών) δείχνουν ότι τα ακραία καιρικά φαινόμενα, με επικεντρο τις πλημμύρες, πρέπει να βρεθούν στο επίκεντρο του δημόσιου διαλόγου και να συζητηθούν υπό ένα νέο πλαίσιο.

Αυτό το νέο πλαίσιο συζήτησης χαρακτηρίζεται κατά κύριο λόγο από την έντονη αβεβαιότητα σχετικά με την πιθανότητα εμφάνισής τους, δεδομένου ότι παραδοσιακές αναλύσεις αποδεικνύονται αναποτελεσματικές στο να εκτιμήσουν με αξιοπιστία την πιθανότητα εμφάνισης ενός πολύ ακραίου γεγονότος, αλλά και γιατί λόγω της κλιματικής αλλαγής η οποιαδήποτε εκτίμηση αυτής της πιθανότητας φαίνεται να είναι επισφαλής.

Επιπλέον το πλαίσιο αυτό συζήτησης δεν μπορεί παρά να περιλαμβάνει την αυξημένη δρι-

μύπτα των επιπτώσεων που αυτά τα ακραία φαινόμενα προκαλούν.

Ο αντίκτυπος των πλημμυρών εκτείνεται πλέον σε μια πρωτοφανή και πολλές φορές αχαρτογράφητη «βεντάλια» επιπτώσεων. Πέρα από τις άμεσες ανθρώπινες και υλικές απώλειες, προκαλούν προβλήματα στα δίκτυα μεταφορών και επικοινωνιών, επηρεάζουν τον τουρισμό, το περιβάλλον, τη δημόσια υγεία και την οικονομική ανάπτυξη. Οι επιπτώσεις συχνά δημιουργούν αλυσιδωτές συνέπειες (cascade effects), οι οποίες διαπερνούν γεωγραφικά όρια της πλημμυρισμένης περιοχής, κυρίως λόγω της διασυνδεσιμότητας των κρίσιμων υποδομών, λειτουργιών και δικτύων των σύγχρονων κοινωνιών.

Για παράδειγμα, μετά την κακοκαιρία «Ντάνιελ» τον Σεπτέμβριο του 2023 παρουσιάστηκαν επιπτώσεις στην ανθρώπινη υγεία, με περιστατικά γαστρεντερίτιδας και λεπτοσπείρωσης, ενώ για μήνες μετά το συμβάν υπήρχαν ζητήματα με τα δίκτυα πόσιμο νερού και διάφορες περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως το ζήτημα με τα νεκρά ψάρια στις ακτές του Βόλου έναν (1) ολόκληρο χρόνο μετά την καταστροφή.

Πρόσφατα δεδομένα αποκαλύπτουν ότι οι ακραίες πλημμύρες δεν είναι τόσο σπάνιες όσο θεωρούσαμε. Στην Ανατολική Μεσόγειο, μια πλημμύρα με περισσότερους από 80 θανάτους εμφανίζεται κατά μέσο όρο μία φορά κάθε εννέα χρόνια, με τη συχνότητά τους να αυξάνεται διαρκώς (Διακάκης, Παπαγιαννάκη 2024). Πρόσφατα (Σεπτέμβριος 2023) είδαμε την πιο πολύνεκρη πλημμύρα που έχει καταγραφεί στην περιοχή στη Λιβύη, όπου έχασαν τη ζωή τους 5.000 με 10.000 άνθρωποι. Επιπλέον, οι καταστροφικές πλημμύρες σε ανεπτυγμένες χώρες επιβεβαιώνουν ότι κανείς δεν μπορεί να αισθάνεται ασφαλής. Το καλοκαίρι του 2021, στη Γερμανία, 243 άνθρωποι έχασαν

τη ζωή τους λόγω πλημμυρών, ενώ τον Οκτώβριο του 2024 στη Βαλένθια της Ισπανίας 223 άνθρωποι σκοτώθηκαν μέσα σε λίγες ώρες εξαιτίας ακραίων βροχοπτώσεων. Αυτά τα τραγικά γεγονότα υπογραμμίζουν τις αδυναμίες των σύγχρονων υποδομών και την ανάγκη προσαρμογής τους σε ένα ταχέως μεταβαλλόμενο κλίμα.

Καθώς τα ακραία φαινόμενα γίνονται πιο συχνά και καταστροφικά, είναι απαραίτητο να οργανώσουμε τη δράση μας σε δύο βασικά επίπεδα:

Σε ό,τι αφορά τα άμεσα και μεσοπρόθεσμα μέτρα: η υλοποίηση στοχευμένων αντιπλημμυρικών έργων πρέπει να είναι προτεραιότητα. Έργα που επικεντρώνονται στην ανάσχεση της ροής, στην προστασία από τη διάβρωση και στην αποκατάσταση περιοχών που επλήγησαν από πυρκαγιές μπορούν να μειώσουν τον κίνδυνο. Τα συστήματα έγκαιρης προειδοποίησης και οι νέες τεχνολογίες, σε συνδυασμό με τη συστηματική εκπαίδευση του κοινού, μπορούν να προστατεύσουν ανθρώπινες ζωές αποτελεσματικά. Ιδιαίτερη έμφαση πρέπει να δοθεί σε ευάλωτες περιοχές και κοινωνικές ομάδες όπως οι μαθητές, εκπαιδευτικοί, τα άτομα με αναπηρίες και οι οδηγοί (οι τελευταίοι είναι ιδιαίτερα τρωτοί στα πλημμυρικά φαινόμενα).

Σε ό,τι αφορά τα μακροπρόθεσμα μέτρα, αν και σήμερα φαντάζει πρακτικά ακατόρθωτο, πρέπει να επιμείνουμε στη σταδιακή απομάκρυνση των ανθρώπινων δραστηριοτήτων από πλημμυρικές ζώνες. Η διάνοιξη υδάτινων οδών και η αποκατάσταση φυσικών ρευμάτων είναι κρίσιμη για την ανεμπόδιστη απορροή των υδάτων προς τη θάλασσα. Αν και είναι ένα μέτρο αυξημένου κόστους, το οποίο παρουσιάζει πολλές πρακτικές δυσκολίες, σε βάθος χρόνου εκτιμάται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις μπορεί να αποδώσει οικονομικά αλλά και να σώσει ανθρώπινες ζωές.

Παρά τις προκλήσεις, είναι αναγκαίο να προετοιμάσουμε τις πόλεις και τις υποδομές μας για το μέλλον. Ο κίνδυνος των ακραίων πλημμυρών είναι πλέον μια διαρκής απειλή, που ανά διαστήματα θα προκαλεί σοβαρά προβλήματα και πολύ σοβαρές οικονομικές επιπτώσεις. Η προσαρμογή των πόλεων και των υποδομών μας στις νέες συνθήκες και η επένδυση στη βιωσιμότητα είναι οι μόνοι δρόμοι για ένα ασφαλέστερο μέλλον.

Διεθνή

→ Από το επόμενο χρονικό διάστημα 40 δημόσια ιδρύματα της Φλόριντα θα έχουν σημαντικά λιγότερες επιλογές μαθημάτων, ιδιαίτερα σε θέματα όπως η φυλή, το φύλο, η σεξουαλικότητα και η διαφορετικότητα

αφαιρέσει 22 μαθήματα από το βασικό πρόγραμμα σπουδών του, συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων Ανθρωπολογία της Φυλής και Εθνικότητας, Εισαγωγή στις LGBTQ+ Σπουδές και Κοινωνιολογία του Φύλου. Η απόφαση αυτή αποσκοπεί στη συμμόρφωση με τον νόμο SB 266 που ψηφίστηκε το 2022, ο οποίος περιορίζει τη διδασκαλία θεμάτων που θεωρούνται πολιτικά φορτισμένα στα προγράμματα σπουδών. Ο εν λόγω νόμος αποκλείει από το βασικό πρόγραμμα σπουδών μαθήματα που «παραποιούν σημαντικά ιστορικά γεγονότα» ή που περιλαμβάνουν θεωρίες σύμφωνα με τις οποίες «ο συστημικός ρατσισμός, ο σεξισμός, η καταπίεση και τα προνόμια είναι εγγενή στους θεσμούς των Ηνωμένων Πολιτειών».

Από το επόμενο φθινόπωρο, οι φοιτητές στα 40 δημόσια ιδρύματα της Φλόριντα θα έχουν σημαντικά λιγότερες επιλογές μαθημάτων, ιδιαίτερα σε θέματα όπως η φυλή, το φύλο, η σεξουαλικότητα και η διαφορετικότητα. Όπως αναφέρεται σε δημοσίευμα των «New York Times», η Φλόριντα έχει μετατραπεί σε πεδίο δοκιμών για μια σειρά από συντηρητικές πολιτικές που στοχεύουν να περιορίσουν ή να εξαλείψουν αυτό που οι Ρεπου-

Αμερικανικά ΑΕΙ και ηγεσία Ντόναλντ Τραμπ Και τώρα τι;

Ανησυχία επικρατεί στα μεγάλα πανεπιστήμια των ΗΠΑ για τις πολιτικές της νέας κυβέρνησης της χώρας σχετικά με την ανώτατη εκπαίδευση

Της **Λαμπρινής Παπαδοπούλου**

Επίκουρη Καθηγήτρια Κοινωνικής και Πολιτικής Ανάλυσης και Επικοινωνίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών

Φόβοι για συρρίκνωση των ακαδημαϊκών ελευθεριών που απολαμβάνουν σήμερα τα πανεπιστήμια των ΗΠΑ εκφράζονται το τελευταίο χρονικό διάστημα στα ανώτατα ιδρύματα της χώρας.

Πολλοί θεωρούν ότι το επόμενο χρονικό διάστημα θα πληγούν κυρίως οι ανθρωπιστικές επιστήμες, ενώ ακαδημαϊκοί συνδέουν

τους φόβους αυτούς με τη νέα ηγεσία της χώρας και σχολιάζουν έντονα το περιεχόμενο προεκλογικού βίντεο, στο οποίο ο πρόεδρος των ΗΠΑ Ντόναλντ Τραμπ δηλώνει ότι θα δώσει εντολή στο υπουργείο Δικαιοσύνης να διεξαγάγει έρευνες στα πανεπιστήμια, υποστηρίζοντας ότι έχουν καταληφθεί από τη «ριζοσπαστική Αριστερά». Στο βίντεο, που δημοσιεύτηκε τον Ιούλιο, ο νέος πρόεδρος των ΗΠΑ είχε αναφέρει συγκεκριμένα: «Θα βγάλουμε αυτή την αντιαμερικανική παραφροσύνη από τα ιδρύματά μας μια και καλή».

Ήδη το Florida International University (FIU) αποφάσισε να

Διδασκαλία από τη... Βίβλο στο Τέξας των ΗΠΑ

Υλικό από τη Βίβλο θα μπορούν να διδάσκονται πλέον οι μαθητές των δημοτικών σχολείων του Τέξας στις Ηνωμένες Πολιτείες καθώς οι εκπαιδευτικές αρχές της Πολιτείας προχώρησαν σε μια αμφιλεγόμενη προσπάθεια με στόχο την επέκταση της θρησκευτικής διδασκαλίας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Το πρόγραμμα σπουδών, το οποίο θα είναι προαιρετικό, ενσωματώνει στα μαθήματα αγγλικής γλώσσας ιστορίες από τη Βίβλο, όπως η Ομιλία του Ιησού στο Ορος, η παραβολή του Ασωτού Υιού και η ιστορία της Εοθήρ από την Παλαιά Διαθήκη. Η έγκριση του νέου προγράμματος

σπουδών έχει προκαλέσει έντονες αντιδράσεις. Όπως αναφέρεται σε δημοσίευμα των «NYT», εκατοντάδες κάτοικοι του Τέξας διαδήλωναν για μήνες στις συνεδριάσεις του Συμβουλίου Εκπαίδευσης της Πολιτείας, που θέτει τα πρότυπα για τη διδασκαλία και εγκρίνει διδακτικό υλικό. Το μεγαλύτερο συνδικάτο εκπαιδευτικών της Πολιτείας, καθώς και πολλοί γονείς υποστηρίζουν ότι τα εν λόγω μαθήματα θολώνουν τη γραμμή μεταξύ διδασκαλίας και προσηλυτισμού, και παρουσιάζουν τις γραφές ως αντικειμενική αλήθεια σε παιδιά μόλις πέντε ετών. Ωστόσο, ο κυβερνήτης Γκρεγκ Άμποτ, Ρεπουμπλικανός, και άλλοι υποστηρικτές του νέου προγράμματος υποστηρίζουν ότι η Βίβλος αποτελεί θεμελιώδες κείμενο της αμερικανικής ιστορίας. Ήδη στην Οκλαχόμα καταγράφονται πιέσεις ώστε όλοι οι εκπαιδευτικοί να διδάσκουν αποσπάσματα από τη Βίβλο, ενώ στη Λουιζιάνα υπάρχει σε εξέλιξη δικαστική μάχη για να απαιτηθεί η ανάρτηση των Δέκα Εντολών στις σχολικές αίθουσες.

Σύγκρουση κυβέρνησης - εργατικών συνδικάτων στην Αγγλία

Στην Αγγλία, «προσβολή» χαρακτηρίζει η Εθνική Ένωση Εκπαίδευσης (National Education Union), ένα από τα μεγαλύτερα συνδικάτα και βασικός χρηματοδότης του Εργατικού Κόμματος, την πρόταση της κυβέρνησης για αύξηση μόλις 2,8% στους μισθούς των εκπαιδευτικών, του προσωπικού του Εθνικού Συστήματος Υγείας (NHS) και άλλων δημοσίων υπαλλήλων για το επόμενο έτος.

Η κυβέρνηση ετοιμάζεται για σύγκρουση με τα συνδικάτα μετά την πρόταση των υπουργών για αύξηση 2,8%, καθώς αυτά υποστηρίζουν ότι

η προτεινόμενη αύξηση είναι ανεπαρκής, λαμβάνοντας υπόψη τις αυξήσεις στο κόστος ζωής.

Σε δηλώσεις του στον «Guardian», ο Ντάνιελ Κεμπέντε, γενικός γραμματέας της Εθνικής Ένωσης Εκπαίδευσης (NEU), δήλωσε ότι η πρόταση απέχει πολύ από το αναγκαίο. Ο ίδιος ανέφερε: «Οι μισθοί των εκπαιδευτικών έχουν μειωθεί κατά περισσότερο από 20% σε πραγματικούς όρους από το 2010, πλήττοντας το βιοτικό τους επίπεδο. Μαζί με τον υπερβολικό φόρτο εργασίας, οι περικοπές στους μισθούς έχουν οδηγήσει την παιδεία σε μια καταστροφική κρίση. Οι ελλείψεις εκπαιδευτικών σε ολόκληρο το σχολικό σύστημα πλήττουν και τους μαθητές και τους γονείς. Μια αύξηση της τάξης του 2,8% είναι πιθανό να είναι κάτω από τον πληθωρισμό και πίσω από τις αυξήσεις μισθών στην ευρύτερη οικονομία. Αυτό θα βαρύνει ακόμη περισσότερο την κρίση στην εκπαίδευση».

← Ειδικές οδηγίες προς τους μη Αμερικανούς φοιτητές έδωσε το Cornell University

μπλικανοί περιγράφουν ως ιδεολογική χειραγώγηση στα σχολεία και τα σπανεπιστήμια της Πολιτείας. Ήδη η ακαδημαϊκή κοινότητα έχει εκφράσει την εναντίωσή της, καταγγέλλοντας πως αυτές οι κινήσεις παραβιάζουν την αυτονομία των πανεπιστημίων και περιορίζουν την πρόσβαση των φοιτητών σε μαθήματα που θεωρούνται απαραίτητα για μια ολοκληρωμένη εκπαίδευση. Η μεγαλύτερη ανησυχία πάντως εδράζεται στην πιθανότητα υιοθέτησης παρόμοιων πρωτοβουλιών σε άλλες Πολιτείες, καθώς τα πανεπιστήμια προετοιμάζονται για τη νέα περίοδο πολιτικών που μιλούν για «ανάκτηση των κάποτε σπουδαίων εκπαιδευτικών μας ιδρυμάτων από τη ριζοσπαστική Αριστερά».

Ήδη νομοθέτες σε άλλες Πολιτείες έχουν αρχίσει να επικεντρώνονται στο περιεχόμενο των πανεπιστημιακών μαθημάτων. Αυτές οι ενέργειες αποτελούν μέρος μιας ευρύτερης προσπάθειας των συντηρητικών νομοθετών να αναμορφώσουν την ανώτατη εκπαίδευση, περιορίζοντας πρωτοβουλίες σχετικές με την ποικιλομορφία και επαναπροσδιορίζοντας τις ακαδημαϊκές προτεραιότητες. Οι ανησυχίες των καθηγητών εστιάζονται και στο μέλλον των

Τα «πολιτικά φορτισμένα» προγράμματα σπουδών και ο νόμος που αποκλείει μαθήματα από τα πανεπιστημιακά ιδρύματα της χώρας

αλλοδαπών φοιτητών. Με μόλις λίγες εβδομάδες να απομένουν πριν από την επιστροφή του νεοεκλεγέντος προέδρου στον Λευκό Οίκο, τα πανεπιστήμια αλλάζουν τις κατευθυντήριες γραμμές τους για φοιτητές που ενδέχεται να επηρεαστούν από τους περιορισμούς μετανάστευσης που έχει υποσχεθεί να εφαρμόσει.

Ορισμένα πανεπιστήμια, όπως το Cornell University, εξέδωσαν ταξιδιωτικές οδηγίες προς ξένους φοιτητές, προτρέποντάς τους να επιστρέψουν από ταξίδια στο εξωτερικό πριν από την έναρξη της δεύτερης θητείας του Τραμπ. Κατά την πρώτη του θη-

τεία, ο τότε πρόεδρος δεν περιορίστηκε μόνο στη λήψη μέτρων κατά της παράνομης μετανάστευσης, αλλά προκάλεσε και αναταραχές στη νόμιμη είσοδο στη χώρα, επηρεάζοντας επισκέπτες και φοιτητές που βασίζονταν σε θεωρήσεις (βίζες). Πιο συγκεκριμένα, είχε απαγορεύσει την είσοδο στις ΗΠΑ ταξιδιωτών από επτά χώρες με πλειοψηφικά μουσουλμανικό πληθυσμό, το Ιράν, το Ιράκ, τη Λιβύη, τη Σομαλία, το Σουδάν, τη Συρία και την Υεμένη, για διάστημα 90 ημερών. Η απαγόρευση επηρέασε και ορισμένους από τους 17.000 διεθνείς φοιτητές που σπούδαζαν στις ΗΠΑ εκείνη την περίοδο.

Τον Απρίλιο του 2023 ο Ντόναλντ Τραμπ δεσμεύτηκε να επαναφέρει την απαγόρευση ταξιδιών, δηλώνοντας ότι στόχος του είναι «να κρατήσει τους ριζοσπαστικούς ισλαμιστές τρομοκράτες έξω από τη χώρα μας».

Σε μήνυμά του το Cornell προέβλεψε ότι μια νέα απαγόρευση ταξιδιών «είναι πιθανό να τεθεί σε εφαρμογή σύντομα μετά την ορκωμοσία» και συνέστησε σε διεθνείς φοιτητές και προσωπικό να επιστρέψουν στις Ηνωμένες Πολιτείες πριν από την έναρξη του εαρινού εξαμήνου.

Μείωση εγγραφών στα αμερικανικά ΑΕΙ

Μείωση της τάξης του 5% παρουσιάζουν οι εγγραφές πρωτοετών φοιτητών στα Πανεπιστήμια των Ηνωμένων Πολιτειών σύμφωνα με στοιχεία από το Ερευνητικό Κέντρο National Student Clearinghouse. Στα πιο φημισμένα πανεπιστήμια με χαμηλά ποσοστά αποδοχής, οι μεγαλύτερες μειώσεις στην εγγραφή αφορούν πρωτοετείς φοιτητές διαφορετικού φυλετικού υπόβαθρου. Για παράδειγμα, οι εγγραφές πρωτοετών Αφροαμερικανών μειώθηκαν κατά 16,9% στα ιδιαίτερα επιλεκτικά δημόσια και ιδιωτικά μη κερδοσκοπικά πανεπιστήμια

τετραετούς φοίτησης. Η βασική αιτία για την πτώση της εγγραφής είναι σύνθετη, όπως εξηγούν οι ειδικοί. Η Τζούλι Τζ. Παρκ, καθηγήτρια εκπαίδευσης στο Πανεπιστήμιο του Μέριλαντ, ανέφερε στον «Guardian» πως μια εθνική συζήτηση για την πιθανότητα εμφάνισης ενός τέτοιου φαινομένου βρίσκεται σε εξέλιξη εδώ και καιρό.

Η συζήτηση για αυτό το ενδεχόμενο προέκυψε στον χώρο της ανώτατης εκπαίδευσης λόγω των συνεχόμενων ετών με μειωμένες γεννήσεις στις ΗΠΑ, που ξεκίνησαν με τη Μεγάλη Ύφεση. Νωρίτερα φέτος, τα Κέντρα Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (CDC) δημοσίευσαν δεδομένα που δείχνουν ότι οι ΗΠΑ έφτασαν σε ιστορικό χαμηλό στον ετήσιο αριθμό γεννήσεων, με μείωση 2% από το 2022 στο 2023 και 3% το 2023. Άλλοι παράγοντες όπως το κόστος της ανώτατης εκπαίδευσης επηρεάζουν επίσης τις πτωτικές τάσεις εγγραφών.

Πώς θα μειώσουμε τις απουσίες;

Δημιουργικές και καινοτόμες τεχνικές με στόχο να μειώσουν τα υψηλά επίπεδα απουσιών που καταγράφονται στα σχολεία αξιοποιούν οι εκπαιδευτικοί στην Αγγλία και την Ουαλία. Οι πιο πρόσφατες στατιστικές για την Αγγλία δείχνουν ότι 150.000 παιδιά ήταν «σοβαρά απόντες» την περυσινή χρονιά. Έτσι, θεραπευτικοί σκύλοι, κουπόνια για βραβεία και συνεδρίες ευεξίας είναι ορισμένες μόνο από τις τακτικές που έχουν υιοθετηθεί μέχρι στιγμής. Μια από τις πιο φιλόδοξες προσπάθειες πραγματοποιείται στο λύκειο Mary Immaculate στα περίχωρα του Κάρντιφ, όπου το καλοκαίρι εγκαινιάστηκε μια

εγκατάσταση ευεξίας αξίας 1,7 εκατ. στερλινών, με χρηματοδότηση από τον δήμο του Κάρντιφ. Καθώς δεν υπάρχουν διαθέσιμες εναλλακτικές δομές στην περιοχή, το κέντρο έχει γίνει ένας σημαντικός χώρος για να βοηθήσει παιδιά με πολύ χαμηλή προσέλευση να έρχονται τακτικά, στην ώρα τους, και χαρούμενα. Επίσης μετά τη δραματική πτώση της προσέλευσης που προκάλεσε η πανδημία της COVID, τα ποσοστά στο Mary Immaculate είναι πλέον πάνω από τον εθνικό μέσο όρο για τα σχολεία της Ουαλίας. Μέρος της βελτίωσης οφείλεται στον Teddy, το λαμπραντούντλ που έχει γίνει διάσημο στο σχολείο, συνοδεύοντας έναν θεραπευτή στις επισκέψεις του στο κέντρο. Ενώ τα βραβεία για καλή προσέλευση είναι συνηθισμένη πρακτική στα σχολεία, κάποια σχολεία ενισχύουν τις προσπάθειες με εβδομαδιαία κουπόνια και κληρώσεις δώρων. Το δημοτικό σχολείο Southmere Primary Academy στο Μπράντφορντ προσφέρει μια αυξανόμενη σειρά ανταμοιβών, όπως κουπόνια £20 για τάξεις με 100% προσέλευση.

Ιστορικά

→
Το αναγνωστήριο
της
Πανεπιστημιακής
Λέσχης στη
δεκαετία του
1930

Φωτογραφία: Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Η Αθήνα ως πανεπιστημιούπολη του Μεσοπολέμου

Η εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού των εγγραφών του φοιτητικού σώματος μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, οι πρώτες γυναίκες φοιτήτριες λογοτέχνες, η Πανεπιστημιακή Λέσχη των αρχών του '30 και τα ιστορικά σημεία της περιόδου

Επιμέλεια **Βαγγέλης Καραμανωλάκης**

Καθηγητής Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας, Πρόεδρος Διοικούσας Επιτροπής Ιστορικού Αρχείου του Πανεπιστημίου Αθηνών

Στα παραγμένα χρόνια του Μεσοπολέμου, το παλιό σκαρί του Πανεπιστημίου Αθηνών συνέχισε το μακρύ ταξίδι του με ένα πολύ, όμως, μεγαλύτερο πλήρωμα. Η δημιουργία νέων τμημάτων οδήγησε στην αύξηση των καθηγητών και του βοηθητικού επιστημονικού και ερευνητικού προσωπικού. Παράλληλα, μετά το τέλος του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και κυρίως μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή παρατηρείται μια εντυπωσιακή αύξηση του αριθμού των εγγραφών του φοιτητικού σώματος. Κυμαινόνταν κατ' έτος στον πρωτοφανή αριθμό των περίπου

2.000 εγγεγραμμένων, παρ' όλη την επιβολή των διδάκτρων από το τέλος του 19ου αιώνα και των εισαγωγικών εξετάσεων το 1926. Στην αύξηση αυτή αντανakλάται η σημαντική διεύρυνση του πληθυσμού και της έκτασης της χώρας, ενώ και στις δυο περιόδους υπήρξαν ευνοϊκά μέτρα για τη φοίτηση βετεράνων της πολεμικής δεκαετίας 1912-1922, αλλά και προσφύγων, γυναικών και ανδρών από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Πρώτη σε προτίμηση των φοιτητών ήταν η Νομική Σχολή που παραδοσιακά συγκεντρώνει σχεδόν το 50% της φοιτητικής κοινότητας και στη συνέχεια η Ιατρική και οι λεγόμενες καθηγητικές σχολές (Φιλοσοφική, Φυσικομαθηματική). Οι φοιτήτριες αποτελούσαν μια αυξανόμενη τα χρόνια του Μεσοπολέμου σταθερά, κυρίως στη Φιλοσοφική, το «νυμφοπάζαρο» που προσέλκυε στο προαύλιό της (αυτό προς την πλευρά της Ακαδημίας Αθηνών, στο κεντρικό

κτίριο του Πανεπιστημίου) και άλλους φοιτητές, καθώς και στη Νομική και την Ιατρική.

Τα μαθήματα ήταν μονώρα και επαναλαμβάνονταν δύο ή τρεις φορές την εβδομάδα, περιλαμβάνοντας και εργαστηριακές ή φροντιστηριακές ασκήσεις. Η διδασκαλία ξεκινούσε στις 8.00 ή 9.00 το πρωί, σταματούσε 1.00-3.00 μ.μ. και συνεχιζόταν τις απογευματινές ώρες μέχρι τις 8.00 το βράδυ. Το πρόγραμμα ήταν συμπιεσμένο, γιατί οι αίθουσες διδασκαλίας ήταν πολύ περιορισμένες σε σχέση με τις ανάγκες. Η παρακολούθηση ακόμα και όταν δεν ήταν υποχρεωτική ήταν αναγκαία, γιατί τα εγχειρίδια δεν ήταν δωρεάν και τα αντίτυπα του αναγνωστηρίου ελάχιστα. Οι διαμαρτυρίες για τις συνθήκες φοίτησης ήταν πολλές: ασφυκτικές αίθουσες, χαμηλός φωτισμός, ζέστη ή κρύο, θόρυβος, ανεπαρκής εξαερισμός στα εργαστήρια, έλλειψη οργάνων κ.ά. Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες συναντιόντουσαν

στο Φοιτητικό Αναγνωστήριο στην Εθνική Βιβλιοθήκη, ιδιαίτερα την περίοδο των εξετάσεων. Η προσέλευση ήταν από πολύ νωρίς για να εξασφαλίσουν τα λίγα αντίτυπα των βιβλίων, σε μια κρύα αίθουσα, που ζεσταινόταν από μια σόμπα μακριά από τα τραπέζια της μελέτης. Άλλοι τόποι συνάντησης ήταν η Πανεπιστημιακή Λέσχη που από τις αρχές της δεκαετίας '30 είχε μεταφερθεί από την οδό Πειραιώς στη γωνία που βρίσκεται σήμερα, Ακαδημίας και Ιπποκράτους, ενώ το Πανεπιστημιακό Γυμναστήριο βρισκόταν στη Χαριλάου Τρικούπη, πίσω από τη Χημείο. Τέλος, τα Προπύλαια, το κεντρικό κτίριο του ιδρύματος. Σημείο συνάντησης στην καθημερινότητα των φοιτητών, κατά την έναρξη ή το τέλος της πανεπιστημιακής τους ημέρας, τα παγκάκια και τα πεζούλια των Προπυλαίων ήταν χώρος για κουβέντα και συναστροφή. Ήταν το καθημερινό στέκι τους και συγκεντρωνε φοιτητές απ' όλες τις σχολές. Ήταν ένα σημείο ιδεολογικών συζητήσεων και συγκρούσεων, ένας τόπος προσυγκέντρωσης και κατάληξης των διαδηλώσεων που αναστάτωναν συχνά την πόλη: χώρος συμπλοκών ανάμεσα στις φοιτητικές παρατάξεις, αλλά και με την

Αστυνομία. Ενοικιάζεται και θα γίνει μαγαζί, ενοικιάζεται και ο πρώτανης μαζί, τραγουδούσαν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες στον ρυθμό του βαλς Ραμόν, στα Προπύλαια, το 1932. Στον Μεσοπόλεμο το φοιτητικό σώμα εμφανίστηκε πολυδιασπασμένο, έντονα πολιτικοποιημένο, με σαφή κριτική διάθεση ενός τμήματός του τόσο προς το ίδιο το Πανεπιστήμιο όσο και προς τους καθηγητές του. Παρόλο που υπήρχε ένα γνωστό ήδη από τον 19ο αιώνα ρεπερτόριο δράσεων (οι διαμαρτυρίες, οι συγκεντρώσεις στο προαύλιο του πανεπιστημίου, αλλά και εκτός, τα συλλαλητήρια, οι συγκρούσεις ανάμεσα στους φοιτητές αλλά και με τις δικωκτικές αρχές), η εντυπωσιακή αύξηση του φοιτητικού πληθυσμού, η εμφάνιση των αριστερών ιδεών ενόψει του Πανεπιστημίου και η νόμιμη πλέον συγκρότηση διαφορετικών και συχνά αλληλοσυγκρουόμενων φοιτητικών παρατάξεων, σηματοδότησαν μια νέα εποχή.

Οι διαδρομές των φοιτητών στην πόλη

Τα Προπύλαια αποτέλεσαν τον κεντρικό άξονα γύρω από τον οποίον κινήθηκαν οι διαδρομές των φοιτητών στην πόλη. Οι διαδρομές των περισσότερων επικεντρώνονταν σ' ένα νοτιό τρίγωνο: Προπύλαια, οδός Σόλωνος (Χημείο) και Σίνα (Μέγαρο Θεωρητικών Επιστημών, Νομική). Για πιο εξειδικευμένες διδασκαλίες έφταναν έως το Αστεροσκοπείο και στην οδό Χαλκοκονδύλη. Στην περίπτωση

↑ Το διαβατήριό του Μ. Καραγάτση (1924) από τον ατομικό του φάκελο ως φοιτητή της Νομικής Σχολής

της φοίτησης στην Ιατρική, οι διαδρομές ήταν πολύ μεγαλύτερες: Γουδί, νοσοκομείο Συγγρού, Αρεταίειο, Αιγινήτειο (Βασ. Σοφίας), Αστυκλινική (Αριστείδου). Ο χώρος του Πανεπιστημίου, αλλά και ο χρόνος που ανάλωναν σε αυτόν, διαμόρφωναν και την υπόλοιπη συμπεριφορά των φοιτητών μέσα στην Αθήνα: τη στέγαση, τη διατροφή, τη διασκέδαση, τις παρέες.

Πρώτη, κύρια και αυτονόητη αναφορά για την επιλογή κατοικίας την περίοδο αυτή, ήταν η φοιτητική γειτονιά της Νεάπολης. Η Νεάπολη είχε καθιερωθεί ως συνοικία των σπουδαστών από τον 19ο αιώνα, λόγω της γειτνίασής της με τα δύο μεγάλα εκπαιδευτικά ιδρύματα, το Πανεπιστήμιο και το Πολυτεχνείο, για να μην πληρώνουν εισιτήρια στις μετακινήσεις τους, αλλά και λόγω του χαμηλού κόστους των ενοικίων. Συνοικία με παλιές κατοικίες κυρίως, σε σχέση με το υπόλοιπο νεόδμητο κέντρο, και σπιτονοικοκυρές που διέθεταν δωμάτια με δύο-τρεις συνοίκους. Παρότι η Νεάπολη είχε παγιωθεί στις νοοτροπίες ως συνοικία φοιτητών, φαίνεται ότι την περίοδο του Μεσοπολέμου η στέγαση επεκτάθηκε και σε άλλα μέρη του κέντρου της Αθήνας με εύκολη πρόσβαση στο Πανεπιστήμιο. Η επιλογή κατοικίας και οι συνθήκες καθορίζονταν ανάλογα με τις οικονομικές δυνατότητες. Οι πλουσιότεροι φοιτητές ζούσαν σε περιοχές με ακριβά σπίτια μόνοι, ή νοίκιαζαν δωμάτια σε ξενοδοχεία. Η φοιτητική κατοικία αποτελούσε

και σημείο συγκέντρωσης ή «περατζάδας». Και σε συγκεκριμένες περιπτώσεις το δωμάτιο αποκτούσε και χαρακτήρα συνωμοτικό κυρίως για τους αριστερούς φοιτητές κατά τις περιόδους εντατικοποίησης των διώξεων, ιδιαίτερα μετά την ψήφιση του Ιδιωνύμου το 1929. Οι Αθηναίοι φοιτητές, βέβαια, παρέμεναν στις οικογενειακές εστίες και μετακινούνταν στα Προύλαια από όλες τις γειτονιές της πόλης που την εποχή αυτή είχε επεκταθεί. Ως προς τη διατροφή των φοιτητών, η Πανεπιστημιακή Λέσχη παρέιχε σίτιση, όχι όμως δωρεάν. Παρότι τάζε συστηματικά φοιτητές, πιθανότερα κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού διαλείμματος μαθημάτων και ήταν κατά 25% φθηνότερη από τις τιμές εστιατορίου, σύμφωνα με τους πρυτανικούς λόγους, οι φοιτητές δεν την επέλεγαν πάντα. Οι φτωχοί φοιτητές προτιμούσαν τα ταβερνάκια, πολύ φθηνότερα από τη Λέσχη αλλά και επίσης χωρίς «πρωτόκολλο» και καθωσπρεπισμούς. Στο υπόλοιπο της μέρας τους, οι φοιτητές και οι φοιτήτριες σύκναζαν σε καφενεία, βόλταραν στην Αθήνα, μαζεύονταν σε σπίτια, πήγαιναν κινηματογράφο και θέατρο, χόρευαν σε νυχτερινά κέντρα και συμμετείχαν σε εκδρομές. Εκδρομές διοργάνωναν οι Σχολές του Πανεπιστημίου (Φιλοσοφική, Θεολογική και η Φυσικομαθηματική με εκδρομές βοτανικού ενδιαφέροντος), ως επί το πλείστον εκτός Αττικής. Εκδρομές έκαναν βέβαια και οι σύλλογοι φοιτητών, αλλά κυρίως οι παρέες. Οι πιο χαρακτηριστικές βόλτες των φοιτητών εκτός από τον Εθνικό Κήπο ήταν ο Λυκαβηττός και η Ακρόπολη. Στις πιο μακρινές βόλτες τους, οι φοιτητικές παρέες κατευθύνονταν προ το Φάληρο και την Κηφισιά λόγω της εύκολης πρόσβασης με τραμ και τρένο.

Κάπως έτσι οργανωμένη ήταν η ζωή των φοιτητών και των φοιτητριών του Αθηνών σε μια εποχή που το Πανεπιστήμιο άλλαζε ραγδαία. Μια σύνθετη πραγματικότητα συνυφασμένη με τη νιότη και τα όνειρα των φοιτητών και των φοιτητριών για μια καλύτερη ζωή αλλά και σηματοδομένη από την οικονομική κρίση, τα προβλήματα επιβίωσης, την επαγγελματική ανασφάλεια, τις πολιτικές συγκρούσεις. Μια ταραγμένη εποχή, ένας κόσμος σε κίνηση όπως τον κατέγραψαν και τον ανέπλασαν μέσα και από τις αφηγήσεις τους ορισμένοι από τους σημαντικότερους λογοτέχνες του καιρού μας που φοίτησαν στο Αθηνών την περίοδο αυτή.

Φωτογραφία: Ιστορικό Αρχείο ΕΚΠΑ

Η Μαρία Πολυδούρη φοιτήτρια Νομικής

20 Φεβρουαρίου 1921

«Να 'μαι και στο Πανεπιστήμιο στην αίθουσα της Νομικής. Με μια ζωηρή συγκίνηση ανέβαινα ένα ένα τα ιερά σκαλιά του. Δεν είχα πλέον την καταραμένη δειλία, μια υπερφάνεια όγκωνε την ψυχή μου και ανύψωνε το πνεύμα μου. Την υποδοχή που μου έκαναν οι συμφοιτητάι μου θα την θυμούμαι πάντα. Χειροκροτήματα συνεχή (είναι η συνήθειά των στην κάθε καινούρια εμφάνιση). Κάποιος με ρώτησε κρυφά αν είμαι χήρα σαν φορούσα μαύρα βαριά. Εγέλασα. Αλήθεια ήταν! Αν μάντεψε την ψυχή μου, καλά την ονόμασε χήρα...».

22 Φεβρουαρίου 1921

«Ό,τι μου δίνει μια ευχαρίστηση πραγματική είναι το Πανεπιστήμιο και μόνο αυτό! Ξαναζώω τα μαθητικά μου χρόνια που τα πρόσφατα οικογενειακά μου δυστυχήματα, οι λύπες... μ' έκαναν να τα θωρώ τόσο μακρυσμένα. Λίγες μορφές παιδικές γελαστές από τους συμφοιτητάς μας μ' έχουν κινήσει την συμπάθεια. Σ' ορισμένες στιγμές ενθουσιασμένη μαζί τους, δε θα έβρισκα καθόλου παράξενο να τους φιλήσω με την διάθεση που θα φιλούσα τον αδελφούλη μου. Παρακολουθώ μ' ανοιγμένη όλη την ψυχή μου τη διδασκαλία των καθηγητών μου. Ξερώ απέξω ακόμη και την κάθε γκριμάτσα τους και την κάθε χειρονομία τους. Αυτός ο Ρωμαϊστής είναι απολαυστικότερος [...]».

Μαρία Πολυδούρη, «Ζωή με παραφορά...». Αθηναϊκό ημερολόγιο 1921-1922, 1925, Εκδόσεις Γαβριηλίδης, Αθήνα 2005

Η Ιωάννα Τσάτσου φοιτήτρια Νομικής

«1924-25-26-27, νομικά λοιπόν, για τον Άγγελο [Σεφεριάδη] και για μένα. Το οικογενειακό κλίμα, η πατρική βούληση. Πέρασα κι εγώ με επιτυχία τις εξετάσεις μου του πρώτου χρόνου. Αυτό ευχαρίστησε τον πατέρα. Άρχισε να με

← Η Μαρία Πολυδούρη όταν ήταν φοιτήτρια της Νομικής Σχολής το 1921

σέβεται. Με άφηνε πιο ελεύθερη, χωρίς μικροανακρίσεις. Ποτέ μου δεν έλειπα πολύ από το σπίτι. Είχα πάντα μπροστά μου την εικόνα της μάνας. Όμως φιλοδοξούσα να εκτελώ όλες μου τις φοιτητικές υποχρεώσεις. Έτσι, με μεγάλη ικανοποίηση πραγματοποιείσα την πρώτη μου ανταρσία. Ο Πάγκαλος, τότε δικτάτορας, είχε επιβάλει σε δύο κλέφτες αναδρομικά την ποινή του θανάτου. Εμείς οι νεοφώτιστοι του δικαίου, μόλις είχαμε διδαχτεί "Nulla poena sine lege", θεωρήσαμε πρώτο καθήκον μας να διαμαρτυρηθούμε. Βγήκαμε στους δρόμους διαδηλωτές, ζητώντας την εφαρμογή του νόμου. Εκείνη την εποχή ήμασταν ελάχιστες φοιτήτριες. Θυμάμαι όλο αγόρια γύρω μου. Αφού εκτελέσαμε το πολιτικό μας καθήκον, πήραμε πειναλέοι από ένα κουλούρι και καθίσαμε στο πεζούλι περιμένοντας το επόμενο μάθημα. Είπα στον πλαινό μου απογοητευμένη:

- Η εξουσία μας περιφρονεί, ούτε δοκίμασε να μας διαλύσει. Κι εκείνος αισιόδοξος:

- Η φωνή μας θα εισακουστεί. Μάταιη ελπίδα. Οι καταδικασμένοι κρεμάστηκαν.

Η συμμετοχή μου στη διαδήλωση μ' έφερε πολύ κοντά στα παιδιά».

Ιωάννα Τσάτσου, «Ο αδερφός μου Γιώργος Σεφέρης», Βιβλιοπωλείον της Εστίας Ι.Δ. Κολλάρου & Σίας Α.Ε., Αθήνα (52000)

Στις αίθουσες της Νομικής Σχολής

«Εκείνον τον καιρό η μεγάλη αίθουσα της Νομικής έβραζε τα πιο θολά πάθη και τις πιο συγκεκριμένες ιδέες. Οι πόλεμοι είχαν τελειώσει, η Καταστροφή είχε κλείσει απότομα και βάνουσα τον πρώτο αιώνα της νεοελληνικής ανεξαρτησίας. Ο δεύτερος αιώνας άρχιζε με στην αναρχία και την ασυρταρσία». [...] «Η Νομική Σχολή, που συγκέντρωσε σε κάθε εποχή τα πιο ζωηρά και ανήσυχια στοιχεία της ελληνικής νιότης, είχαν ο καθρέφτης αυτής της ομαδικής αναζήτησης των ιδεών. Εκεί μέσα ερχόντανε με βία να συναντηθούν και να χτυπηθούν όλα τα πνευματικά ρεύματα μιας ανεργμάντιστης γενεάς, που δεν είχε να στηριχθεί πουθενά και δεν είχε ικανή να καταλάβει μήτε πού βρισκότανε μήτε τι ακριβώς ήθελε. Μα ήθελε πολλά ακαθόριστα πράγματα με πάθος: ζωή, ανόρθωση, ελευθερία...».

«Ο Αλέξης Νοταράς, σ' ένα από τα τελευταία θρανία της αίθουσας, κρατούσε σημειώσεις. [...] Κρατού-

σε σημειώσεις σ' όλα τα μαθήματα, γιατί μονάχα έτσι κατόρθωνε να πειθαρχεί τον εαυτό του και να παρακολουθεί την παράδοση. Αν δεν έγραφε, ο νους του πετούσε μακριά, κυνηγώντας ρεμβασμούς ταραγμένους και ασύλληπτους. Συχνά, σ' αυτές τις παράλογες περιπλανήσεις της φαντασίας του, τον παρακολουθούσε αυθόρμητα η μουσική της γλώσσας κ' έτεινε να εκφράσει τα συγκεκριμένα συναισθήματά του με το δικό της τρόπο. Αρμονικά συμπλέγματα από λέξεις, δίχως συγκεκριμένο νόημα, δίχως αιτία, του ερχόντανε στο νου, κομματιαστά, ασυνάρτητα και προσπαθούσαν μόνα τους να γίνουνε στίχοι. Η νευρική ατμόσφαιρα της Σχολής, η παρουσία του ανήσυχου αυτού νεανικού πλήθους, η δυνατότητα φωνή του καθηγητή, η ξηρότητα του μαθήματος, πίεζαν, θάρρεις, τις λυρικές διαθέσεις του Αλέξη και τις έκαναν, εκεί μέσα, πιο δυνατές από συνήθως».

Γιώργος Θεοδοκόας, «Αργώ», 4η έκδ., Βιβλιοπωλείον της Εστίας, τ. 1

Στο καφενείο του «Μαύρου Γάτου»

«Στα γυμνά μαρμαρένια τραπέζια του [καφενείου] τ' ανήσυχια νιάτα σχεδιάζανε την πορεία τους. Όλα τα πράματα έπαιρναν άλλο νόημα μέσα στη θολούρα του καπνού και της νύχτας.

[...] Ήταν μέσα εκεί φοιτητές που τόχαν αποφασίσει από χρόνια να μην πάρουν χαρτί και που ζούσαν από δω κι από κει, μ' ένα κουλούρι, μ' ένα καφέ, αξούριστοι, λεκιασμένοι, κουρελιασμένοι, μ' ένα καλόκαρδο γέλιο στα χείλη και που σα να κάτεχαν τον τρόπο να γεύονται κάπως βαθύτερα τη ζωή ποιητές που αχνογράφανε τους πρώτους τους στίχους και κυνηγούσαν τη ρίμα μέσα στα σύννεφα του καπνού· ζωγράφοι που κάποτε θα γίνονταν πολύ μεγάλοι, καθώς το πίστευαν χωρίς διαταγμό, και θεατρικοί που παίζανε "μόνο Σαιξπηρ" {...} και θα βλέπανε με καταφρόνηση τις όμορφες κυράδες να πέφτουν στα πόδια τους· κοσμοδιορθωτήδες, που λαχταρούσαν ένα κόσμο καλύτερο κι όλο κουβέντιαζαν με χαμηλωμένη φωνή, ρίχνοντας ανήσυχες ματιές προς το πεζοδρόμιο, στους περαστικούς και τεμπέληδες που είχαν κάμει μορφή τέχνης την τεμπελιά τους».

Ι.Μ. Παναγιωτόπουλος, «Αστροφεγγιά. Η ιστορία μιας εφηβείας», 4η έκδ., Αθήνα, Εκδοτικός οίκος Αστήρ, Αλ. & Ε. Παπαδημητρίου, 1980

Στο εργαστήριο

Τα τελευταία τρία χρόνια, μία φορά την εβδομάδα, η ερευνητική ομάδα «Συστημάτων και Δικτύων» (Systems and Networks Research Group – SNRG) του Τμήματος Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών με επιστημονική υπεύθυνη την αναπλ. καθηγήτρια Άννα Τζανακάκη οργανώνει μια σύσκεψη αρκετών ωρών. Σ' αυτήν συμμετέχουν συνήθως πάνω από 10 άτομα. Το ερευνητικό αυτό ραντεβού δεν το χάνει κανείς. Και αυτό γιατί στη συνείδηση του επιστήμονα, τίποτα δεν έρχεται πάνω από τις ερευνητικές του δραστηριότητες. Τι ακριβώς συζητιέται σε αυτήν; Η σχεδίαση, υλοποίηση και δοκιμή της επόμενης γενιάς τηλεπικοινωνιακών δικτύων (6G) ως η επιστημονική λεωφόρος προς το Διαδίκτυο των Πάντων (Internet of Everything). Προσλωμένη στην καινοτομία, με όραμα τον νέο κόσμο των τεχνολογιών 6G, η ομάδα εργάζεται διαρκώς και χτίζει πολυάριθμες διεθνείς συνεργασίες, τραβώντας έτσι το βλέμμα της παγκόσμιας επιστημονικής κοινότητας.

Οι 6G τεχνολογίες ξεκίνησαν πριν από μερικά χρόνια υπερβολικά φιλόδοξα να χτίζουν τους ψηφιακούς «πυλώνες» των νέων κοινωνιών μας, με τους τηλεπικοινωνιακούς γίγαντες του κόσμου να οραματίζονται την πλήρη συγχώνευση φυσικής ζωής και ψηφιακού κόσμου, έως και την υποστήριξη της ανθρώπινης ζωής και καθημερινότητας μέσω φορητών μικροσυσκευών που θα είναι τοποθετημένες στο ανθρώπινο σώμα...

Και όχι μόνο: Αυτοκίνητα που θα κινούνται μόνα τους, drones, έξυπνα εργοστάσια και νέες εφαρμογές σε τομείς όπως η υγεία, η γεωργία, οι έξυπνες πόλεις, καθώς και η διαχείριση έκτακτων αναγκών και φυσικών καταστροφών. Η τεχνολογία αυτή υπόσχεται να φέρει τον άνθρωπο και το Διαδίκτυο σε νέα επίπεδα διάδρασης υλοποιώντας το «Διαδίκτυο των Πάντων». Τρομακτικό; Ελπιδοφόρο; Η επιστήμη υπάρχει για να βάλε τα σύνορα και να χαράξει τη

σωστή χρήση όλων των παραπάνω προς όφελος του πολίτη και των κοινωνιών γύρω του.

Σ' αυτή την κατεύθυνση, στον δρόμο για τη συγκρότηση της «συνεργατικής τεχνητής νοημοσύνης» τα δίκτυα 6G θα αποτελέσουν την «πύλη» για μια τεράστια ποικιλία νέων ψηφιακών υπηρεσιών αξιοποιώντας όχι μόνο κεντρικά υπολογιστικά νέφη (cloud computing) αλλά και τοπικές υπολογιστικές συσκευές (edge computing).

Η ομάδα και τα αποτελέσματά της

Η ερευνητική ομάδα «Συστημάτων και Δικτύων», την τελευταία

Σύνδεση βιολογικού και ψηφιακού κόσμου και Δίκτυα 6ης Γενιάς; Το Διαδίκτυο των Πάντων (6G) είναι εδώ!

Στη λεωφόρο προς το Διαδίκτυο των Πάντων η παγκόσμια ερευνητική κοινότητα χτίζει τις νέες πόλεις των τεχνολογιών

Της Άννας Τζανακάκη

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια στο Τμήμα Φυσικής του Πανεπιστημίου Αθηνών

τριετία εστιάζει ιδιαίτερα στις τεχνολογίες και τεχνικές λύσεις για δίκτυα 6G. Η ομάδα συμμετέχει σε μια σειρά ερευνητικών προγραμμάτων, όπου με έναν αριθμό συνεργατών (περισσότερους από 20 συνολικά) από την Ελλάδα και το εξωτερικό (σε περισσότερες από 10 χώρες) εκπονούν έρευνα με στόχο τον σχεδιασμό καινοτόμων δικτυακών αρχιτεκτονικών, την ανάπτυξη ασύρματων και ενσύρματων τεχνολογιών διασύνδεσης, καθώς και το σχετικό επίπεδο ελέγχου και εντοπισμού των διαφόρων λειτουργιών που απαιτούνται στα δίκτυα αυτά.

Τι σημαίνουν αυτά; Οι ερευνητές του Πανεπιστημίου Αθηνών μπαίνουν κάθε πρωί στο γραφείο τους το τελευταίο χρονικό διά-

στημα για να ερευνήσουν ειδικά τη δυνατότητα του δικτύου 6G να αξιοποιεί τις υπηρεσίες επικοινωνίας, ώστε να παρέχει ενδογενώς υπηρεσίες ανίχνευσης του περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, το τηλεπικοινωνιακό δίκτυο λειτουργεί ως αισθητήρας «ραντάρ» που ανιχνεύει τα δικά του ραδιοσήματα για να κατανοήσει τον περιβάλλοντα φυσικό κόσμο. Οι ανακλάσεις και η διασπορά των ραδιοσημάτων, που μεταδίδονται κυρίως για επικοινωνιακούς σκοπούς, παρέχουν πληροφορίες που σχετίζονται με τα χαρακτηριστικά του περιβάλλοντος ή και των αντικειμένων σε αυτό. Τα δεδομένα

ανίχνευσης που συλλέγονται από το δίκτυο, υποβάλλονται σε επεξεργασία αξιοποιώντας τεχνικές τεχνητής νοημοσύνης (Artificial Intelligence – AI) και στη συνέχεια χρησιμοποιούνται για να βελτιώσουν τις λειτουργίες του δικτύου, και να ενεργοποιήσουν νέες υπηρεσίες, όπως η ανίχνευση και η παρακολούθηση αντικειμένων, μαζί με την πιστή απεικόνιση και την ανακατασκευή του περιβάλλοντος και των σχετικών υποδομών υπό τη μορφή ψηφιακών διδύμων (digital twins).

Ένα πλήρες Δίκτυο Ραδιοπρόσβασης

Στο Εργαστήριο του Πανεπιστημίου Αθηνών ερευνώνται δηλαδή λύσεις 6G, ενώ έχει αναπτυχθεί μια πρωτοποριακή εργαστηριακή υποδομή, που χρησιμοποιείται ως περιβάλλον δοκιμών τεχνολογιών και λύσεων 6G και περιλαμβάνει ένα πλήρες Δίκτυο Ραδιοπρόσβασης.

Η υποδομή του Εργαστηρίου συμπεριλαμβάνει επίσης ένα επίπεδο ελέγχου και εντοπισμού το οποίο απαιτείται για την αυτοματοποιημένη παροχή υπηρεσιών επικοινωνίας και ανίχνευσης. Το επίπεδο αυτό έχει ρόλο συντονισμού και εντοπισμού των διαφορετικών τμημάτων της 6G υποδομής και τη βελτιστοποίησή της.

Στις καινοτόμες τεχνολογικές λύσεις που έχει προτείνει και πρακτικά υλοποιήσει η ομάδα, συμπεριλαμβάνονται τεχνικές τεχνητής νοημοσύνης για την πιο ευέλικτη, αυτόνομη και αποδοτική λειτουργία του δικτύου 6G, με σημαντικά οφέλη στη συνολική κατανάλωση ενέργειας του συστήματος και το σχετικό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, επιβεβαιώνοντας τη συνεισφορά των τεχνολογιών αυτών στη βιωσιμότητα. Επίσης η ομάδα κατάφερε πρόσφατα να υλοποιήσει πρακτικά στο εργαστήριο ένα πρωτότυπο 6G σύστημα, το οποίο παρέχει ταυτόχρονα υπηρεσίες επικοινωνίας και ανίχνευσης του φυσικού περιβάλλοντος πλήρως αυτοματοποιημένα.

↑ Η ερευνητική ομάδα «Συστημάτων και Δικτύων»

↑ 6G υποδομή που παρέχει υπηρεσίες ανίχνευσης του περιβάλλοντος

Στο μουσείο

Το Ανθρωπολογικό Μουσείο Ένας θησαυρός της ανθρώπινης ιστορίας στην καρδιά της Αθήνας

Το Ανθρωπολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών είναι ένα από τα παλαιότερα ανθρωπολογικά μουσεία στην Ευρώπη. Όπως εξηγεί ο διευθυντής του, αναπληρωτής καθηγητής **Κωνσταντίνος Ευαγγέλου**, από την ίδρυσή του το 1886 έχει αναδειχθεί σε κέντρο έρευνας και εκπαίδευσης, με πλούσιες συλλογές και εκθέσεις που φωτίζουν την εξέλιξη του ανθρώπου και την ιστορία της ανθρωπότητας. Το Μουσείο ιδρύθηκε με σκοπό την ανθρω-

πολογική μελέτη των κατοίκων της Ελλάδας. Ένας από τους βασικότερους ρόλους του ήταν η συλλογή και μελέτη ανθρώπινων οστών από αρχαιολογικές ανασκαφές, των «αρχαίων πάτριων λειψάνων» όπως τα έλεγαν τότε. Το 1930 το Μουσείο μεταφέρθηκε στη σημερινή του τοποθεσία στο Γουδί, ενώ η συγκρότηση και ο προσανατολισμός του καθορίστηκαν από τις αποφασιστικές ενέργειες των πρωτεργατών της Ανθρωπολογίας στην Ελλάδα, μεταξύ των

οποίων εξέχουν η φυσιογνωμία του ιδρυτή και πρώτου διευθυντή, ιατρού του Μουσείου **Κλώνου Στεφάνου** (1886-1915) και η αφοσιωμένη μορφή του πρώτου καθηγητή ιατρού χειρουργού στην έδρα της Φυσικής Ανθρωπολογίας και ιδρυτή της Ελληνικής Ανθρωπολογικής Εταιρείας **Ιωάννη Κούμαρη** (1915-1950).

Το Μουσείο φιλοξενεί ευρήματα που καλύπτουν επτά εκατομμύρια χρόνια ανθρώπινης εξέλιξης.

Η ΓΕΝΕΤΙΚΗ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΝΕΑΝΤΕΡΤΑΛ ΚΑΙ ΤΑ ΕΚΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΚΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Η ανθρώπινη ιστορία είναι γεμάτη από μυστήρια και ερωτήματα για τις απαρχές του είδους μας. Στην καρδιά αυτών των ερωτημάτων βρίσκεται η παλαιοανθρωπολογία, ένας τομέας που μελετά την εξέλιξη των πρώτων ανθρώπων. Και στο πεδίο αυτό η παλαιοντολόγος **Κατερίνα Χαρβάτη** και διευθύντρια στο Ινστιτούτο Αρχαιολογικών Επιστημών στο Πανεπιστήμιο του Tübingen (Γερμανία) θεωρείται από τους πρωτοπόρους παγκοσμίως, ενώ στην Ελλάδα ανακάλυψε τα πρώτα απολιθώματα Νεάντερταλ σε σπήλαια της Πελοποννήσου και το αρχαιότερο απολιθώμα σύγχρονου ανθρώπου στην Ευρασία στη Μάνη.

Τα δύο κρανία σήμερα βρίσκονται στο Ανθρωπολογικό Μουσείο του Πανεπιστημίου Αθηνών, με το οποίο η ίδια διατηρεί ισχυρούς δεσμούς και η μελέτη τους άλλαξε όλα όσα γνωρίζαμε για την παρουσία του ανθρώπου στον ελλαδικό χώρο. Τι λέει για όλα αυτά;

Τι κάνει για εσάς τόσο συναρπαστικό τον Νεάντερταλ;

«Με τους ανθρώπους του Νεάντερταλ μοιραζόμαστε πολλά χαρακτηριστικά, συμπεριλαμβανομένου του μεγάλου εγκεφάλου μας, αλλά παράλληλα έχουμε και πάρα πολλές διαφορές, μορφολογικές, γενετικές και συμπεριφορές. Για μένα ο άνθρωπος του Νεάντερταλ μας δείχνει μια εναλλακτική μορφή της ανθρωπότητας, και μια προοπτική για την ύπαρξή μας – έναν διαφορετικό τρόπο ύπαρξης».

Ο άνθρωπος του Νεάντερταλ είχε μεγαλύτερο εγκέφαλο από ό,τι εμείς. Αυτό σημαίνει ότι ήταν εξυπνότερος;

«Το μέγεθος του εγκεφάλου από μόνο του δεν σημαίνει απαραίτητα μεγαλύτερη εξυπνάδα. Παρ' όλα αυτά, ο εγκέφαλος είναι όργανο πολύ "ακριβό", πράγμα που σημαίνει ότι χρειάζεται πολλή ενέργεια για να αναπτυχθεί και να συντηρηθεί. Αυτό υποδεικνύει ότι η εξέλιξη του στους Νεάντερταλ δεν μπορεί να ήταν τυχαία, αλλά προσέφερε

κάποια μεγάλα πλεονεκτήματα. Οι Νεάντερταλ ήταν σε θέση να αντιμετωπίσουν επιτυχώς τις καθημερινές προκλήσεις της ζωής στην παλαιολιθική εποχή και στις εποχές των παγετώνων, πράγμα που απαιτούσε σίγουρα έναν μεγάλο βαθμό ευελιξίας, εξυπνάδας και προνοητικότητας. Αυτό όμως δεν σημαίνει ότι είχαν ακριβώς τις ίδιες διανοητικές ικανότητες με τους σύγχρονους ανθρώπους, μάλιστα κάποιες γενετικές μας διαφορές αφορούν τον εγκέφαλο και τη διάνοηση. Για παράδειγμα, είναι ακόμα ανοικτό ερώτημα το αν οι Νεάντερταλ είχαν την ικανότητα της ομιλίας, και αν ναι, σε ποιον βαθμό».

Γιατί εξαφανίστηκε ο άνθρωπος του Νεάντερταλ; Έπαιξαν

Συνέντευξη στην Ασημίνα Αντωνάρκου

Καθηγήτρια Τμήματος Γεωλογίας
και Γεωπεριβάλλοντος
του Πανεπιστημίου Αθηνών

κάποιον ρόλο οι σύγχρονοι άνθρωποι;

«Αυτό το ερώτημα είναι ακόμα ανοικτό, και βρίσκεται στο κέντρο μεγάλης επιστημονικής συζήτησης. Η επικρατούσα άποψη είναι ότι κατά πάσα πιθανότητα η άφιξη των σύγχρονων ανθρώπων, σε συνδυασμό με την επιδείνωση των κλιματικών συνθηκών και το πολύ μικρό μέγεθος των πληθυσμών των

Νεάντερταλ, άσκησε αυξανόμενη πίεση στους Νεάντερταλ, που μετά από λίγες χιλιετίες συνύπαρξης εξαφανίστηκαν.

Σήμερα ξέρουμε ότι η μετανάστευση των σύγχρονων ανθρώπων από την Αφρική προς την Ευρώπη δεν ήταν ένα μεμονωμένο γεγονός, αλλά έλαβε χώρα σταδιακά και σε κύματα, αρχίζοντας ήδη πριν από 200.000 χρόνια, και ότι οι Νεάντερταλ και οι πρόγονοι των σύγχρονων ανθρώπων διασταυρώθηκαν επανειλημμένα, αν και σπάνια, αρχίζοντας ήδη πριν από 200.000 χρόνια. Η εικόνα είναι δηλαδή πιο περίπλοκη απ' ό,τι πιστεύαμε μέχρι σήμερα, και οι Νεάντερταλ, παρόλο που εξαφανίστηκαν σαν είδος, άφησαν γενετική κληρονομιά στους σύγχρονους ανθρώπους

που ζουν εκτός Αφρικής μέσω της διασταύρωσής τους με τους προγόνους μας».

Στο σπήλαιο Απήδημα της Μάνης βρέθηκαν δύο απολιθωμένα κρανία ανθρώπων. Τι μας λένε αυτά τα απολιθώματα για παρουσία του ανθρώπου στον ελλαδικό χώρο;

«Η ανακάλυψή μας αυτή ήταν πραγματικά συνταρακτική. Ενώ το κρανίο "Απήδημα 2" αντιπροσωπεύει έναν πρώιμο Νεάντερταλ και μας δείχνει ότι οι Νεάντερταλ – που ήταν ήδη γνωστοί στη χώρα μας από μεταγενέστερες περιόδους, δηλαδή 100.000-45.000 χρόνια πριν – είχαν βαθιές ρίζες στον ελλαδικό χώρο, το κρανίο "Απήδημα 1", το οποίο χρονολογήσαμε στα περίπου 210.000 χρόνια, δεν φέρει κανένα χαρακτηριστικό Νεάντερταλ. Αντιθέτως, παρουσιάζει μορφολογία διαγνωστική για τους σύγχρονους ανθρώπους και αντιπροσωπεύει έναν πρώιμο *Homo sapiens*. Είναι ο αρχαιότερος πρώιμος σύγχρονος άνθρωπος εκτός Αφρικής, και υποδεικνύει ότι τα μεταναστευτικά κύματα των προγόνων μας από Αφρική προς Ευρασία ξεκίνησαν νωρίτερα απ' ό,τι πιστεύαμε, φτάνοντας στην Ευρώπη 150.000 χρόνια νωρίτερα απ' ό,τι ήταν γνωστό μέχρι πρότινος – και ανατρέποντας τα μέχρι τότε δεδομένα.

Παρόλο που η ανακάλυψή μας αυτή ήταν ανατρεπτική, συνάδει με την ήδη γνωστή παρουσία των πρώιμων *Homo sapiens* στην Εγγύς Ανατολή περίπου 180.000 χρόνια πριν από σήμερα, καθώς και με ενδείξεις από την παλαιογενετική που υποδεικνύουν διασταύρωση μεταξύ πρώιμων σύγχρονων ανθρώπων με τους Νεάντερταλ πριν από τα 200.000 χρόνια.

Αυτό μας δείχνει ότι ο ελλαδικός χώρος ήταν από την παλαιολιθική εποχή "σταυροδρόμι" για τις μετακινήσεις των ανθρώπινων πληθυσμών και έπαιξε κεντρικό ρόλο στην εξέλιξη του ανθρώπου στην Ευρασία».

↑ Απήδημα Μάνης, Ταινάριος Ανθρώπος (160.000 - 200.000 χρόνια πριν)

↑ Ανθρωπολογικό Μουσείο, κρανίο διακοσμημένο με πλακίδια, 15ος αιώνας π.Χ.

Πλήθος κόσμου στο στενό πεζοδρόμιο μπροστά από την είσοδο του Ευγενιδείου Θεραπευτηρίου. Πρόσωπα γεμάτα χαμόγελα και χέρια που μοιράζουν ζεστές χειραφίτες· πρόκειται για μια μοναδική στιγμή. Στις 18 Δεκεμβρίου του 2024 με τις εργασίες της ανακαίνισης να έχουν ολοκληρωθεί, το ένα από τα τρία πανεπιστημιακά νοσοκομεία του Πανεπιστημίου Αθηνών γυρίζει σελίδα και ετοιμάζεται να συμβάλλει καθοριστικά στην επιμόρφωση μελλοντικών ιατρών και στη σύγχρονη και αποτελεσματική περίθαλψη πολλών ασθενών συμπολιτών μας.

«Σήμερα το Ευγενίδειο Θεραπευτήριο, με τις εργασίες που πραγματοποιήθηκαν, επενδύει στις υποδομές του, επενδύει στο μέλλον» αναφέρει στην ομιλία του ο πρόεδρος του Ιδρύματος, καθηγητής **Γεράσιμος Σιάσος**. Από την ίδρυσή του το 1975 ως κληροδότημα του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, με βασικό μέτοχο το Πανεπιστήμιο Αθηνών (99,7%), το Ευγενίδειο Νοσοκομείο συνδυάζει την καινοτομία με την ανθρώπινη προσέγγιση, προσφέροντας υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας. Στην ομιλία της, η καθηγήτρια **Ευθυμία Μπάσδρα**, διευθύνουσα σύμβουλος του πανεπιστημιακού νοσοκομείου, υπογραμμίζει την ενδιάμεση θέση μεταξύ ιδιωτικού και δημοσίου τομέα που καταλαμβάνει το Ευγενίδειο, χωρίς να επιβαρύνει τους ασθενείς του για τις υψηλού επιπέδου κλινικές υπηρεσίες που προσφέρει.

«Όταν [...] η Πολιτεία και οι μεγάλοι ευεργέτες "επενδύουν" στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, επενδύουν σε έναν μη κερδοσκοπικό δημόσιο οργα-

1. Οι ηγεσίες των συναρμόδιων υπουργείων Παιδείας και Υγείας και του Πανεπιστημίου Αθηνών στη διάρκεια της τελετής εγκαινίων των ανακαινισμένων χώρων του Ευγενιδείου Νοσοκομείου
2-3. Ο νέος αξονικός τομογράφος του νοσοκομείου και η ανακαινισμένη μονάδα γαστρεντερολογικής ενδοσκοπήσης

Ευγενίδειο Θεραπευτήριο

Νέες κτιριακές υποδομές, αναβαθμισμένη περίθαλψη

Του **Οδυσσέα Κράτση**

Ολοκληρώθηκε η ανακαίνιση του Ευγενιδείου Θεραπευτηρίου, ενός από τα τρία πανεπιστημιακά νοσοκομεία του Πανεπιστημίου Αθηνών

νισμό [...] τα οποιαδήποτε "κέρδη" ουσιαστικά επιστρέφουν επ' ωφελεία της δημόσιας παιδείας, της δημόσιας υγείας και της κοινωνίας γενικότερα, με έμφαση πάντα στην έρευνα και την καινοτομία» σημειώνει στις δηλώσεις του ο κ. Σιάσος.

Η αναβάθμιση των κτιριακών δομών καθώς και των εξοπλισμών του Ευγενιδείου περιλαμβάνει τη ριζική αναδιαμόρφωση του τρίτου ορόφου, το νέο υπερσύγχρονο Τμήμα Ενδοσκοπικού, το ακτινο-

λογικό τμήμα με τον νέο αξονικό τομογράφο και το ισόγειο με τον χώρο υποδοχής της κλινικής. Ο τρίτος όροφος διαθέτει πλέον 24 σύγχρονες κλίνες. Το ισόγειο μετατράπηκε σε έναν όμορφο και φιλόξενο χώρο, ο οποίος στα εγκαίνια του βρίθει από καθηγητές ιατρούς και νοσοκόμους ντυμένους με λευκές ποδιές και ιατρικά ρούχα. Στο υπόγειο, εγκαταστάθηκε σύγχρονος αξονικός τομογράφος για ταχεία και ακριβή διάγνωση.

Επιπλέον, ασ σημειωθεί η ένταξη νέου ιατρικού εξοπλισμού, βελτιωμένων υπηρεσιών, καινοτόμων θεραπειών και η δημιουργία μονάδας προληπτικού ελέγχου για διάγνωση καρκίνου του πνεύμονα. Τέλος, όπως αναφέρει και ο κ. καθηγητής **Στυλιανός Κώτσιος**, πρόεδρος του Ευγενιδείου Θεραπευτηρίου «Η Αγία Τριάς»: «Τα έργα θα συνεχιστούν και θα ολοκληρωθούν με γνώμονα την καλύτερη περίθαλψη των ασθενών».

Από την τελετή δεν λείπουν οι υπουργοί Υγείας **Αδωνις Γεωργιάδης** και Παιδείας **Κυριάκος Πιερρακάκης**, ενώ ο Μακαριότατος Αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. Ιερώνυμος επίσης εκπροσωπείται από τον Θεοφιλέστατο Επίσκοπο Ευρίπου κ. **Χρυσόστομο**. Πράγματι, το ανακαινισμένο Ευγενίδειο συμβαδίζει με τους καιρούς και ολοκληρώνοντας την εκσυγχρονιστική πορεία του. Το «κόψιμο της κορδέλας» είναι μια ελαφριά κίνηση που παρά την ευκολία που της προσδίδει ο φακός της κάμερας, απαιτήσε πολύ ιδρώτα, επιμονή και αίσθηση καθήκοντος για να φτάσει στο πέρας της.

Χρυσά μετάλλια στον Πανεπιστημιακό Αγώνα Δρόμου

Μια ακόμη διάκριση έλαβε το Πανεπιστήμιο Αθηνών, το οποίο στο πλαίσιο των Δρομικών Εκδηλώσεων του Αυθεντικού Μαραθωνίου της Αθήνας 2024 διακρίθηκε ως το 1ο Πανεπιστήμιο σε συμμετοχές στη διοργάνωση. Έτσι έλαβε για δεύτερη συνεχόμενη χρονιά το χρυσό μετάλλιο στον νυχτερινό Πανεπιστημιακό Αγώνα Δρόμου 5 km που έγινε τον Νοέμβριο του 2024 κατακτώντας επιπλέον ένα χρυσό μετάλλιο: την πρώτη θέση στις γυναίκες με τη φοιτήτρια του Τμήματος Ψυχολογίας Εμμανουέλα Πλάκα, αλλά και την πρώτη θέση στην κατηγορία ανδρών 60-64 με τον Γιάννη Ρουσάκη, επίκουρο καθηγητή στο Παιδαγωγικό Τμήμα Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. Παράλληλα κέρδισε την 1η θέση και στην κατηγορία ανδρών 50-54 με τον Γρηγόρη Καγκιούζη, διοικητικό στέλεχος του Ειδικού Λογαριασμού Έρευνας. Μάλιστα, το Πανεπιστήμιο Αθηνών συμμετείχε με την ομάδα του «We Are UOA Owls» («Είμαστε όλοι κουκουβάγιες»), καθώς οι αθλητές του έτρεξαν φέροντας ως σύμβολό τους το σύμβολο της σοφίας της θεάς Αθηνάς, την κουκουβάγια, την αγωνιστική κοινότητα του ΕΚΠΑ που ενσαρκώνει το πνεύμα της ομαδικότητας και της αριστείας! Στην ομάδα συμμετείχαν 400 μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας υπό τον συντονισμό της καθηγήτριας και μέλους του Συμβουλίου Διοίκησης Αθανασίας Σμυρνιώτη.

Συνεργασία με την Chinese Academy of Social Sciences

Επίσκεψη στο Πανεπιστήμιο Αθηνών και συνάντηση με τις πρυτανικές του αρχές είχε πρόσφατα ο πρόεδρος της Chinese Academy of Social Sciences κ. **GAO Xiang**, και ο πρόεδρος του University of the Chinese Academy of Social Sciences (USASS) κ. **ZHANG Zhengwen**.

Οι εκπρόσωποι της κινεζικής αντιπροσωπείας εξέφρασαν τη χαρά τους που βρέθηκαν στο «διεθνώς αναγνωρισμένο Πανεπιστήμιο Αθηνών» όπως χαρακτηριστικά είπαν και συνομίλησαν με έλληνες συναδέλφους τους. Η συνάντηση αυτή άλλωστε επικύρωσε την υπογραφή του Μνημονίου Συνεργασίας μεταξύ των δύο Πανεπιστημίων, για τη συνέχιση της συνεργασίας, αλλά και την περαιτέρω διεύρυνσή της στους τομείς της Φιλοσοφίας και των Κοινωνικών Επιστημών. Ο στόχος αυτός, κατά τον κ. GAO Xiang, μπορεί να επιτευχθεί με την Κινεζική Σχολή Κλασικών Σπουδών, η οποία μέσω της πλατφόρμας της μπορεί να γίνει προσβάσιμη σε φοιτητές και καθηγητές του Πανεπιστημίου Αθηνών για σπουδές και έρευνα και με τη συνεργασία της CASS και του UCASS με το Πανεπιστήμιο Αθηνών, μέσω κοινών εκπαιδευτικών και ερευνητικών προγραμμάτων, δεδομένου του μεγάλου εύρους των επιστημονικών αντικειμένων.